SALA DE LECTURA

ANUL XXXII
12
(1 402)
Simbătă
25 martie
1989
8 pagini
4 lei

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

CONSENSUL NAȚIONAL

În anii epocii care poartă numele conducătorului partidului și țării, există un segment de timp prin care primăvara are o răsfringere simbolică. Prin consens național, in urmă cu cincisprezece ani, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales Președinte al Republicii Socialiste România. Intre inaltele prerogative de partid și acelea de stat se realiza acea unitate care, in consfințirea ei istorică, purta pecetea ideilor unirii și se intemeia pe rădăcini adinci ale demnității naționale, făcind ca in epoca marii construcții socialiste România să aibă cel dintii președinte. Este acesta și sensul profund al actului constituțional prin care istoria noastră modernă și contemporană se făurește asemeni tuturor biografiilor de muncă și conștiință ale țării, gravitind in raza unei biografii de excepție, prodigioase și exemplare.

Așadar, pe traiectul marilor transformări revoluționare petrecute după Congresul al IX-lea al partidului, momentul insemnelor prezidențiale cu care a fost investit tovarășul Nicolae Ceaușescu, momentul de referință in logica și măreția tuturor infăptuirilor care au urmat — primăvara de acum cincisprezece ani ! Și ecourile ei in acel perimetru de conștiință pe care țara l-a cunoscut sub forma intăririi și dezvoltării sistemului democrației socialiste, muncitorești-revoluționare. Căci sensul cel mai adinc și semnificația cea mai puternică de acest fapt se leagă, democrația ca ideal și realitate, sistemul de norme și legi care ilustrează voința și aspirațiile de progres și civilizație, disponibilitatea largă a maselor de a participa la edificarea propriei vieți, democrația și spiritul mereu mai larg, mai deschis al acesteia, funcționind in strinsă și deplină legătură cu interesele supreme ale patriei, ale națiunii. In această accepție, realitatea economică și socială a patriei s-a inscris pe coordonatele de fond ale marilor ei posibilități de dezvoltare. Viziunea de ansamblu este a unei ctitorii uriașe care privește toate domeniile existenței și toate zonele țării, intr-o multiplă și definitorie proiecție a viitorului, conform propriilor noastre cerințe și posibilități. Dar implicațiile acelui consens național de primăvară se resimt azi nu numai in tot ceea ce constituie noua zestre materială a patriei, ci și in aceea de spirit, in gindire, in cultură și știință, in conștiința noilor generații de constructori ai socialismului. Este acesta faptul de o deosebită evidență pe planul angajării, al hotăririi de a infăptui programele adoptate de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului, sarcinile și orientările marelui forum din noiembrie, anul trecut.

Sintem in anul celei de a 45-a aniversări a victoriei revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă in anul celui de al XIV-lea Congres al partidului, momente politice de virf care concentrează atenția intregii societăți. Acum — spunea secretarul general al partidului in cuvintarea rostită cu prilejul recentei vizite de lucru efectuate, impreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, in județul Hunedoara — **am ajuns la un asemenea nivel incit trebuie să ne propunem să concentrăm forțele spre mai buna organizare și modernizare a tuturor sectoarelor, spre introducerea mai puternică a mijloacelor tehnice cele mai moderne, a științei și tehnicii in toate domeniile, să asigurăm infăptuirea noii revoluții agrare. Pe această bază să asigurăm noi și noi progrese ale patriei noastre, infăptuirea pină in anul 2000 a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, să creăm condițiile pentru a trece la realizarea in viață a principiilor comuniste de muncă și viață.**

Amintind că, pornindu-se de la teza științifică a construirii socialismului cu poporul și pentru popor s-a creat un larg cadru democratic și s-a asigurat o vie funcționalitate intregului sistem al democrației muncitorești revoluționare, secretarul general al partidului sublinia forța unității poporului, a națiunii, unitate in care stă insăși garanția mersului ferm inainte, spre noi culmi de progres și civilizație. Pe temeiul acestei unități și in consonanța ideii de o mare bogăție omenească a construirii socialismului cu poporul și pentru popor, prezentul și viitorul patriei poartă insemnele sigure ale realității care se implinește și se dezvoltă neincetat, poartă deschideri sigure și demne spre om și societate, spre inima și conștiința intregii națiuni.

Momentul investiturii prezidențiale de acum cincisprezece ani rămine in acest sens ca o expresie de conștiință patriotică profundă și el leagă pe mai departe anii de amplă și innoitoare cuprindere care au inceput odată cu Congresul al IX-lea. Sint anii unui dialog neintrerupt cu poporul, cu gindurile, cu conștiința și faptele sale. Dintr-o cerință mereu mai inaltă, mai puternică.

Luceafărul

„Omagiu" – tablou de Vasile Pop Negreșteanu

Starea de tinerețe

Se regăsește primăvara in sentimente, in ginduri, in idei, in această parcă mereu mai amplă și mai intensă imaginare a duratei, ca un spațiu intim de legătură intre realitatea trecută și cea viitoare. Două momente de referință in succesiunea evenimentelor aveau să explice intr-un anume fel insuși drumul unei prodigioase și marcante biografii. Este vorba, in primul rind, de acel suflu larg de primăvară pe care, in urmă cu patruzeci de ani, l-a primit organizația de tineret prin actul unificator care a statuat destinul virstei entuziasmului politic, revoluționar, și a consacrat tinerețea și tineretul patriei printre forțele vitale ale progresului și civilizației socialiste. Crearea organizației revoluționare unice avea să dovedească o platformă de lansare, in acel moment, in toate domeniile și pe traiectul tuturor evenimentelor ce au urmat, a ideii că, sub conducerea partidului și la chemarea țării, prin muncă, prin invățătură, prin știință și cultură, tinăra generație reprezintă viitorul insuși al națiunii, de ea legindu-se nu doar nădejdile ei și certitudinile prezentului, ale inaintării spre o nouă identitate moral-politică și socială. Spiritul revoluționar găsea in tineretul țării nu numai disponibilitatea formării și afirmării pentru muncă și viață, ci și acel climat de amplă angajare și dăruire pentru cauza inaltă a edificării in libertate și independență a patriei, sensul major al tuturor implinirilor socialiste.

Istoria se confirmă prin tineret și organizația sa ca istorie a luptei poporului inspirate și conduse de partid, intr-o vastă și hotăritoare declanșare de energii. Dar semnificațiile momentului respectiv au o cuprindere pe care azi o vedem nu doar cu ochii aducerii aminte. Acel suflu larg al primăverii era legat de activitatea pe care o desfășurase, in fruntea organizației, viitorul secretar general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Actul unificator al energiilor revoluționare ale tineretului și călăuzirea acestora spre inaltele țeluri ale construcției socialiste și comuniste apare astfel ca incă o temelie a ideii de unitate, una dintre acele dovezi și argumente ale uriașei forțe pe care o reprezintă unitatea de gind și voință, idee scumpă partidului și secretarului său general, scumpă inimii și conștiinței intregii țări. Sub arcul de timp străbătut ea avea să devină emblematică și să se regăsească in chip aparte in documentele celui de-al IX-lea Congres al partidului, in Programul făuririi noii societăți.

Ne reamintim, tot intr-o primăvară — se implinesc de atunci cincisprezece ani — tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales, prin consens național, președinte al Republicii. Voința intregului partid, a intregii națiuni și expresia sentimentului de mindrie și demnitate națională se regăseau intr-o paletă largă de motivații politice și sociale, ca act constituțional de cea mai mare importanță pentru destinele patriei. In acea idee de unitate și călăuză sigură spre viitor, alegerea celui dintii președinte al României ne așeza in lumina propriilor drepturi și indatoriri. Spiritul inalt patriotic, gindirea și acțiunea vie, novatoare, in scopul propășirii neabătute a patriei, al infăptuirii politicii partidului și statului, abnegația, eroismul și dăruirea care străbătuseră odinioară inima și conștiința tinerei generații, ale organizației sale revoluționare, primeau acum sensul și prerogativele unei politici de stat, parte integrantă a politicii partidului, a unității prin care se edificau marile posibilități și marile opțiuni ale poporului. Pe segmentul de timp care a inceput odată cu evenimentul istoric inaugural — Congresul al IX-lea al partidului — momentul alegerii și anii care au urmat formează acea parte distinctă a marilor planuri, a marilor ctitorii. Sensul general al unei epoci are, in această perioadă, particularitatea inaltelor altitudini, a inaltelor orizonturi economice și sociale. O stare de tinerețe care, in plenitudinea valorilor ei materiale și spirituale, a avut și are un impact deosebit și la dimensiuni mereu mai ridicate in tot ceea ce inseamnă patriotism al muncii și al creației, legitimarea ca națiune, ca popor.

A. I. Zăinescu

Poemele primăverii

Cintăreț al naturii, poetul român a adus, intotdeauna, ofrande lirice primăverii, lăudindu-i freamătul proaspăt cu o genuină bucurie: „Veniți toți dimpreună, / Acum cu voie bună, / Să intocmim cintare / Cu glas de desfătare / Și să ne veselim" — spune Anton Pann in „Cintarea dimineții". Infiorat de prospețimea intiilor flori, Gheorghe Asachi exclamă in acorduri idilice : „Iacă primăvara lină / Dorul nostru a plinit / Și din sfera cea senină / Ne-a adus timp fericit". Mult cunoscutele pasteluri ale lui Vasile Alecsandri emană o veselie molipsitoare, tonică, de o candoare copilărească : „Zori de ziuă se revarsă peste vesela natură / Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură". La rindul său, euforizat de prospețimea vegetală a primăverii, Nicolae Iorga iși lasă pentru o clipă preocupările cărturărești și inchină un imn fericirii pămintene : „Și ai venit iar, zină blinda, etern frumoasă Primăvară / Cu ochii tăi de cer albastru, cu gingurire de izvoare / Cu zimbetul tău de lumină. Pe a poienii iarbă rară / Tremură-n vintul dimineții petalele strălucitoare". Ca un simbol al primăverii păstrăm in memorie celebrul vers macedonskian cu sonoritățile sale cristaline: „Veniți, privighetoarea cintă și liliacul a-nflorit !" — imagine ce trădează o irepresibilă bucurie de a trăi. Și tot ca un refren auzim in memorie poemul lui Bacovia : „Verde crud, verde crud... / Mugur alb și roz și pur, / Vis de-albastru și de-azur, Te mai văd, te mai aud !" — expresie a iluminării in fața peisajului edenic al primăverii.

Sevele proaspete ale pămintului il inspiră pe Ion Pillat intr-un poem, străbătut de elan vitalist : „Primăvară ! primăvară ! crapă mugurii la baltă, / Sălciile verzi le-ndoaie vintul cu suflare caldă. / Pe poteci sfios se-ntinde umbra, nouă-a foilor — / Primăvară, mama noastră, dă-ne drumul oilor". O mireasmă de flori de cimp și iarbă proaspătă răzbate din poezia lui Arghezi, fragilitatea materiei e surprinsă in metafore plastice : „Rouă, stropește colțul ierbii mele / Și unge-mi-l cu mir, / Duios și fraged să mi-l spele / Mirosul lui curat de trandafir". Adunate intr-o antologie a primăverii poemele par buchete de lumină, explozia lor de vitalitate bucură sufletul, iată acest sentiment transfigurat in poezia lui Zaharia Stancu : „Prin ce minune ori prin ce descintec / Mi s-a turnat in trup atita vis, / Și ce izvor lăuntric s-a deschis / De-s numai chiot insorit și cintec". In alt registru expresiv emoția transpare sub forma lirismului agrest in creația lui Ion Horea : „Mugurii infioară livezile, / Oile ies in cipoare / Și vitele cu cirezile / Pe pășune la iarbă. / Tu implintă plugul in ogoare / Că s-au topit toate zăpezile, / Astupă miriști și cotoare / Și semințele curate vezi-le / Cind germinarea incepe să fiarbă".

Sentimentul viu al naturii rămine cu siguranță principalul izvor al lirismului, poeții ascultă cu infiorare freamătul cosmic, traduc in metafore elanul existențial. Intilnim in poezia Violetei Zamfirescu această fierbinte chemare la viață : „Dați ușile de perete să intre soarele-n casă. / Să năvălească mireasmă de tei, de pămint, / Pe asfaltul șoselei dănțuie puii de vint, / N-auziți? Berzele pe hambare se lasă". Feeria primăverii se transformă la Ioan Alexandru intr-un peisaj fabulos, extatic : „Totul e-n floare, țărina s-a aprins / Și-n loc să ardă numai amiroasă / Pămintu-n cer de-acuma s-a prelins / Ca lacrima pe-o față cuvioasă". O beție senzorială străbate poemele lui Gheorghe Tomozei, verbul e incărcat de euforia sufletului și de miresmele naturii : „Mă bucur că simt, fierbinte, sub tălpile mele, lutul, / pipăi ca orbii trupul de flaut al plopilor, / și mă bucur că rid / și albinele-aurii ale riului zumzăie..." Aceeași temă apare la Gheorghe Istrate, de astă dată insă sub forma unui vizionarism robust, tectonic : „De-acum e primăvară. Crește ziua. / Prim geam ne strigă neamuri de pămint; / răstoarnă primăvara peste case / mari ciuturi de miresme și de vint". In fine, scrisorile de pace ale lui Adrian Păunescu sint și ele limpezite in lumina clară a primăverii, anotimpul purității : „Curată e scrisoarea de floare și de pace / Cu știre despre tine mâi-

Alexandru Horia

Continuare in pag. a 2-a

Cu fața către viitor

Prezentul românesc stă sub semnul creației, al construcției permanente. Transformările petrecute atit la nivelul vieții materiale cit și al celei spirituale, urcușul salt pe verticala progresului și civilizației definesc o intreagă epocă in care totul s-a infăptuit și se infăptuiește cu poporul, pentru popor. Ax al unei politici umaniste, revoluționare, de esență profund patriotică, purtind amprenta originalității a vizionarismului politic cu care președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu a edificat și edifică fiecare dintre treptele inaintării patriei spre comunism.

Lumea contemporană a fost traversată in această perioadă de seisme economice și sociale, conștiința sa a resimțit ca pe o rană permanentă teama de o conflagrație nimicitoare născută din escalada iresponsabilă a cursei inarmărilor, din adincirea decalajelor și crizelor resimțite ca uriașe obstacole in calea progresului firesc al umanității. Sub cerul neliniștit al planetei, România și-a urmat însă drumul său consecvent, intemeiat pe forța unor adevăruri ce capătă astfel drept la universalitate. A lupta pentru colaborare și pace, a respecta independența și suveranitatea fiecărei națiuni, a te implica prin propunerea unor soluții concrete, in consens cu voința popoarelor, in rezolvarea marilor probleme ale lumii, a oferi in permanență exemplul unui popor ce-și inalță prezentul mereu cu fața către viitor — acestea sint dominantele unei politici al cărei arhitect este secretarul general al partidului nostru, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Bărbatul care, primind in fața patriei și a intregii noastre istorii investitura ca primul președinte al României, a făcut din litera jurămintului faptă și crez așezate la temelia țării de azi și de miine.

România contemporană este o țară care se ridică pe sine in sensul cel mai firesc al istoriei sale și al idealului său multimilenar. Dezvoltindu-și o industrie modernă, o agricultură puternică, transformind știința intr-o autentică forță a dezvoltării afirmindu-și cu demnitate valorile spirituale ce se adaugă tezaurului peren al civilizației românești. Nu există document al partidului, nu există chemare a secretarului general al partidului care să nu fie străbătute de inalta grijă pentru viitorul patriei. Proiectul acestui viitor, conținut in Programul partidului, concretizat pină la detaliu in planurile adoptate la marile forumuri ale democrației muncitorești revoluționare reprezintă marea certitudine a timpului nostru.

In prelungirea unui astfel de proiect, hotăritoare devin munca, dăruirea, spiritul revoluționar ale tuturor și ale fiecăruia in parte ca un cod de conștiință al iubirii de patrie. Se scrie, scriem cu fapte de muncă și cu vise, cu entuziasm și competență, cronica României contemporane. O carte a patriei, o imagine a patriei, mereu cu fața spre viitor.

Nicolae Dan Fruntelată

Antologia «Luceafarul»

Vlăstar al lumii românești

O ramură deasupra pămintului se-nclină
și ramura-nflorește de-a veche, grea lumină,
Lumina din adincuri, lumina tutelară
este lumina frunții zbucnită in afară
Și-a ochilor de călători de țară românească
meniți prin ochii noștri continuu să privească
Nu se zărea mileniul, cel prim, decit
departe
și ei țineau pămintul in miini ca pe o carte
Ei nu citeau cuvinte, ci ierbi, copaci și floare
și mai ales cu ochii treceau peste izvoare
Un alfabet de seve, lumini, esențe tari
făcea din moșii noștri ostași și cărturari
Și neinchisă cartea și fără somn in file
le cuprindeau și chip și sărbători și zile,
Știind că sint de-aicea și nu din altă parte
s-au infrățit cu glia prin viață și prin moarte
Și cind și vieți destule și morți se intimplară
pămintului din cuget i-au dat un nume : țară
De noi cercarăm plinsul, ne-a mai robit
durerea
ei ne-au fost totdeauna și visul și puterea
Vlăstar al lumii noastre, al spiței românești
crescu pămintul țării inalt la Scornicești,
Azi cind destinul nostru cu veacul se-ntretaie
rostim un nume simplu, de cintec, Nicolae
L-au spus atitea mame, atiția il purtară
căci el egal e-n virstă cu dragostea de țară,
Și numele acesta umblă prin românime,
ca soarele prin holde, ca doinele prin rime
Nu și-a aflat odihna : era a lui menire
un strălucit bărbat să-l poarte-n strălucire...

Florin Costinescu

PROFIL

Un univers poetic

Ca și la alți poeți de generație, Cezar Baltag iși inscrie destinul pe traiectoria post-labișiană, fapt nelipsit de semnificație, fiindcă — așa cum afirma undeva Gheorghe Tomozei — aproape toți poeții care au urmat după Labiș au suferit intr-un fel sau altul influența acestuia. Cezar Baltag nu face excepție, afișind — ca și acesta — aceeași „solară demnitate cu sens profund și grav". Fire deschisă, extravertită, iși clama in primul volum (**Comuna de aur**, E.P.L., colecția **Luceafărul**, 1960, cu o **prefață** de Paul Georgescu) sentimentul plenitudinii, la modul declarativ-patetic : „Sint fericit că trăiesc / Sint fericit !"... Primul volum insuma doar promisiuni ale unor realizări viitoare, axate pe sentimentul cosmic — ca, de pildă, in **Zbor in cosmos**...

In cea de a doua carte (**Vis planetar**, E.P.L., 1964), se produce saltul de la concretul senzorial la oniric. Stăruiesc insă și aici afirmații patetic-baroce și exclamații euforic-retorice, fără suport estetic. Notabilă e prezența imaginii navigării in lucruri, a inotului in sprijinul ințelegerii conexiunii necesare dintre singular și universal, surprinsă cu uimire, impregnată de panteism : „Cu brațele limpezi traversez inot / argila, diamantele, și arborii"... Receptată prin intermediul filozofiei lui Leibniz — care devenise obiectul preocupărilor sale in această perioadă — ideea intrepătrunderii osmotice este incorporată unei imagini relevabile : „Ajung materia. Ca intr-un turn sonor, / pe riuri in spirale mă cobor / și propagindu-mă aștern in zare / filtrate straturi de argint fecund, / azurul simplu, căile stelare... / canalele realității le desfund" (**Dimineață a simțurilor**). O imagine notabilă ce poate fi conexată celei a inotului este cea a zborului luciferic — de esență romantică, in sprijinul ideei că inspirația e un traumatism divin : „Dar sus in zborul lui frenetic, / lovit de-al fulgerelor vaer, / un zeu pe jumătate sunet / innebuni deodată-n aer"... Alteori, imaginea zborului se asociază cu cea a plutirii — ca la Nichita Stănescu : „Și-acum zburam. Departe de riuri și de plante / pluteam pe linga stele fierbinți și totuși reci"... In această ipostază, traiectoria lirică a lui Cezar Baltag cunoaște incorporarea imagistică a elementelor primordiale : **apa** — ca simbol a cunoașterii active, și **văzduhul/cerul** — ca simbol al năzuinței, mediu propice zborului... In strinsă conexiune cu aceste două elemente primordiale, descoperim in poezia lui Baltag două atitudini lirice fundamentale : a contemplației active, realizată prin privire și cea a receptării lumii exterioare prin intermediul auzului, integrate sinestezic — de pe pozițiile dialecticii heraclitiene — unor imagini audiovizuale : „Văzul meu e o trecere / Auzul meu e o trecere / Singele meu e cea mai frumoasa călătorie / Spre inima dulcelui Miine"...

In cel de-al treilea volum (**Răsfringeri**, E.P.L., 1966), Cezar Baltag — ca și Nichita Stănescu — abordează o poezie a conceptelor integrate unor imagini sensibile. Ideea leibniziană a răsfringerii imaginii intregului univers in fiecare monadă-spirit (la Baltag a se subințelege : individualitatea creatoare) capătă contururi lirice precise. De aici și preferința ostentativă pentru acest termen. Ideile vehiculate atestă atitudinea unui elevat eclectism artistic și filosofic. Terminologia este diversă : folosindu-se de noțiuni kantiene (cea de **noumen**, de pildă) sau leibniziene, poetul năzuiește să-și creeze un univers propriu, pornind de la exemplele ilustre ale unor Dimitrie Cantemir, Blaga, G. Călinescu sau Nichita Stănescu. Iată — de pildă, — **departele** care — in următorul context poetic — ar putea traduce sintagma leibniziană de **monas monadum**, din care apar alte neintrerupte „fulgurații ale divinității" : „Ciudat imi răsfringe ființa / departele din care vin". In alte contexte, **departele** semnifică necunoscutul, neaflatul, misterul după care insetăm.

Un alt termen este **aproapele** care poate semnifica una dintre monade, dar și contingentul, opusul **departelui**, perechea necesar dialectică a acestuia, ca in versurile : „In asfințit cind nu imi voi mai pare / străin de tot ce incă n-am

Simion Bărbulescu

Continuare in pag. a 2-a

Revirimentul reportajului

Celui care a urmărit cu atenție peisajul literar al ultimilor ani, ii este la indemină constatarea că revirimentul reportajului este un fapt real, verificabil oricind in orice bibliotecă publică sau in consemnările tuturor revistelor literare. Acest lucru nu este doar o intimplare sau un accident. Consider că acest reviriment al reportajului este o dovadă nu doar a ceea ce se poate numi accesibilitatea și extinderea sa calitativă și cantitativă, dar, mai ales, ca un gen literar de largă audiență ce este, reportajul poate da seama despre ritmul tot mai accelerat al industriei noastre, despre dinamismul vieții economice și sociale din România acestor ani. Acolo unde poezia nu poate cuprinde, unde romanului ii este imposibil să poată ține pasul cu acest adevărat iureș al schimbărilor innoitoare, vine reporterul să consemneze cronica exactă a evenimentelor petrecute, concretul viu al faptelor, al implinirilor noastre, al bătăliilor pentru nou, a ceea ce istoria a definit deja : construirea socialismului cu poporul și pentru popor, cu oamenii țării pentru toți oamenii acestei țări, conform genialei teze formulate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Pentru exemplificare vom prezenta trei cărți de reportaje apărute nu de mult la trei edituri diferite. Prima dintre ele aparține lui Mircea Ionescu, a apărut la Edi-

Vasile Bardan

Continuare in pag. a 2-a

LITERATURĂ ȘI ACTUALITATE — ORIZONTURI TEMATICE

● **Articole despre volume de** ● **Corneliu Leu** ● **Daniel Drăgan** ● **Tudor Băran** ● **Dumitru Ignea** ● **semnează :** ● **Vasile Macoviciuc** ● **Viorica Răduță** ● **Dumitru Bălăeț** ● **Mihai Niculescu (in pagina a 2-a)**

INTILNIRILE «LUCEAFĂRULUI» : MARAMUREȘ

● **Articole de:** ● **Ion Iuga** ● **Gheorghe Pârja** ● **Petru Dunca** ● **Versuri de :** ● **Augustin Botiș** ● **Ion Bogdan** ● **Diana Bolcu (in pagina a 6-a)**

LITERATURĂ ȘI ACTUALITATE — ORIZONTURI TEMATICE

Forța cotidianului

Noul roman alu lui Tudor Băran : Șantierul (Editura „Dacia", Cluj-Napoca, 1988, 281 p.), vine după o experiență de prozator deja bogată, precum și de reporter. Mai ales acesta din urmă dă o amprentă aparte cărții). Pe de o parte în conținut, pe de altă parte, în modalitățile de expresie. De la titlu la ultimul rînd, se observă că autorul nu numai că nu se ferește de cotidian, pentru a se înălța în sferele unei ficțiuni pure, așa cum procedează cei mai mulți dintre romancieri, ci, dimpotrivă, s-ar putea spune că el preferă impactul cotidianului, îl provoacă în părțile sale cele mai dure, mai neașezate, mai dificile. Alegerea unui șantier drept cadru unic al narațiunii este din acest punct de vedere o adevărată aventură. Și mai ales păstrarea în marginile lui, încercarea de a face din el o lume rotundă, suficientă sieși. Este ceea ce ambiționează Tudor Băran.

Mai mult, prin legătura directă pe care o are acest roman cu un altul anterior, **Turnul ciclonelor** (1978), cît și prin mărturia deschiderii narațiunii de aici către altele care vor urma, intenția de a crea un roman ciclic dedicat șantierelor, lumii acestora, în sensul de univers uman de sine stătător, bine articulat, devine evidentă.

Autorul sugerează chiar o fizionomie în acest sens. Pe lîngă șantieriștii „înrăiți", dedicați trup și suflet muncii de acest fel, cu toate vicisitudinile ei, ca Mîndrican, Haidaru, supranumit „Cemesedere", adică „cel mai mare sudor din România", inginerul Paulina, Matei Vlancea, Visarion ș.a., vin elementele aluvionare ca Vasa, Decebal II, Petricana, Botoran, Cioflea, Dornică etc., în special din rîndul țărănimii, care găsește pe șantier un nou fel de a trăi.

În viața localității în care se instalează un șantier, cum se întîmplă la Viladina, are loc o adevărată revoluție în mentalități, idei, concepții despre viață, mod de gîndire etc. Conglomeratul uman inițial, extrem de eterogen, se șlefuiește treptat, rotunjindu-se. Imaginea de ansamblu e copleșitoare : „Șantierul rămăsese în urmă, cu peste opt mii de personale cuprinse de lumini și umbre. El constituie o școală și un popas în viața fiecăruia în parte. Unii își găsiseră împlinirile aici, pentru alții ele au fost amînate. Această demonstrație s-a făcut de-a lungul unui răstimp de cinci ani, cu o multitudine de fapte, cu o bogăție psihologică discretă și subtilă".

Mai ales ultimele două adjective se cuvin a fi reținute, fiindcă ele definesc mai bine modalitățile expresive ale acestui roman al lui Tudor Băran. Într-adevăr, pătrunderea în lumea șantierului nu se face direct, brutal, cu intenția autorului de a prezenta și epuiza totul, ci discret, subtil, prin intermediul unor personaje care au participat la viața pe șantier, au trăit-o și o poartă acum în suflet. De altfel, înțelegem că între cele două personaje anonime, cel care solicită clarificări noi și cel care le dă, a existat o discuție prealabilă, amîndouă cunosc despre ce e vorba, iar scrisoarea care formează cadrul romanului este doar consecința firească a acestor discuții, un fel de conversație intimă revelatoare, prelungită aproape trei sute de pagini, într-un limbaj mustos, încărcat de cuvinte și expresii ale comunicării vii, orale, cu caracter popular.

Acest fapt are consecințe deosebite asupra planurilor narațiunii. Ele nu se mai constituie direct, linear, exterior, prin adăugiri impuse de voința autorului, ci indirect, prin structura pe care le-o dau amintirile unui participant la viața șantierului. Este deosebit de interesant de observat cum aceste amintiri organizează structura romanului în jurul unei personaj, a cărui prezență ciudată, misterioasă, o tatonează continuu, fără a reuși s-o epuizeze vreodată. Este vorba de o fată, Paulina, pripășită pe un alt șantier.

Prin acumulări succesive de detalii, aflăm că inginerul Paulina nu conduce șantierul ca un director obișnuit, care face planuri, le comunică în ședințe „tari", ia măsuri, strigă, intervine energic la telefon etc., etc., cum ne-am obișnuit să vedem prin filme și piese la televizor. Dimpotrivă, funcția Paulinei se exercită subtil, personajele celelalte sînt un fel de fascinație din partea ei, care se comunică greu, se lasă dificil analizată. Personajul central pare fără viață personală, împrăștiat în celelalte existențe. Abia într-un moment greu al șantierului, cînd echipa lui Cemesedere lucrează încordat, trecerea pe acolo a directoarei de șantier trezește amintiri, dezvăluie o dramă umană care refrigerează în timp, pentru a se lăsa din nou cotropită de văluri cețoase. Și totuși, după mărturia aceluiași personaj narator, „viața Paulinei este o curajoasă și aproape voioasă afirmare a luptei cu greutățile imense existente în munca pe șantier, exprimată într-o formulă ce refuză soluția în negru".

Și totuși, soluția în negru există, se manifestă. Ea apar dincolo de voința personajului central al cărții, și a tuturor celorlalte. Dacă șantierul crește, se dezvoltă și se manifestă puternic, cu o viață trăibare, dar debordantă în jurul lor, finalul tragic răstoarnă toate așteptările și ne prezintă o altă față a lucrurilor. Aruncarea în aer a unei stînci, rămasă în albia rîului, după ce toate lucrările noii hidrocentrale s-au încheiat, aduce moartea principalei colaboratori ai Paulinei care, [illegible] de plină, le supraviețuiește aproape intact. Care își va regăsi [illegible] în viitoarele cărți ale lui Tudor Băran ? — [illegible] întrebare care se [illegible] de pe acum. În orice caz, autorul a reușit în cartea de față să ne prezinte un alt mod literar de a scrie despre șantiere, mai apropiat de realitățile vieții, prin optica unor oameni care retrăiesc ei înșiși și respiră încă în atmosfera de șantier. Iar personajul central al cărții, inginerul Paulina, ni se pare o adevărată realizare artistică, îmbogățind într-un mod remarcabil tipologia feminină a literaturii noastre.

Dumitru Bălăeț

Complexitatea și universul revoluției

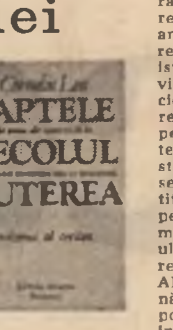

Cu volumul recent apărut (Ed. Albatros, 1989), Corneliu Leu își încheie ciclul despre **FAPTELE de arme ale unor civili în SECOLUL războaielor mondiale sau ce înseamnă PUTEREA.** Ne aflăm în fața unei construcții romanești sobre, fără concesii de spectacol editorial, cu o articulație interioară calculată discret spre a tensiona interogativ orizontul simbolic. Cele 9 părți noi (din 16 — cît cuprinde ciclul — celelalte șapte fiind rescrierea integrală a unor fragmente anterioare care, oricum, se asamblau) produc serioase mutații în codul de lectură al textelor publicate de sine stătător: Corneliu Leu fixează o formulă singulară în spațiul literaturii despre etapele străbătute de societatea românească postbelică. Arhitectura polifonică a subiectului dezvăluie lumea revoluției, cu personajele, convențiile și asprimile însă nu în stratul său cazuistic, ci în cel al antinomiilor de fond, cu surse și resurse de tensionare psihovalorică. Sînt evitate acele clișee care au înlocuit idilizarea din romanele primilor ani ai revoluției cu un patetism de sens invers: demascarea dogmatismului prin urmărirea atentă a consecințelor la suprafața socialului, miza precisă pe efecte compensatorii, întărîtarea și indignarea, satisfacția judiciară și protecția curativă a receptorului. Corneliu Leu anulează simplitatea unor reflexe condiționate mai noi, care reduc multe inițiative romanești **doar la** aglomerări de constatare factologică și etichetare, stupefacție, gestică defulatorie și comentariu pseudo-curajos în marginea stărilor deja consumate. Ciclul său respiră o aparte capacitate de a zăbovi lucid și angajant în teritoriile vizibile și invizibile ale socialității care își caută temeiurile. Complexitatea universului revoluției — ce își decantează ipostazele autentice ale puterii — începe să-și arate precipitările vectoriale și regiunile presate de inconsecvențe morale. Dincolo de diagnosticul inerent desfășurării anecdoticii romanești, e mereu activă o aură semantică a sugestiei, a spațiului alb, a liniștii controlate, cu tîlc, între componentele celor trei volume. Autorul deschide mereu serii neconsumate pînă la capăt, segmentează acțiunea, distruge axa temporală pentru a face arheologia unui prezent stufos, înlăuntrul căruia cer dreptul la viață sensuri și durate încă active, produce intersectări, suprapuneri și iluminări între structuri narative, are abilitatea finalurilor deschise, obligînd textura romanescă la decodificări în trepte, deși mereu totul pare a fi spus și soluționat. Ciclul refuză starea explicită, chiar atunci cînd pare s-o întrețină. Ceea ce ar fi eventual balast sub raport estetic este înlocuit cu registrul simbolic al deznodămîntului convertit în tăcere: ca o reculegere în care nu ai acces decît la ceea ce-ți inoculează lumea operei, stîlpii săi de rezistență. Mai ales cele 9 părți noi ale ciclului insinuează virtuțile unui **roman modular**: orice altă aranjare a componentelor e plauzibilă; tăcerea pe care am invocat-o întreține o asemenea stare receptoare, atenuînd [illegible] scriiturii. În același sens contribuie alternanța, pe firul narativ, a povestirii limpezi cu fabulația, a evadării în memorie cu observația acidă, a reflexului afectiv cu pătrunderea eseistică de mare efect.

Corneliu Leu desconspiră credințe, dezabuzări, rigori și mreje din mediul cîștigării și exercitării puterii. El radiografiază magma „cotidianeității" și humusul psihologic înăuntrul căreia sînt încurajate anumite tendințe valorice (ca repere, motivații și conduite) și sînt blocate (sau anihilate) altele. De aici accentul pe tensionarea cuplurilor dogmă-viață; rezistență în fața istoriei — pasivitate conjunctural eficientă; convingere-interes; imbicsire-mulare pe real; luciditate-recul în realitatea de cuvinte; angajare pentru „a fi" și „a face" — implicarea doar pentru „a avea"; generozitate-platitudine sufletească; asumarea eșecului — invocarea circumstanțelor atenuante; interiorizarea tragicului în sens modelator — lincezirea în argumente liniștitoare ș.am.d. De multe ori, acțiunea însăși este, pentru romancier, doar prilej de reflecție. Mai mult decît în volumele anterioare, în această ultimă parte a ciclului, Corneliu Leu structurează narativ cîteva dileme. În **Vaporul alb**, Alexe — figură importantă într-un județ dunărean — oscilează între grija pentru fiu și riposta față de profitorul Constantinide, între înțelegere și delimitare, între mărturisirile inimii și respingerea compromisului, între acuratețea propriilor principii de viață și puterea josniciei care vrea să-i forțeze mîna; pentru salvarea fiului, îi este permis pactul cu impostura? — iată formula dilematică pe care i-o pune în față însăși practica socială a propriilor convingeri, chestiune care nu există pentru șeful de post Manole: „Ce păcat că un asemenea om, simplu și dintr-o bucată, fiind nevoit să-și facă meseria prin lumea meschină a josnicilor omenești consideră compromisul drept ceva normal și nu poate vedea lucrurile decît sub incidența lui... Pentru el — își spuse mai departe (Alexe — n.n.) —, fiind un om liniștit, avînd doar dorințe și nu ambiții, întîmplările sînt considerate firești în desfășurarea lor, fără să-l deranjeze prea mult dacă se abat de la un ideal ; idealul lui e să păzească lumea de rău sau, poate, numai de prea rău" (p. 60—61). **Cartea întîi a partriarhilor: adusu-mi-am aminte** opune dilematic pe Drăgan (vechi comunist, cu biografia plină de urcări și căderi) unui robust slujitor al cuvîntului divin, dar viața îi unește în tentaculele unei frumoase și durabile prietenii. **Cîntarea cîntărilor: Persida** creionează drama sentimentală a lui Drăgan. Partea a 15-a este o dilemă a opțiunii și stilului de viață; Drăgan are, datorită conștiinței curate, oscilații ierarhice, în timp ce Saghin are oscilații de coloană vertebrală: rigid și autoritar cu cei ce-i sînt în subordine, maleabil și slugarnic față de cei mai mari. Trauma însă nu sfîrșește în îndoială, după cum micimea umană nu capătă relief și pondere. Ultima parte a ciclului pune, pe neașteptate, tema precarităților omenești; în fața morții lui Alexe, ce se poate spune altceva decît: **„Dar numai atîta ne-a fost dat? Numai atîta ?!"**.

Alexe și Drăgan sînt figuri viguroase, cu un pitoresc psihologic aparte; prin ei, puterea își învește adevăratele rosturi umane. Ei au o complexitate sinuoasă, tocmai pentru că refuză atît compromisul degradant (lingușirea, escrocheria, mita, traficul de influență ș.a.), cît și formula malefică (sfidarea principiilor pentru acapararea de avere și/sau putere, lipsa de scrupule, cinismul, mentalitatea de grup terorist (p. 31—32), activismul egoist mutilant de valori ș.a.). Prin Alexe și Drăgan, **direcția morală** a puterii capătă consistență și profunzime umană și umanizatoare.

Corneliu Leu reușește să plăsmuiască o lume estetică saturată de sensuri psiho-sociologice acute. Motiv pentru care acest ciclu romanesc nu se pretează la o lectură comodă.

Vasile Macoviciuc

Revirimentul reportajului

Urmare din pag. 1

tura „Cartea românească" și se intitulează **„Adevăr și metaforă".**

Deși autorul își subintitulează cartea ca „însemnări de reporter", pot spune că această modestie este mai degrabă o strategie de captare a interesului cititorului decît o caracteristică a stilului său, care numai reportericesc nu este. Mircea Ionescu și-a structurat cartea în cinci capitole cuprinzătoare ; 1) Cine ești dumneata, tinere gălățean ? 2) „Bătăliile" pentru... adevăr și metaforă, 3) „Bătălia" pentru nisip, 4) Țăranii și 5) Dunăre, cît se cuprinde !

Chiar din enumerarea capitolelor respective cititorul își poate da seama că subietul tratat de Mircea Ionescu în cartea sa este **„GALAȚIUL"** — trecut, prezent și... viitor. De la primul și pînă la ultimul rînd această carte scrisă cu un real talent de prozator și cu o vizibilă pasiune, este o „bătălie pentru... adevăr și metaforă — cîștigată definitiv de Mircea Ionescu. De fapt capitolul al II-lea este un preambul fericit ales ca să pregătească cititorul pentru ceea ce va urma, un mod ingenios de a-l invita la expediția fantastică, plină de surpriză și învățăminte deosebite din paginile bogatei cărți. Fie că în aceste pagini se relatează, cum au cîștigat doisprezece tineri optsprezece milioane într-o singură zi, mai exact despre „strădania unor uteciști de a deschide un nou șantier al tineretului în scopul valorificării unor rezerve locale... de nisip pentru construirea de locuințe", fie că aflăm noutăți despre țăranii din lunca Dunării ori despre tineretul gălățean, talentul evocator al lui Mircea Ionescu e constant.

A doua carte pe care o prezentăm a fost scrisă de **Augustin V. Pop**, se intitulează **„Lumini albastre"** și a apărut la **Editura Albatros.** Autorul își subintitulează cartea „epopeea bluzelor albastre cu ecuson de brigadier" iar dintr-un cuvînt introductiv aflăm că „Lumini albastre" este al cincilea volum din ciclul „Epopeea bluzelor albastre..." urmînd după următoarele volume :

„Subiect pentru o baladă" (1976), „Mai presus de iubire" (1979), „Cronică vie" (1980) și „Romanticii" (1983). Subiectul actualei, cărți este ambițios și pe fața ultimei coperți Augustin V. Pop își justifică proiectul său grandios astfel :

„O convingătoare mărturie a elanului și romantismului revoluționar cu care tineretul României a participat la noile înfăptuiri ale țării în ultimele decenii, un cald omagiu și îndemn cu prilejul aniversării a 40 de ani de la organizarea primelor șantiere naționale ale tineretului".

În primele rînduri ale cărții sale, Augustin V. Pop spune pe bună dreptate : „Epopeea reconstrucției naționale s-a născut din strigătul de durere al țării, atunci cînd rănile lăsate pe trupul său de tăvălugul războiului se cereau vindecate fără zăbavă și făurită o civilizație nouă". Astfel, în această carte document, avem o trecere în revistă a momentelor revoluționare din anii 1947—1948 de la Agnita—Botorca, Bumbești—Livezni și Salva—Vișeu, o prezentare a istoriei „acestui monument de artă inginerească făurit de om și numit TRANSFĂGĂRĂȘANUL", dar mai ales prin capitolele cele mai ample, „Lumina ce dăinuie în curgerea apelor" și „Albastrul luminii din adîncuri", o istorisire a luptei pentru energie în tînăra Republică Română, consemnată în momentele Bicaz — 1952, Argeș — 1961, Lotru 1966—1970 sau, mai recent, hidrocentralele Porțile de Fier I și II, termocentralele de la Rovinari, Turceni, Anina ș.a. Un capitol special pe care ni-l rezervă cartea lui Augustin V. Pop este cel intitulat sugestiv „Sapă, numai, sapă pînă dai de stele-n apă", așa cum sună cunoscutul îndemn blagian.

Eroul consemnărilor este tot **APA**, sau modul în care este ea gospodărită de oameni. Și aici facem cunoștință cu „metamorfozele din cîmpia lui Darie și Moromete", cu brigadierii și geniștii din cîmpia Burnasului, ori cu eroii tineri, brigadierii de pe șantierul național Cîmpia Caracal-Dolj.

A treia carte aparține lui Mircea Motrici, se intitulează **„Fereastră spre inima Bucovinei"** și a fost publicată la Editura Eminescu ; Este, în fond, o „decriptio Bucovinae". „Faptul e vizibil din simpla enumerare a celor cinci capitole ale cărții ; 1) Trepte spre cerul Sucevei, 2) O nouă Heraldică, 3) Sate fără hotar, 4) Orația de nuntă a copilăriei și 5) Umbre colorate. Mircea Motrici, în paginile cărții sale, tratează cu aceași dăruire și plăcere de a povesti, un subiect despre un fapt ce pare a fi banal ca și un altul pe care l-am putea defini sublim.

Iată două exemple edificatoare. În **„Curiozitatea unei femei"** ni se relatează cum o bătrînă care nu mai fusese pe la oraș de 15 ani, pleacă din satul ei aflat la poalele munților, în zorii unei zile, împinsă de curiozitatea și dorința de a vedea cum se face laptele praf la fabrica de la oraș, din laptele colectat și de la vacila din curtea casei sale. Cînd este însoțită de directorul fabricii și vede minunea „femeia răsuflă ușurată". Următoarea secvență reportericească urmînd celei enunțate mai sus se numește **„Primăvara voronețeană".** Aceste rînduri din succinta prezentare a celebrei ctitorii a lui Ștefan cel Mare sînt concludente ; „1488—1988. Pe muchie, cinci secole. Cinci secole și Voronețul își păstrează prospețimea, la fel ca și aerul ozonat al pădurilor din împrejurimi. Acest ținut scăldat permanent într-o lumină difuză ce filtrează ușor și le amestecă cu cerul albastru, se înfățișează oaspeților ca un album de artă pe care s-a scris : Voroneț, Humor, Arbore, Sucevița, Moldovița, Putna, Dragomirna...".

Referindu-se la „Foșnetul Bucovinei", Mircea Motrici aduce un elogiu codrilor săi seculari, amintindu-ne că „Suceava este județul cel mai bogat în păduri din țară. Codrii săi seculari sînt o podoabă rară a naturii : stejarul, fagul, bradul, molidul și multe alte specii sînt nestemate ale acestui pămînt de nord. (...). Un nord cu foșnet lin, calm, cald și senin". Cred că nu exagerăm spunînd că acesta este și foșnetul cărții scrise de Mircea Motrici, un reporter la care percepția senzuală a realității înconjurătoare primează.

Sub aripa timpului

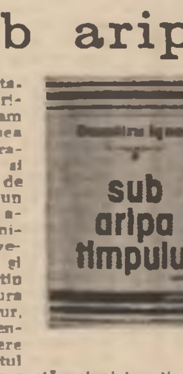

Revenirea în actualitatea literară a unui experimentat prozator, — l-am numit pe Dumitru Ignea autorul romanului „Strada primăverii" (1956) și încă a cîtorva volume de povestiri, se petrece cu un bun roman social, „Sub aripa timpului" (Ed. Junimea, 1988), care ne dovedește reala audiență și valabilitatea acestui tip de proză în literatura noastră actuală. Desigur, s-ar putea invoca, pentru mai buna înțelegere a acestei cărți, faptul că romancierul își respectă și aici opțiunile mai vechi, în sensul că rămîne fidel mediului pe care îl înfățișa și în romanul „Strada Primăverii", (o interesantă și atentă imagine a momentului naționalizării) ca și în povestirile din „Omul cu părul cărunt". Dumitru Ignea prezintă, astfel, o lume care actualizează și precizează viziunea pe care prozatorul și-a făcut-o despre realitatea socială și repertoriul psihologic al personajelor însuflețite : aici, ni se deschid însă interesante perspective asupra cotidianului dintr-o mare întreprindere industrială, supranumită de romancier **Combinatul**, cu un termen care ar dori să dea și o conotație emblematică. De remarcat că romancierul nu procedează în spirit reportericesc ori naturalist, aceasta însemnînd că nu vom întîlni decît în cîteva locuri episoade culese din imediat ; nici limbajul nu suferă de acea încercare de hiper-exactitate, pe care o vestejea G. Călinescu într-una din „cronicile optimistului", care duce la introducerea unui jargon lingvistic înțeles în mod superficial ca o adeziune la realitate. Opțiunea prozatorului este substanțială, el va prezenta pecetea pe care „Combinatul" o va pune asupra personajelor care trăiesc **prin și pentru acest loc de întîlnire a destinelor** și unde firele narațiunii se leagă. Nu ne surprinde, astfel, să înregistrăm numeroase dialoguri care ne arată că preocupările morale și viața sufletească a eroilor acestei proze se află în prelungirea activității lor profesionale. Un inginer, cu o anumită cotă morală și deosebit de apreciat de către colaboratorii mai tineri reflectează în acest fel : „Înainte vreme, noi, emisarii comerțului și nu numai noi, eram priviți cu insuficientă încredere sau ocoliți cu abilitate. Chiar în țări modeste. Pînă reușeam să încheiem un contract ne ieșea sufletul. Refuzurile, fie ele și politicoase, ne mihneau neînchipuit. Unii ajunsesem să avem complexe de inferioritate. Acum însă, dragă Emil, navigăm la bordul altei nave. **Made in Romania** a devenit o cheie universală care deschide uși oricît de ferecate. Știind că ai în buzunar un asemenea speraclu, interlocutorii se așează la masa tratativelor înarmați cu argumentele seriozității. Aerul de superioritate și zîmbetele confecționate sînt ascunse cu grijă sau uitate". Despre Caratașu, protagonistul acestui roman se spune : „Sănătos dar ocupat ca niciodată. Uneori, noaptea, doarme în Combinat. Secția noastră are în flux un nou produs solicitat de niște firme străine". O veterană a Combinatului, inginera Anca, evidențiază aceeași conduită.

De fapt, „Sub aripa timpului" este în bună măsură (ori, poate, mai degrabă) un roman psihologic, pecetluit de o fertilă adeziune a prozatorului pentru literatura cu sens social. Dacă, în spirit tradițional, ni se propune ca literatură un fragment de viață care își creează semnificațiile prin impresia produsă asupra sensibilității cititorului, în aceeași măsură romancierul ne îndrumă și către deslușirea unor destine contemporane, scoțînd la lumină valori sufletești și morale demne de reținut. În centrul acțiunii se găsește inginerul Caratașu, principal artizan și întemeietor al Combinatului, personalitate constituită, puternică, diversificată, din al cărui jurnal (convenția clasică a jurnalului) romancierul ne oferă largi extrase : sînt pagini care transmit o anumită emoție prin „patina" pe care o au, prin sinceritatea și profunzimea arătate. Alături de el, evoluează diferite biografii : inginera Anca, o pasionată a profesiunii, tînărul inginer Brad (oameni ai Combinatului) dar și pictorul Volanachi, preocupat de valorile peisajului industrial despre care propune interesante considerații, tînăra Anemone etc.

Structura sufletească a acestora ni se pare suficient de bine conturată dar, în același timp, este evident că există un punct de convergență, anume în expresia și adîncimea pasiunilor, care în romanul lui Dumitru Ignea ne apar cu precădere în forma pasiunii profesionale. Roman cursiv, interesant ca tratament al psihologiei, „Sub aripa timpului" proiectează în coordonate valabile proza socială contemporană.

Mihai Niculescu

Romanul eroului întemeietor

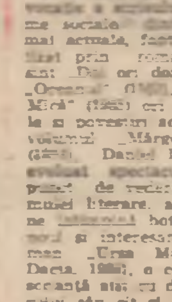

Prozator [illegible] evidentă [illegible] pe teme sociale [illegible] mai actuale, [illegible] prin romane [illegible]: „De ori doi" (1976), „Oceanul" (1982), „[illegible] Mică" (1985) cît în nuvele și povestiri adunate în volumul „Mărgele roșii" (1987), Daniel Drăgan a evoluat spectaculos din punct de vedere al formulei literare, aspect ce ne [illegible] hotărîtor în noul și interesantul roman „Ursa Mare" (Ed. Dacia, 1988), o construcție epică aflată în consonanță atît cu demersurile anterioare ale scrisului său cît și cu un [illegible] de a transforma realitatea [illegible] în realizare literară cu valoare exponențială.

„Ursa Mare" este un roman al eroului întemeietor pus pe note epice cu o remarcabilă abilitate de a întrebuința simboluri și procedee moderne, fără a deteriora, în același timp, accesul cititorului la semnificații. Într-un anumit fel și fără a stabili prin comparație altceva decît o familie de spirite, romancierul se alătură prozelor masive și îndelung construite cu migală ale lui Paul Eugen Banciu, de care îl leagă, acum mai ales, aceeași încercare de a proiecta realități ale lumii noastre de azi (mai ales vocația constructivă) în proiecții simbolice și uneori mitice. Este modul în care romancierul înțelege să dialogheze într-un mod fertil cu o tradiție pe care, înaintînd din ce în ce mai mult către noi orizonturi ale realității, o simte, firesc, din ce în ce mai aproape. Romanul se poate citi, din acest motiv, pe mai multe straturi, el are, deci, mai multe repertorii epice. Stratul inițial și, desigur, cel mai bine reliefat este cel **social**. „Ursa Mare" avînd această caracteristică marcat realistă și o componentă ecologistă pe care trebuie să o remarcăm. Sînt descrise aici aspecte ale vieții unui **mediu mai puțin studiat în proza românească de azi, anume cel al prospecțiilor geologice**, momentul dintîi, care va fi urmat de alte și alte evenimente, ce definesc acea lume atît de diversă a șantierului, mediu inedit și plin de semne, atît al realității vieții noastre cît și al realității cărților noastre. În ceea ce, pe bună dreptate, s-a numit tema șantierului în proza românească actuală, propunerea lui Daniel Drăgan este interesantă și originală prin unghiul de abordare ; prozatorul nu calcă pe terenul bătut al prezentării quasi-reportericești a faptelor, ei denotă o originalitate de concepție. Înțelegerea acestei noi unghiulații trebuie semnalată : dacă „șantieriștii", oamenii șantierului propriu-zis, reprezintă — dintr-o perspectivă a modelelor culturale — **eroul constructor** ce prelungește și adaugă naturii forme și volume noi, geologii sînt mai aproape de natură, sînt firi naturale, cei care deslușesc secretele ei și trăiesc în cercurile tulburătoare ale permanențelor. Lumea romanescă, propusă și compusă de autor, păstrează aceste caracteristici de ordin principial. Personaje cum sînt Simion Petrinsac, Radu Nicanor dar și strania Ramona, nu sînt numai niște nume (care au în același timp și veracitate onomastică dar și un „ceva" misterios, ce trimite la romanele lui Eugen Uricaru, cu care „Ursa Mare" deține și alte strînse legături — mă gîndesc la „Mierea" și la „Glonțe") ci prezențe pregnante în orizontul înfățișării, caractere și expresii ale unei tipologii, indivizi ce apare. Căci la stratul, aflat la îndemînă, al realității, Daniel Drăgan adaugă dimensiunea simbolică, al doilea strat al acestui roman. El va proiecta lumea de la Arania, locul consacrat al acestui ritual al construcției, pe planuri care depășesc clipa și se înalță la realități perene. Tonul cumva baladesc întrebuințat aici (deosebit de cel din alte romane unde observația primează) concură la această impresie și ne arată că aceasta a fost intenția inițială a scriitorului : este punctul ce unește **„Ursa Mare"** cu un alt roman, recent apărut, care valorifică balada constructorului român mitic, a **Meșterului Manole**, ce păstrează chiar în titlu această sugestie, anume „Baladă neterminată" de Constantin Cubleșan. Racordările sociale și opționale se remarcă și contribuie la aprecierea pozitivă ce se poate da acestui interesant roman, a cărui stabilitate estetică generată de proiecția simbolică se cuvine subliniată.

Viorica Răduță

Un univers poetic

Urmare din pag. 1

stins, / cînd împăcat simți-voi cum în mine / departele, aproapele s-au stins // atunci ostatic să rămîn la stele, / bogat triumf și temelie lor, / eu înmiitul, setea, serpentina, / destinul sieși neîncăpător, // cel care veșnic se uzurpă singur, / de dincolo de sine craiul blind"... Alte vocabule poetico-filosofice din contextul liric al poeziei lui Cezar Baltag mai sînt : **înzadarul** — care ar semnifica — bănuim — neputința, dar poate și înșelătoarea Maya ; **vanitas vanitatum**, transcris într-o poezie ulterioară (din **Madona din dud**) în ebraică : **Havel havelim / hacoli haveil** ; **fărăcumpătul** — care traduce — credem — noțiunea leibniziană de **appetitus** : „Căci fiecare lucru are **appetitus** conform propriei sale naturi" ; **devremele, nepașnicul, Neclipa, Acum, Nimeni, Cel ce devin și cel ce sînt** etc. — termeni creați îndeosebi prin transformarea unor adverbe sau locuțiuni în noțiuni filosofice — în spiritul limbii și al folcloristicii naționale.

Dintre **răsfrîngeri**, un ecou estetic și filosofic deplin trezește cea cu titlul **Răsfrîngere de arbore iacom**, ilustrînd ideea ireversibilității și dorul dezmărginirii, dialectica schimbării neîncetate...

Selectivă, cea de a patra culegere — **Monada** (E.P.L., colecția Albatros, 1968), adaugă noi inedite sub titlul **Țărmul zadarnic** în care se înregistrează evoluția spre un hermetism folcloric cu trimiteri biblice — înrudit cu cel al lui Ion Gheorghe. Tendința spre esențializare se face simțită prin geometrizarea simțirii, realizată în versuri cu caracter axiomatic — probabil tot o contaminare stănesciană : „Totul e moară a totului, / totul e capcană a totului"... **Dorul fără mal** (în altă parte, dor adînc, dor neînceput), devine, de data asta, **sete** : „sete dintîi / și sete de pe urmă, / sete de niciodată / și sete de acum împietrit"... Devastarea ființei de simțuri este sugerată prin imaginea terifiantă a lupilor ce-și devoră prada. Ecouri din **Cîntarea cîntărilor** răspîndesc parfum de senzualitate, stăruind în memorie : „candelă dinților mei își e trupul, / dulce este cerul gurii mele / zbaterea ta" etc.

Volumul **Odihnă în țipăt** (Editura tineretului, 1969) se constituie într-o remarcabilă ontogeneză lirică, amintind de **Zeesatia** lui Ion Gheorghe. Folosindu-se de vocabule abstracte (de fapt concepte negative), Cezar Baltag numește moartea **Fărănimenea, Departeaproape, Neeine, Nimicul, Niciăieri** etc. În aceeași maniera esențializat-oraculară, cu sclipiri arhaizant-folclorice, nimbate de „mistere figurînd o diagramă astrală într-o ordine de realități cosmobiologice" — cum însuși spune, într-un eseu din 1970, **(Nupțiala cunoaștere)**, închinat lui Ion Barbu, sînt scrise și cărțile **Șah orb** (Editura Eminescu, 1971) și **Madona din dud** (Editura Eminescu, 1973). Îndeosebi, cea de a doua reprezintă — după opinia mea — o culminare artistică a artei poetului. Inspirîndu-se din jocurile de copii, dar și din folclorul magic, Cezar Baltag creează memorabile imagini ale unor tradiții, într-un limbaj susținut pe metafore insolite, dar și pe valori negative, în spiritul **Florilor de mucigai** : „În pîntecul ei necestins / mugeau leoaice învins, / în dulce pleoapa ei / lacrimile beau idei, / cînd mișca floarea sprîncenii / se-nchidea poarta Gheenii" **(An. Dan. Dez)**. Un ciclu — intitulat **Tarot** — trimite la **Cînticile țigănești** și ceva mai departe la **Romancero Gitan** de Federico García Lorca... În termeni bachelardieni, poetul realizează — în acest volum — imaginea „analitică a fantasticii transcendentale"...

Volumul **Unicorn în oglindă** (Editura Eminescu, 1975) încheie triada începută cu **Odihnă în țipăt** și continuată cu **Madona din dud** — cea mai reprezentativă din punct de vedere estetic. Scris „în memoria lui Nicolae Baltag" acest ultim volum marchează trecerea de la imaginarul folcloric la existențialismul dramatic. Demersul liric e axat pe două motive : **dublul** și **trecerea**, celebrînd unitatea dialectică a contrariilor dintre **combustie** și **curgere**, prin prezența unor elemente ale devenirii, ca **focul** și **apa**, proiectate într-o lume anamorfică a mitului, în care copacii cresc „cu crengile înăuntru", iar „focul se desparte de sine"...

Urmează după aceasta o pauză de creație de aproape zece ani (din 1975 pînă în 1985), timp în care compune eseuri, face traduceri, scrie prefețe, face gazetărie etc. și editează încă un volum selectiv de **Poeme** în 1981. Volumul din 1985 intitulat **Dialog la mal**, Editura Eminescu, 1985), reia tema favorită a trecerii, pendulînd — precum Simion Stolnicu — **între lut și tarțele de aur**, între extincție și zborul spre înălțimi : „Crește-n cer distanța. Ziua e tîrzie / și-i tot mai departe pragul următor. / Ca să-nchei această grea călătorie / nu ajunge pasul, trebuie să zbor" **(De te narratur)**. Ceea ce rămîne este logosul primordial : „Luminează. Atît / Nimic nu poate spune / Nici măcar: Ard. / Nici măcar : Nu mă atingeți / Dar priviți-l : e încă aici. Din nou / Lumea poate începe" **(Cuvîntul** — poema finală).

Dacă la debut, în 1960, Cezar Baltag era doar o promisiune vagă, evoluția sa ulterioară înregistrează saltul calitativ estetic de la lirica ideatică tutelată de filosofia lui Heraclit și Leibniz (deosebită de cea a lui Nichita Stănescu tutelată de Hegel), la o lirică originală ce-și **extrage** sevele din mit și folclor. Ultimele poeme — inspirate de moartea soției, poeta Ioana Bantaș — apărute mai întîi în **România literară, Luceafărul** și **Familia** și, acum, de curînd , în volumul **Euridice și umbra** (Editura Eminescu, 1988) — se constituie într-un tragic lamento imploratív, cu ecouri rilkeene asimilate în profunzime, nimbate de experiența jalei din care s-a întrupat Electra : „Dar dacă-așa devreme înnoptez / De ce m-ai trimis ca să te caut ? // Fără auz tăcerea ți-o ascult / Dă soare unui orb printre ruine. / Tu arzi și chiar te-ai fi stins demult / N-ai, Doamne, loc să te îngrop în mine. // Și dacă noaptea tot va fi să cadă / Fă altu-n locu-mi care să te vadă".

Poetul — în această ipostază — devine „narator pentru sine însuși / al propriei povești, / lasă loc de trecere pentru alții // prin viața lui. / sală de așteptare a spiritului / a spiritului, / naos al păcatelor altora, / interioritate / ce nu-i mai aparține, / gară de joncțiune / a celor ce vin, / a celor ce pleacă, / a celor ce nu s-au născut încă"...

Poemele primăverii

Urmare din pag. 1

cută, că ești bine, / Și albul din toți pomii spre lume semne face, / Pe punțile florale deschise de albine".

Închelem aceste rînduri cu tulburătoarea confesiune a lui Nichita Stănescu din „Elegia a unsprezecea": „Dar mai înainte de toate, / noi sîntem semințele și ne pregătim / din noi înșine să ne azvîrlim în altceva / cu mult mai înalt, în altceva / ce poartă numele primăverii... / A fi înlăuntrul fenomenelor, mereu / înlăuntrul fenomenelor. / A fi sămînță și a te sprijini / pe propriul tău pămînt". Pentru poeți primăvara nu e doar un simplu anotimp calendaristic, e un simbol, o stare de spirit, o metaforă a luminii, a triumfului ființei.

CENACLUL REVISTEI LUCEAFĂRUL

● **Joi, 30 martie a.c. orele 16,30, va avea loc la Muzeul Literaturii Române ședința Cenaclului revistei Luceafărul, dedicată lui Nichita Stănescu.**

Invitațiile se ridică de la redacție luni, marți și miercuri între orele 12,00—14,00.

ADEVĂRURILE UNEI EPOCI DE ISTORIE ROMÂNEASCĂ —

EPOCA NICOLAE CEAUŞESCU

„Într-o perioadă istorică scurtă au avut loc mari transformări revoluţionare în toate domeniile vieţii economice şi sociale. România a depăşit înapoierea în care se afla datorită politicii claselor exploatatoare şi dominaţiei imperialiste devenind o ţară industrial-agrară, cu o industrie modernă, puternică, organizată pe baza celor mai noi cuceriri ale tehnicii şi ştiinţei contemporane, cu o agricultură socialistă în plin progres, cu o puternică dezvoltare a ştiinţei, învăţămîntului, culturii, a bunăstării materiale şi spirituale a întregului nostru popor."

NICOLAE CEAUŞESCU

Tablou de Gheorghe Ionită

EFIGIILE VIITORULUI

Te simţi parcă asemenea unui şcolar la un examen scris de limba şi literatura română cînd începi să povesteşti despre Rîmnicu Vîlcea, unde, cu mai bine de trei veacuri în urmă, a luat fiinţă cea dintîi fabrică de hîrtie din Ţara Românească, hîrtie pe care au trudit generaţii ilustre de cărturari şi tipografi, în frunte cu marele Antim Ivireanul... După trei secole, şi doar pe trei file albe, în ţesătura cărora se găsesc, poate, şi fibre din pădurea vîlceană, ce să alegi pentru cititor din bogata şi pilduitoarea istorie a acestor strămoşeşti plaiuri, din prezentul lor socialist fremătător şi din perspectivele lor încărcate de atîta lumină, la propriu, cîtă pulsează în arterele energetice ale patriei, izvorînd tocmai de-aici, din salba de hidrocentrale de pe Lotru şi Olt ? Nu este un examen uşor, şi întrebarea nu e retorică, ci cuprinde, în termenii ei, numai realităţi exemplare : Rîmnicul este atestat documentar într-un hrisov al lui Mircea cel Mare, la 20 mai 1388, cu şase veacuri în urmă; luînd ca punct de plecare această dată, marcată în scris, de numele Rîmnicului se asociază evenimente, fapte istorice şi personalităţi de primă mărime ale culturii noastre, ca Dan al II-lea, Vlad Călugărul, Radu cel Mare, Neagoe Basarab, Radu de la Afumaţi, Radu Paisie, Mihai Viteazul, Matei Basarab, Constantin Brîncoveanu, Tudor Vladimirescu, Nicolae Bălcescu... ; de la micile fabricuţe şi atelierele din Rîmnicu Vîlcea, joagărele şi exploatările forestiere de pe Valea Lotrului şi Valea Oltului de la-nceput de secol XX, judeţul Vîlcea a ajuns, astăzi, un ţinut puternic dezvoltat, cu unităţi reprezentative ale industriei „de vîrf" în domeniul chimiei, construcţiilor de maşini, energetică ş.a.m.d. Două comparaţii sînt capabile să susţină dinamica dezvoltării în domeniul resurselor energetice : Hidrocentrala de pe Lotru produce, astăzi, echivalentul de forţă electrică a întregii Românii din 1938, iar „cascada" de hidrocentrale de pe Lotru şi Olt, totalizînd o capacitate de peste 1 100 megawaţi, depăşeşte cu 115 megawaţi producţia „navei amiral" a generatoarelor noastre, adică nimic altă decît faimoasele Porţi de Fier ! Cînd, în ce fel, prin forţa căror mîini iscusite şi din ce flacără creatoare au apărut acestea ? Astfel s-ar putea rezuma tema lucrării scrise pe numai trei coli de hîrtie, în ţesătura cărora se găsesc, fără-ndoială, şi fibre din secularele păduri vîlcene...

★

— Practic şi la modul cel mai concret, ne spunea profesorul Ilie Băditescu, preşedintele Comitetului judeţean Vîlcea pentru Cultură şi Educaţie Socialistă, întreaga ascensiune a ţinutului nostru s-a hotărît şi a început, la unison cu ţara, o dată cu istoricele perspective deschise la Congresul al IX-lea al P.C.R., de cînd în fruntea partidului se află tovarăşul Nicolae Ceauşescu. Cu prilejul vizitelor de lucru ale secretarului general al partidului, prin atenţia permanentă, indicaţiile şi îndrumările ce ni le-a dat, au fost gîndite, plănuite şi realizate, an de an, cincinal de cincinal, toate obiectivele care au adus judeţul la înfăţişarea de acum. S-au dat în folosinţă Întreprinderea de echipament hidraulic Rîmnicu Vîlcea, hidrocentralele Călimăneşti şi Turnu, Întreprinderea de textile neţesute din municipiu, calea ferată Băbeni — Popeşti — Alunu, Fabrica de stofe pentru mobilă Horezu, întreprinderile de mecanică fină, iar de curînd vîlcenii contribuie la bogăţia energetică naţională prin deschiderea şi intrarea în exploatare a bazinului carbonifer Berbeşti-Alunu. Prin anii 1960—1965, dacă aveam în oraş vreo 20 de blocuri mici de locuinţe ! Priviţi, acum, pe fereastră ! Tot ce se vede, şi tot ce se prevede pentru viitorul apropiat — adică centrul civic, casa cărţii, biblioteca judeţeană, alte obiective social-utilitare — reprezintă, într-un cuvînt, efigia modernă a Rîmnicului, pe care generaţiile viitoare vor citi, cu recunoştinţă, inscripţia dăltuită pentru eternitate : Epoca Nicolae Ceauşescu. Sînt adevăruri zidite în piatră şi beton, mărturii ale acestui timp, aşa cum, vizitînd oraşul, veţi vedea mărturiile şi vestigiile altor epoci glorioase trecute, şi mă refer în special, la monumente şi străvechile ctitorii rîmnicene...

★

Era o zi cu cerul senin şi cu mult soare la începutul acestei primăveri timpurii, încît lumina scotea în relief noile bijuterii arhitectonice ale străvechii aşezări de pe malul Oltului, străjuită de dealurile Cetăţuia, Capela, Petrişor şi Troian. Numai imaginaţia te poate sluji să ghiceşti că păşeşti pe urmele hîtrului Anton Pann, care şi-a petrecut o parte din viaţă aici...

Există o ştiinţă, aş zice, a amplasării statuilor într-un oraş, şi rîmnicenii şi-au însuşit-o în toate subtilităţile ei. „Dascăl" în această delicată învăţătură le-a fost doctorul concetăţean Gh. Sabin, unul dintre medicii voluntari participanţi pe cîmpul de luptă în războiul pentru cucerirea independenţei naţionale absolute, la 1877—1878, din a cărui iniţiativă s-a şi înălţat, la capătul bulevardului Tudor Vladimirescu, la poalele Dealului Capela, **Monumentul Independenţei**... (Asociaţie de idei : ştiaţi că istoricul pod peste Dunăre, pe care a trecut oştirea română spre încleştarea aceea pe viaţă şi pe moarte, a fost alcătuit, în mare parte, din arborii secularilor codri vîlceni ?). Ajungem şi pe Cîmpul lui Troian, unde citim, la baza **Obeliscului 1848**, cuvintele generalului Gh. Magheru : „Eu, fraţilor, sînt român şi ca român sînt ferice a muri pentru ţara mea".

Cutreierăm oraşul în această zi de 14 martie, pe pieptul fetelor flutură zglobii firele împletite ale mărţişoarelor, alb cu roşu, dar pare că şi paşii noştri descoperă un itinerar iscusit împletit : bustul lui Constantin Brîncoveanu, Casa ştiinţei şi tehnicii pentru tineret, statuia domnitorului Barbu Ştirbei, Casa de cultură a sindicatelor, statuia lui Mircea cel Bătrîn, Sala sporturilor, bustul lui Traian, Arenele Traian, bustul lui Nicolae Bălcescu, licee, spitalul judeţean, hotelurile moderne Alutus, Capela etc., etc., Biroul de Turism pentru Tineret. E abia începutul sezonului turistic, dar ne împiedicăm de bagajele unui grup, unii coboară din autocar, alţii urcă, şi vor fi, cum au numărat rîmnicenii pînă acuma, vreo cinci sute de mii într-un an... Ce vin ei să vadă ?

★

Efigiile moderne şi antice ale Rîmnicului vin să le vadă şi îmi închipui stupoarea străinilor (Vîlcea exportă produse în peste 50 de ţări !), la vederea ultimei descoperiri arheologice : un medalion de la început de mileniu I.

— Mi-au dat telefon la ora două noaptea — îmi mărturisea un împătimit al istoriei acestor meleaguri —, arheologul şi oponentul său subiectiv spiritual. Primul susţinea că a descoperit un... sfînt dacic, iar al doilea, dogmatic, pretindea că, după canoane, sfinţii nu poartă mustăţi !

Calendarul lor, prelungit probabil pînă pe la primul cîntat al cocoşilor, o fi refăcut Drumul Oltului şi Calea Traiană, Drumul Argeşului şi Drumul Jiului, popasind la castrul roman Buridava şi poate chiar şi mai demult, în epoca bronzului, la Verbicioara... Ca şi alţi gospodari destoinici, îndrăgostiţi de frumuseţea „vetrei" lor, de la un capăt la altul al ţării, vîlcenii fac tot omeneşte posibil pentru a-şi pune în valoare vechimea, tradiţiile, trecutul şi izvoarele neamului. Numai înşiruirea unor tradiţionale manifestări folclorice, prin numele lor dăruite la ediţiile XII—XIX), ar putea alcătui un poem de sine stătător cu emblema Vîlcii.

★

De-a lungul celor peste 30 de ani de publicistică şi gazetărie cotidiană, ştiu că m-am lăudat în faţa colegilor şi confraţilor că aş fi bătut ţra pasul, cu trenul, cu vechiul „GAZ", cu autobuzul şi cu avionul — dacă se poate spune aşa, mai toate plaiurile ţării. La Vîlcea, pentru aceste trei file albe, am ajuns abia acum, la cumpăna unor vîrste, crezînd că voi şterge o „pată albă" de pe harta spirituală a reporterului, ca să-mi dau seama, nostalgic şi înfometat de drum, că efigiile patriei se preschimbă înspre frumos ca voinicul din poveste, zi de zi, ca visurile sau vîrsta noastră într-un an...

CASA STRĂMOŞEASCĂ

Mama Maria ne-a ieşit în întîmpinare în holul apartamentului de la parter din blocul situat cu faţa spre grădina de vară, în apropierea staţiei „service-auto". Lîngă acea răspîntie din marginea de Piteşti unde indicatoarele te îndrumă spre Bucureşti şi Braşov, Rîmnicu Vîlcea sau Curtea de Argeş sau „Toate direcţiile". De aici, ca mai reporteri serioşi, pentru a cîştiga timp, urma să luăm o „ocazie" spre Rîmnic, şi Mama Maria ne-a asigurat că există destule, ba ne-a sugerat şi orele cele mai potrivite, cum ar fi „între autobuze", cînd drumeţii se mai răresc, fiindcă ce face ea, de la o vreme, decît să stea cu ochii spre această răspîntie, pe unde se-ntoarce acasă, de la muncă, Nea Marin ? „Cînd îl văd la colţ, zice Mama Maria cu ochii umezi de emoţie, parcă îmi răsare soarele-n casă !". Deşi am îngheţat la picioare, aproape trei ore, în tren, ne descălţăm şi păşim cu sfială prin casa curată-lună, dar răcoarea pe care o simţim este alta acum şi aici, e răcoarea aceea a curăţeniei pe care o încerci, vara, venind din curte sau din grădină, în casele de la ţară.

În casa familiei Niţă aşa se formează, aşa că ne instalăm în bucătărie şi cu privirile spre răspîntie, de unde trebuie să apară Nea Marin, tăifăsuim despre munca ei de o viaţă, întreruptă, cu cîţiva ani înainte de pensionare, din motive de sănătate. „Cînd o fi mai la pensie şi el, că mai are puţin, poate ne-o trece mai uşor timpul", oftează Mama Maria cu speranţă, se uită la ceas şi începe pregătirile pentru masă. Lucrurile o ascultă şi i se supun ca nişte vietăţi în casa lor dichisită, în care se simte — şi se vede — în toate cele, mîna gospodarului vrednic şi neobosit. Iar cînd se adună familia, casa se umple de glasuri şi de rîsul nepoţilor, pe care-i „struneşte" (făcîndu-mi complice cu ochiul), unul dintre oamenii cei mai plini de sete de viaţă — bunicul hîtru şi autoritar, Nea Marin. Încet, încet, capeţi aici senzaţia că te afli la o adunare a oamenilor muncii din marea gospodărie a celor ce fabrică „Dacia" piteşteană : toţi muncesc în întreprinderea de autoturisme şi-n secţiile ei. Fiica cea mare, Mariana, e lăcătuş-mecanic, iar ginerele, Constantin (şi tot Niţă !) este strungar şi un şofer de elită, cum vom vedea ceva mai tîrziu. Pînă una, alta, nepoţii — Mihai, Elena şi Ionuţ — înfulecă pofticioşi, de fapt cu toţii mîncăm ca de sărbătoare, sub privirile blînde ale Mamei Maria, adevărată Mamă de Mare Familie în fiecare gest, şi cuvînt, şi gînd. Mezina, Doiniţa, îi dirijează pe cei mai mici, iar importanţa cu care oferă un pahar cu apă musafirului face din Leanţa, cum o dezmiardă ai casei, o fermecătoare maestră de ceremonii. Se simte importantă, rîde cu gura pînă la urechi şi îşi dezvăluie strungăreaţa — moştenire din moşi-strămoşi.

Sîntem la oraş, dar, nu ştiu de ce, parcă am fi la ţară, mă aştept să latre cîinele-n curte, ori să cînte brusc un cocoş... Pe urmă Mariana şi Titel ne invită să le vedem şi lor casa, sărutăm mîna Mamei Maria, ne-nghesuim o grămadă de oameni, fireşte, că într-o Dacie, facem semne de bun rămas — şi de aici începe minunea. Pentru că traversăm tot oraşul Piteşti, cît e de lung, şi ne angajăm pe şosea, prin cîmpie, pătrundem în satul Geamăna din comuna Bradu, pe ale cărui uliţe, în loc de căruţe, circulă automobilele sătenilor, se înserează, şi-n lumina farurilor apare Casa Stră-

Alex. Rudeanu

Continuare în pag. a 7-a

Geta Mermeze : „Tinereţe"

Antologia „Luceafărul"

E ziua ca o culme...

E ziua ca o culme luminată
De soarele ce-n creştetu-i s-arată,
Vestind un anotimp întregii ţări
Cum n-a fost altul sub aceste zări.

Drapelele cu freamăt se-nălţară,
Republica surîde-n primăvară,
Şoptesc în luncă între ele flori
Şi sus curînd în crîng privighetori.

Solară din văzduh coboar-n unghi,
Stejarul vechi dă noi lăstari din trunchi
Şi inimi lîngă inimi se adună
Slăvindu-te, Republică,-mpreună.

S-anunţă veac de aur ţării-ntregi
Sub ale muncii şi dreptăţii legi
Şi ziua-i ca o culme luminată
De soarele ce-n creştetu-i s-arată.

M. Beniuc

Partidul, Ceauşescu, România

Trăim aceste fericite zile
Înscrise-n viaţa-ntregului popor
Precum istoria înscrie-n file
Cu litere de aur mersul lor

Sînt zilele ce-n inimă aşteaptă
Şi care mărturii prin timp rămîn
Căci ne conduce-o forţă înţeleaptă
Partidul nostru Comunist Român.

Şi-n fruntea lui cea limpede veghează
Un înţelep şi ne-nfricat bărbat,
Inimă tînără şi minte trează,
În care ţara-ntreagă s-a-ncrezut.

E Omul — Ceauşescu Nicolae
Iubit ca steagul nostru tricolor,
Ca steagul roşu limpede văpaie
În zborul liber către viitor.

Conducător iubit, dorecm să fii,
Chemat de ţară şi chemat de vreme
În fruntea scumpei noastre Românii
Ca soarele în fruntea unei steme.

Din anii grei legat de-acest popor,
Curat ca lacrima, ai fost făclia
Ce-a luminat şi-adînc şi-nălţător
Ca să-nflorească, nouă, România.

O ţară, suverană, de renume
Prin muncă, omenie şi-adevăr
Prin numele aceluia ce-n lume
Îi duce crezul peste mări şi ţări.

Întru mulţi ani şi multă sănătate,
O tinereţe veşnică-ţi dorim
Cu datinile din străbuni lăsate
Azi, fiu iubit al ţării, te cinstim.

Căci tuturor ne eşti în veci mîndria
Şi conştiinţă trează luminînd.
Partidul, Ceauşescu, România
E tot ce-avem mai scump pe-acest pămînt.

Al. Andriţoiu

Slăvit să fie poporul ce are-asemeni fii

Nu preamăresc, nu laud, ci vin cu simplitate,
Rostind urarea caldă a insului de rînd,
Ce-ntîi şi-ntîi de toate doreşte sănătate
Celui ce drag şi-aproape ni-i tuturor — în gînd.

Cuvintele se-arată puţine şi stîngace
Pentru-a cuprinde-n ele întreagă-ne iubire...

El fericirea ţării o vrea în tot ce face
Şi ţara îi urează, la rîndu-i : Fericire !

...Un cîntec peste vreme urcînd ecouri vii,
Se-nalţă azi în inimi, vibrînd sărbătoreşte
Slăvit fie poporul ce are-asemeni fii,
Slăvit partidul care asemeni oameni creşte !

Corneliu Şerban

CA O ARIPĂ ALBASTRĂ, ŢARA

Zile şi nopţi, drumuri bătute îndelung cu pasul pentru a vedea şi a crede, pentru a cunoaşte oamenii şi sufletul lor — ca o aripă albastră — pentru a şti să fii contemporan, mereu contemporan cu timpul acesta şi oamenii lui — iată gîndul ce m-a purtat întotdeauna pe întinsul ţării, în toate anotimpurile şi spre toate punctele cardinale. Aşa mi-am apropiat, proprietar de drept al dragostei de om şi locuri, peisajele sinonime cu basmul de pe întinsul spaţiu mioritic. De la nord la sud, de la est la vest am găsit prieteni adevăraţi de la care am învăţat în fiecare clipă ce înseamnă dragostea de ţară, în cuvinte simple, în gesturi simple.

PE ARGEŞ ÎN JOS...

Vocaţia de constructor a omului de pe aceste meleaguri, ca desprinsă din legendă, se manifestă exemplar în decursul istoriei prin acele, mereu vii în memoria sufletului românesc, monumente arhitectonice, ce jalonează parcă o îndelungată statornicie în frumuseţe a gîndului de bine a unui întreg neam ; căci ce altceva înseamnă zidirile exemplare de la Curtea de Argeş — primă capitală a Ţării Româneşti — dar şi casele luminos clădite din satele înşirate de-a lungul văilor ce străbat acest judeţ tăiat în două de himerica paralelă 45. „Cinstim memoria celor ce au făcut cu talent asemenea monumente — spunea secretarul general al partidului — dăruind poporului strălucite exemple şi frumuseţi. Preţuind trecutul, preţuim prezentul, preţuim viitorul patriei noastre, România socialistă."

Argeş, cînt de legendă, plai întins între valul de iarbă al cîmpiei şi culmi semeţe de munte, revine astăzi în pateticul ritm al clipei cu alte noi construcţii ce sînt şi vor rămîne mărturie a acestei prime vocaţii de frumuseţe. Vidraru, gînd de început a unei lumini noi, revărsate abundent în lungul şir de ctitorii ce mai înseamnă : Combinatul Petrochimic, Uzina de Autoturisme, Transfăgărăşanul, Combinatul de fibre sintetice sau Combinatul de cauciuc şi cel de prelucrare a lemnului, pentru a numi, din fuga condeiului, doar cîteva argumente ce stau mărturie şi dreaptă prezenţă puternicului imbold de a schimba în mai bine faţa ţării.

Nimic nu se datorează întîmplării, ci omului născut spre a lăsa în urma sa, ca trainic semn al devenirii, sensul existenţei sale, jalon spre clarificare a unui viitor tot mai limpede ce trebuie parcurs de alte, mereu alte generaţii.

Aşa se face că am găsit un alt Piteşti decît în vechile fotografii de album.

★

Argeşul este al partulea judeţ ca putere industrială şi, de cîtva timp, a primit titlul de „Erou al Muncii Socialiste" pentru rezultate importante. Aici ne este ghid Petre Popa, preşedintele Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă, care ne vorbeşte despre traiectoria culturală, mereu ascendentă, a oamenilor de aici, de la „Scrisoarea lui Neacşu din Cîmpulung..." pînă la noile apariţii editoriale în curata limbă românească ce se vorbeşte pe aceste plaiuri ; de la fîntîna Meşterului Manole, la construcţiile noi, emblematice ale unor sculptori ca Petre Achiţenie, cu mozaicul executat pe muntele Mateiaş, sau atît de expresiva „Electricitate" ridicată de Constantin Popovici. Cu har şi nespusă dragoste, Petre Popa a editat cărţi ce dau măsura continuei sale preocupări de a face cunoscute realizările de pe aceste locuri. Este suficient, credem, să amintim „Istoria municipiului Piteşti" ce poartă girul editurii Academiei R.S.R sau monumentala „Cartea eroilor", în care sînt adunate numele tuturor luptătorilor din judeţ pentru dreptate şi libertate, începînd cu Războiul de independenţă şi pînă la ultima conflagraţie mondială, spre dreaptă aducere aminte şi cinstire.

Pe Argeş în jos adie un vînt proaspăt de primăvară, înverzind cîmpiile şi pădurile, luminînd sufletele oamenilor cu o aripă albastră.

ORAŞUL DIN CÎMPIE

Fire plăpînde de grîu acoperă spaţii largi, îngemănîndu-se cu orizontul, şi abia cînd trenul opreşte în gară înţelegi că oraşul Rîmnicul Sărat este înconjurat ca o insulă de o mare verde. Aici i-am cunoscut pe Veronica Dediu, secretar a Comitetului orăşenesc de partid, pe profesorul Mihai Cruceru, directorul Cabinetului orăşenesc de partid şi pe poetul Grigore Radu Stănescu, preşedintele Comitetului orăşenesc de cultură şi educaţie socialistă, care mi-au vorbit despre ce a fost, ce este şi ce va fi oraşul din cîmpie.

Tîrgul Rîmnicului, cu străzi pavate cu piatră de rîu, exista banal doar printr-o Fabrică de ţigarete, un atelier de confecţii militare, o mică distilerie de petrol şi cîteva ateliere meşteşugăreşti. Era puţin, fireşte, pentru pretenţiile şi orgoliile locale, dar în jurul prăfuitului tîrg a existat dintotdeauna un pămînt generos ce făcea să curgă aurul grîului în vagoanele destinate marelui port de tranzit care era Brăila.

Abia gesturile contemporane aveau să realizeze o nouă istorie, racordînd acest spaţiu la amplele ritmuri de azi.

★

Oraşul are acum o capacitate economică în plină dezvoltare, încît se poate spune, pe bună dreptate, că aici s-au produs mutaţii de-a dreptul spectaculoase. Dacă pînă acum sintagma „platformă" nu avea o acoperire reală, în ultimii ani rîmnicenii o folosesc cu siguranţa celor ce s-au obişnuit cu o realitate ce s-a înscris firesc în peisajul cotidian. Drumul fiecăruia duce din noua locuinţă de la bloc spre unul din obiectivele industriale date în folosinţă în aceşti ultimi ani : Întreprinderea de garnituri de frînă şi etanşare, Întreprinderea de organe de asamblare, Întreprinderea de nutreţuri combinate, Turnătoria de piese de fontă pentru maşini-unelte, Fabrica de mobilă etc. Le-am amintit pe cele mai importante din dorinţa de a se face o mai dreaptă comparaţie între ceea ce a însemnat tîrgul Rîmnicului înainte, ce este azi şi, mai ales, ce va deveni el. Pentru că, de curînd, s-a construit un spital cuplat cu policlinică, un centru de creaţie şi cultură, un cinematograf, şcoli, licee industriale, pentru a însemna doar o parte din dotările socio-culturale existente, ce definesc noul profil al acestui loc. Şi, pentru a veni şi cu realitatea cifrelor, argument cert al creşterii fără precedent al pulsului vital al noii prezenţe economice pe harta ţării, să spunem că producţia industrială a crescut de la 448,5 milioane lei în 1968, la 4 miliarde astăzi. Asta înseamnă că întreaga producţie industrială a anului 1968 se realizează doar în 45 de zile. Iată siguranţa evoluţiei spre mai bine, spre mai frumos a unui oraş devenit tînăr. Aşa se face că o istorie nouă se făureşte zi de zi sub ochii noştri, prin fapte ce reprezintă o prezenţă vie, firească, în viaţa fiecăruia dintre noi.

ILUSTRATĂ DIN NORD, CU PLOPI

Totdeauna am avut sentimentul că Ardealul şi Bucovina sînt fraţi gemeni ai nordului de ţară, perfect simetrici pe axul carpatin al munţilor Rodnei şi Bistriţei, într-o geografie copiată unul de la celălalt, de parcă şi structurile sufleteşti ale oamenilor au fost, ca între buni vecini, împrumutate. Oameni frumoşi în spaţii frumoase.

La Darabani botoşanilor sînt şi prietenii mei, pe care i-am cunoscut acolo : Ion Zbughin, Chirică Beteanu, Mihai Gânga sau poeţii Victor Teişanu şi Dumitru Ignat, ultimul lansîndu-şi pe aceste meleaguri o nouă carte de poezii. Cu ei am parcurs istoria acestui oraş de pe malul Prutului, dar, mai ales, ctitoriile prezente ale unei realităţi ce au înfrumuseţat faţa locului şi viaţa oamenilor.

Cu numai douăzeci de ani în urmă, Darabanii erau o comună prăfuită, loc de tîrg şi obor de vite săptămînal, cu cîteva prăvălioare şi ateliere— de frînghii, luminări, o presă de ulei şi săpun. Puternic oraş agro-industrial astăzi, aici funcţionează un poligon de prefabricate pentru construcţia propriilor blocuri — şi sînt multe asemenea locuinţe ridicate în ultima vreme — dar şi pentru pleiada fermelor agricole din împrejurimi. Ca în orice nouă aşezare urbanizată, la Darabani s-a pus accentul şi pe crearea unei industrii locale : o fabrică de prelucrarea produselor lactate, o întreprindere de conserve din legume şi fructe, o bogată reţea de producţie a cooperaţiei meşteşugăreşti, etc.

Sigur, mai sînt multe de făcut : se trasează artere noi, se asfaltează străzi, se construiesc case cu ferestre largi şi curbe inspirate din petala florilor, dar se păşeşte de mult, ferm, pe terenul certitudinilor, pentru că aici oamenii nu vorbesc decît la timpul prezent şi viitor, ca şi cum chiar şi amintirile numai aşa se conjugă. Oraş al plopilor ce mărginesc drumurile, Darabanii, cel mai nordic oraş, există acum ca un punct incandescent pe harta ţării, pregătit pentru un zbor amplu spre un mîine egal cu visul de azi.

CERUL SENIN DEASUPRA DOBROGEI

Dobrogea înseamnă pămînturi întinse şi apa vie a Dunării, vînturi aspre, nu întotdeauna binevenite, geruri tăioase iarna, arşiţi prelungi în toiul verii. Agricultori, pescari şi vrednici crescători de animale, locuitorii au trudit dintotdeauna spre a-şi asigura traiul şi ei, pămîntul a răspuns numai hărniciei lor.

Ţăranii din comuna Cerna, loc de naştere a poetului Panait Cerna, au învăţat lucrul acesta şi şi-au transmis din generaţie în generaţie ştiinţa de a munci cu sîrguinţă ogoarele. Schimbărilor importante petrecute în viaţa colectivităţii, li s-a răspuns cu o statornică hărnicie, cernenii punînd umărul la tranformarea radicală a chipului satelor. Aşa se explică blocurile, cu largi spaţii comerciale la parter, numărul ridicat de case noi.

Cerna, cîndva un sat uitat în inima şi arşiţa Dobrogei, gîndeşte astăzi în cifre altădată himerice, în idei generoase, vibrează conectat la uriaşa devenire a întregii ţării, calculînd viitorul într-o viziune limpede, căci ce poate să însemne altceva faptul că zilnic se discută despre asfaltarea unor drumuri, de irigări şi de extinderea capacităţii productive a Exploatării minere din zonă, de împăduriri, de recolte tot mai mari şi de festivale anuale de poezie.

Iar toate astea înseamnă sufletul, priceperea şi dăruirea oamenilor de pe aceste meleaguri.

I. Gabriel

Poeme de niculae stoian

Mesaj cu flori de cîmp

Un buchet frumos de albăstrele,
Duce-un om ca pe un scump trofeu,
E-un salut parcă-al cîmpiei mele,
Un mesaj din Bărăganul meu.

Oricît ar fi el de gospodar
Şi de grijuliu c-un lan ţăranul,
Albăstrelele şi macii tot mai rar
Mai impestriţează vesel lanul.

Nu aceste flori inmiresmate,
Sînt pentru recolte mari duşmani,
Ştiu prea bine eu acestea toate
Ca un fiu ce-s viţă de ţărani.

Nu-ncetez de-aceea iar şi iară,
Eu copilul de la coada vacii
Să salut în orice primăvară
Cîmpul cu-albăstrelele şi macii.

Luceafăr clar

O, Eminescu, te gîndim adesa
Cum tu, pe Shakespeare îl gîndeai cu jale
Bogate-n sensuri, versurile tale
Devin cu timpul tot mai înţelese.

Dezghiocat ca fructul din petale,
Tot adevărul la lumină iese
Şi înţelesu-i iată-l, se-ntreţese
În cugete pe alte canavale.

Luceafăr clar de ziuă şi de seară
Era pe cînd nu s-a zărit, azi este
Şi îl vedem lumina seculară

Astral cum se-arcuieşte peste creste
Şi timpu-n ani-lumină ni-l măsoară
Redeşteptînd, aceeaşi fără sfîrşit poveste.

Rondelul funcţiei poetului

Cît timp nu e doar un funcţionar
E-n funcţie poetul totdeauna,
De cade roua, de răsare luna,
Condor se-naltă-n zboru-i tamerar.

Cu legămînt de-o viaţă aşadar,
Şi nu tocmit cu ziua, nici cu luna
E-n funcţie poetul totdeauna,
Cît timp nu e doar un funcţionar.

Mereu sub scut şi-ncins cu un pieptar
De zale-i gata să ia-n piept furtuna ;
E-n funcţie Poetul totdeauna,
De cade roua, de răsare luna,
Cît timp nu e doar un funcţionar.

Sechele, da, sechele... *)

Sechele? Da, sechele ! Cum altfel să numesc
Aceste numeroase cicatrice
Pe care ca pe un hotir dăcesc
Fiinţa mea le-a strîns de la matrice.
E-ntîi stigmatul de copil sărac
Sortit desculţ să umble după ai,
Cu tălpile prin pulberea din veac,
Prin zloată, prin zăpadă, prin noroi.
Pămîntul l-am simţit în carnea vie,
De-aceea poate mi-i aşa de drag
Şi ca la Breughel într-o nebunie
Eu totdeauna după mine-l trag
Dar timpu-i tăvălugul cel mai greu
Pe care încă din copilărie
Ca pe-o povară eu îl duc mereu
Şi tot cu cicatrice-n carnea vie.
Romantic şi entuziast, un flutur,
Unde-am văzut lumină bezna-am dat,
De nu mai pot acuma să mă scutur,
De un polen atîta de ciudat...
Viclene timpuri de instrăinare
De limbă, de străbuni, de obicei,
Doar o mustăţă-o tot stăpînitoare
Pusese pravilă pe cuget şi condei.
Eram prea tineri şi neştiutori,
Cînd limbi străine învăţam cîntînd,
Nu-ntrezăream cumplitele erori
De o ne-nstrăina de noi şi-n gînd.
Poporu-aceasta-n zilele restriştii
Sieşi şi-a fost prin veacuri credincios
Încît au biruit tot comuniştii
Cuvîne-li-se cei mai drept prinos.
Curat asemeni unui bob de rouă,
Prin Ceauşescu, cel mai brav Erou,
A triumfat în tot Congresul Nouă
Fiind în toate ale ţării Nou.
Rămaseră străvechile sechele,
Atîtea cîte-n ani le-am adunat,
Dar ca expresii m-am cojit de ele
Ca să rămîn curat şi luminat.
Sechele, da, o recunosc deschis,
Mă năpădiră multe într-o vreme
Dar puntea de lumină şi de vis
Avea în viitor să mă recheme.
Încît să mă prezint cu fruntea sus,
Asemenea poporului întreg
Acum cînd ţara noastră-l mai presus,
Prin Ceauşescu, marele strateg.

*) Poezie prefaţă din volumul cu acelaşi titlu în pregătire la Editura „Cartea Românească".

lidia mănescu

Lumină înaltă

Dă-mi, ţară,
Rodirile de cinturi, livezi de bucurii
Şi fă să se nască-n mine, ca-ntr-o haidă
Recoltele de visuri, de dor şi armonii.
Aroma fericirii să-şi facă vad în mine,
Plugar pe cîmpul vorbei,
Oştean pe cerul liber,
Să-ţi apăr tricolorul,
Să semăn cu credinţă, speranţă şi lumină

Primeşte-mă ţară, să-ţi fiu
Sol al iubirii
Mai lasă-mi puterea de-a mă bucura
De bucuria rodită în tine,
Înaltă-mi privirea, să pot vedea
Lumina-ţi înaltă izvorîtă din mine.

Dă-mi ţară,
Rodirile de cinturi, livezi de bucurii
Erou pe frontul păcii,
Soldat pe cîmpul muncii,
Lumină din lumina-ţi mă lasă să îţi fiu.

Învaţă-mă
Cuvîntul „fericire" şi verbul „a trăi"
Învaţă-mă iubirea, speranţa şi lumina,
Dă-mi limpezimea minţii
Şi dorul de a fi.

Lui Eminescu

Domnesc de-un veac peste vecie
Aceiaşi plopi fără de soţ,
Scînteie focul lin în noapte,
Lucaferi se aprind pe bolţi.

Şi de la El mai curge vremea
Avînd măsură al lui dor,
Iar cugetarea lui fierbinte
Ne-nvăluie tremurător.

Şi s-au mai scris scripturi române,
În dulce graiul nostru sfînt,
Dar nimănui şi niciodată
Nu l-a fost dat mai mult cuvînt.

Zăpadă, dulcea mea ispită

Zăpadă, vraja ta nu mi-e străină
Nici bucuria de-a te-mbrăţişa
Mai cerne-te o dată pentru mine,
Să gust cu voluptate din ispita ta.

Zăpadă, prietenă blajină,
Redeşte-mi în priviri iar nostalgia
De-a fi copil pe un colnic de deal,
De-a-mi înfrăţi cu tine bucuria.

Zăpadă, cer desprins din adesăr
Prin care gîndul meu îşi face drum
El te-a trimis la mine cu solia.
De-a fi vestală-ntr-un altar de fum.

Mai cerne-te odată şi îmbracă
Nepăsătoare sufletu-mi rănit
De ghimpii vieţii care nu răsfaţă
Cînd ştie că şi tu m-ai ocrotit.

Mai ocroteşte-mă măcar o dată,
Prinde-mă iar în fastuosul joc
Zăpadă, dulcea mea ispită
Mai fă-mă rug într-un amurg de foc.

Desen de Raluca Grigorcea

Lumina calmă a zilei

gabriel iuga

Dupcea strănută de două ori la rînd dar, cînd o făcu şi a treia oară, Maria nu-i mai ură de noroc, ci se întoarse nedumerită spre el. Cu batista încă la nas, bărbatul o privea fără să înţeleagă ce o apucase.

— Ce ai, domne? Ce s-a întîmplat? se enervă cînd tăcerea se prelungi prea mult. Am răcit şi gata !

Maria nici măcar nu clipi din ochi. îl fixa cu aceeaşi stăruinţă, de parcă voia să descopere pe loc adevărata cauză a celui de al treilea strănuit. Pădurarul se întoarse cu spatele la ea, împături cu grijă batista, o băgă în buzunar şi porni hotărît spre colţul camerei unde erau cizmele din cauciuc.

— Ai fost iar cu Suciu, spuse ea. De fiecare dată cînd vă întîlniţi, strănuţi !

Dupcea rămase cu piciorul drept în aer, îşi trăsese încălţămintea doar pe jumătate, şi uită să mai respire. Asta a durat doar o clipă, singele i s-a urcat la cap, a vrut să-i spună ceva tăios, să o repeadă, dar şi-a amintit că stă ca un cocostîrc, doar într-un picior, şi s-a grăbit să-şi îndese bine cizma. A bătut de cîteva ori cu tălpile în podeaua din scîndură şi, cînd s-a întors spre Maria, a văzut că femeia deja părăsise încăperea.

— Ei, să fie ! murmură el, îndesîndu-şi viros căciula cu clape pe cap. Io-te-te, domne, cine-i de vină de strănutul meu ! se mai mira el în antreul strîmt, pe cînd îşi încheia nasturii de la scurta de blană.

Afară vremea se încălzise, zăpada apucase să se topească, rar cîteva palme de gheaţă mai podeau cărarea ce ducea de la scara din ciment, de la intrarea în casă, spre poarta nouă din lemn tare, abia terminată la sfîrşitul verii. Se uită la cer şi dădu mulţumit din cap : nici o urmă de nor, era, sau numai părea a fi, zi senină ; dar Dupcea ştia că nu trebuie să aibă prea multă încredere în semnele astea, nici măcar vara, poate numai în primele zile ale lui septembrie, şi nici atunci cine ştie cît, pentru că totul, aici la munte, era pălrelnic, acum te ploua sau te ningea, de nu ştiai de unde s-a pornit, acum dădea soarele şi liniştea totul.

Ieşit în drum, mînglie cu palma sîpca rîndeluită a gardului, simţea mustul lemnului umezindu-i podul mîinii, şi se gîndi că a făcut bine că nu s-a grăbit, mai trebuia să se usuce, abia în vara ce va veni va putea să-i tragă grundul şi vopseaua de sfîrşit, să apuce lemnul să-şi lucreze în timp ultima formă. „De, îşi zicea el, se mai stringe cînd se zvîntă, unele uluci se cocîrjesc, se strîmbă, că aşa-i lemnul, viu...".

Pe cărăruia din beton auzi lipăind papucii Mariei şi înălţă privirea spre ea. Femeia ţinea într-o mînă pachetul cu mîncare învelit în ziare vechi, iar în cealaltă fularul uitat pe spătarul scaunului.

— Ia-le, i le întinse Maria peste gard, că nu se ştie !

— Ce ce nu ştie ? se miră pădurarul. Adică, ce ?

Dar nevastă-sa nu-i răspunse, îşi strecură palmele pe sub vesta din lînă şi, zgribulindu-se de frig, o porni cu paşi mărunţi spre verandă.

— Să vii repede, mai strigă ea fără să mai întoarcă spre el capul, că mai tîrziu se lasă cu ger şi precis la noapte o să ningă.

„Vezi să nu, se gîndi pădurarul, privind din nou cerul înalt şi senin. De ger, cine ştie, poate, dar de nins nici vorbă". Îşi trecu fularul de după gît şi-l lăsă să atîrne acolo, peste piepţii acum descheiaţi ai şubei.

★

La răscrucea din dreptul şcolii se întîlni cu Mîncu. Mîncu părea obosit, ieşise din schimb şi nu apucase să ajungă acasă ca să-şi schimbe salopeta. Ţinea două plini sub braţ, rupea cîte o bucată din colţul uneia, o băga în gură şi o morfolea încet, în timp ce se apucă să-i povestească, la fel de apatic, ce mai este pe la el, acolo sus, la baraj.

— L-am văzut azi pe Toma. Venise la Flavia, inginera de la patru că, cică, are ceva important să-i spuie, rîse el. Important pe dracu, mă crede venit cu pluta, de parcă nu i-am văzut cum se plimbau de mînă pe la liziera de la Stîni. Aşa că, acu, acu, te face socru cît ai zice peste !

Mîncu dădu colţul şi o porni spre deal, clefăia din pîine şi abia îşi urnea picioarele, ca şi cum îi era greu să urce panta sau se săturase să o tot facă ; iar el rămăsese nedumerit în drum şi se gîndea la Toma şi la fata lui Ungureanu, şi nu înţelegea de ce trebuie să afle de la alţii ce are în cap fii-su. Lasă că nici Toma nu l-a dat de ruşine, cum s-a mai întîmplat în sat cu unii de vîrsta lui şi chiar cu Gelu, celălalt băiat pe care îl are, şi-a văzut de carte şi a venit pînă la urmă tot acasă, medic la spitalul din oraş, de nu mai poate Maria de mîndră ce-i şi-o auzi toată ziulica cum spune : „fii-miu, doctorul, a făcut şi-a dres...", de nu-şi mai încape în piele. Şi acum Flavia, şi Mîncu cu rîsul lui în doi peri, de nu ştie omul ce să creadă...

★

Îşi îndreptă tasca pe umăr, îşi înfundă mîinile în buzunarele adînci şi trecu podul dincolo, intrînd direct în pădure. Zăpada părea neatinsă, albul ei mat, cum era cu trei zile în urmă, se ofilise, părea prăfuit, devenise un fel de cenuşiu lipsit de strălucire şi îşi zise că, probabil, îl bătuse vîntul din nord, dinspre şantier, şi împrăştiase cimentul de la lucrările de baraj. Cizmele de cauciuc i se înfundau adînc în troiene şi auzi îndepărtat un copac trosnind de frig, pe urmă liniştea îl învălui din toate părţile. Dupcea uită de Toma şi de Flavia, toate gîndurile lui se porniră spre ceea ce se întîmplase ultima dată cînd trecuse prin pădure şi a descoperit urmele haitei de lupi în jurul adăpostului...

★

Ridicase cu mîna lui sălaşul acela din lemn, un fel de magazie, că-l oblonise să nu-l ia vîntul, să nu bată ploaia înăuntru, părea o căsuţă pentru pitici, în care el strîngea fînul cosit în poiana din spatele balastierei, să-l dea iarna căprioarelor ce se încumetau să ajungă prin locurile acelea. Şi, marţi, cînd venise să vadă ce şi cum, găsise ciuta căzută în spatele adăpostului, stătea cu gîtul întins şi capul rezemat pe uluca prăvălită la pămînt de furia viscolului, de-a crezut mai întîi că-i moartă, şi abia cînd s-a apropiat mai mult — poate că scîrţîitul zăpezii a trezit-o din somnul ei mocnit — a observat cum încearcă să se salte în picioare şi să fugă, dar ea s-a clătinat numai şi s-a aşezat din nou. Era muşcată adînc de pulpa din spate, şi nimeni nu putea să ştie cum de scăpase totuşi, ce minune o mai făcea acum să trăiască şi cum de nu ajunsese definitiv sub colţii fiarelor. Rana nu mai sîngera, dar arăta urîtă, vînătă şi cu marginile zdrenţuite, de a fost nevoit să o ia în brate, să o ascundă în baraca aceea şi să o îngrijească : adică să treacă în fiecare zi pe aici ca să-i spele cheagurile de sînge.

Cînd i-a povestit Mariei, nevastă-sa i-a spus să vină cu ea acasă, că ştie ce trebuie să facă pentru a-i vindeca rana, şi i-a dat o alifie din nu ştiu ce antibiotic. Ciuta însă s-a zbătut în braţele lui şi nu s-a lăsat urnită deloc...

În jurul adăpostului, prin zăpada afînată, se vedeau urme de lup, şi şi-a zis că de acum începe greul, fiarele i-au adulmecat urma şi ar fi timpul să anunţe la Ocolul silvic toate astea, pentru că numai cu ajutorul lor ar putea organiza o pîndă cum trebuie, să le rărească rîndurile că, aşa spuneau cei de la baraj, care îi văzuseră de-a lungul unor nopţi, se puiseră mult şi hălăduiau în haite tot mai mari.

Trase ivărul ruginit, deschise larg uşa şi ciuta se săltă brusc de jos, împrăştiind cu picioarele din spate fînul pe care stătuse culcată pînă atunci. Se pare că l-a recunoscut, sau, poate, mai era încă slăbită, pentru că s-a lăsat din nou pe locul ei şi şi-a întins botul umed spre palma lui. A mîngîiat-o ca să o liniştească, a tras un braţ de iarbă uscată spre ea, să-i fie aproape, după care a luat ceaunul din colţ, să umple igheabul din tablă de la piriul din spatele stîncii.

★

Mai avea puţin, trebuia numai să urce pieptiş restul de drum, pe traseul forestier, să taie pajiştea din culme spre dreapta şi începea coborîşul lin ce sfîrşea chiar în mijlocul şantierului. Tusea izbucni gîilită din pieptul lui şi Dupcea se opri nedumerit. Abia atunci zări ţigara fumegîndu-i între degete, se enervă şi dădu cu ea de pămînt. „Am ajuns să mă port ca un prost, se gîndi el, urnindu-se din loc, urc muntele ca un turist neştiutor, de ajung să-mi pierd vlaga la jumătatea urcuşului". Îşi aminti de rînjetul lui Mîncu, de toate vorbele spuse despre Toma. Era sigur că-l găseşte pe fii-su acolo, la Flavia, şi era hotărît să-i zică vreo două, să-i piară cheful să-l mai facă de rîs în sat, că, adică, a ajuns el şi cu Maria să afle de prin vecini pe unde îşi încurcă Toma cărările, de se veselesc oamenii de neştiinţa asta a lor, cum a făcut azi ţăntălăul de Mîncu.

Trecuse culmea şi începuse coborîrea cînd, ajunsese cam pe la mijlocul pantei, l-a văzut pe Ungureanu, vecinul lui de gard, cum stă întrat cu cizmele într-o băltoacă şi se scarpină într-o ureche. „Ăsta ori nu ştie ce are de făcut, ori i-a intrat o coropişniţă în timpan şi-l gîdilă", îşi spuse el şi se trezi zîmbind.

— Îţi lipseşte patosul muncii ! strigă de sus Dupcea.

Ungureanu dădu supărat din mînă şi continuă să se uite cercetător în jur.

— Nu, mă, că sîntem în pauza de prînz, se irită şeful de echipă, da' nu ştiu unde mi-am pus servieta cu ale gurii !

Cu toate că era încă iarnă, zăpada dispăruse de mult de prin locurile astea, strivită şi împrăştiată de roţile mari ale basculantelor, iar acum soarele lumina de parcă venea cu adevărat primăvara : aerul era moale, adică lipsit de asprimea gerului sau de tăişul vîntului din nord, şi cei doi se aşezară pe nişte prefabricate uitate acolo de cine ştie cînd.

— Ia de la mine, zise pădurarul şi începu să desfacă tasca unde avea pachetul cu mîncare, uitat de el pe masa din bucătărie şi adus de Maria în ultima clipă.

Ungureanu tăia felii lungi din bucata de slănină, le trecea prin cutia de viplex, plină cu muştar, şi se grăbea să le bage în gură, să nu-şi murdărească mustaţa de pasta verzuie.

— Io mă cert cu Sofronie pînă la urmă, îl auzi spunînd printre înghituri, că numai el se ţine de bancuri d-astea, de rămîn flămînd din cauza lui.

Maşina roşie a doctorului se vedea parcată în dreptul barăcii cu numărul patru. Dupcea oftă şi rupse un colţ de pîine.

— În vale a dat colţul iarbii, spuse pădurarul. Nici nu mai ştii ce se întîmplă p-adevăratelea : vine primăvara sau numai ne înşeală vremea ca să ne ia mai pe neaşteptate cu un pui de viscol ? Eu zic că încă mai e iarnă şi să nu ne grăbim cu gîndul...

Ungureanu dădu din umeri că, adică, avea el alte probleme mai importante, nu-l interesa situaţia meteorologică. Apucă briceagul, îşi mai tăie o bucată de slănină şi, cînd să o ducă la gură, înţepeni cu mîna în aer. Rămase cîteva clipe aşa, după care aruncă totul pe hîrtia slinoasă de ziar, se şterse cu palmele pe pantalonii de la salopetă şi o rupse la fugă. Dupcea nu zise nimic, nici măcar nu s-a mirat de toate astea, pentru că aşa făcea Ungureanu şi cînd erau copii şi-i apuca seara jucîndu-se prin pădure : odată înţepenea în loc, se făcea palid şi o lua la goana. La început s-au privit cu toţii nedumeriţi dar, cu timpul, s-au obişnuit cu zorul ăsta al lui, ştiau că-l împingea din spate vreo nevoie, că iar se abţinuse pînă

Iacob Lazăr : „Floarea soarelui"

ion mărgineanu

fire dogorîtoare

patrie sînt ai tău : pămînt şi cer
pune preţ pe viaţa mea văzută şi nevăzută
taie cuvintele în două şi ai să vezi grădini
în floare
crengi uscate şi vise fulgerate şi multă
iarbă neumblată
crede în vîrtejul frumuseţii lor — fire
dogorîtoare
şi cuget în care poţi locui ; tu eşti şi piatra
ce ne dă
izvoare, înveşnicindu-ne

cugetare — aprinsă lavă

solemnitatea izvorului
descărcătură prin care ţîşnesc
ţinîndu-se de mînă bucuria şi jertfa

★

dascălul cel mai vechi este iubirea
şi suferinţa ; le urmează înţelepciunea
cuvîntul ? copilul lor ce-a zburat pe geam
pasăre cîntătoare

★

nesomnul meu arată nordul,
muşchi ce astupă toate crăpăturile zilei
numai în somn se întorc cocorii, nedeschise
scrisori ale anotimpurilor

flacără însetată

iubirea ta intră şi iese
din mine fără de sfîrşit
cum respirările culese
de floare şi întoarse-n mîr

credit în alb aduce mina
cînd mă atinge ca izvor
şi ţese pentru totdeauna
pocalul razei plin cu zori

e-n ea o taină-a stăpînirii
peste puteri ce mă reţin
călătorie-n miezul firii
şi toamnă-n cupele cu vin

iubirea ştie ce-i cu mine
nu-s stricător de legi nicicînd
în respirările-i divine
îmi spală versul de pămînt

radio-tv

rtv

Actul artistic

● M-am întrebat după ce episodul serialului ştiinţific **Univers, materie, viaţă** dedicat mineralelor s-a terminat, din ce anume s-a degajat acel plus de farmec, doza de atracţiozitate. Răspunsul era simplu : din documentarea aplicată şi elaborarea unui comentariu interesant. Adevărul este că totul curgea ca o poveste, iar lecţia de mineralogie ţinută cu voce nimerită şi ton care poate să te vrăjească de Gh. Udubaşa (redactor Ion Ruş) ne ducea cu gîndul într-o fascinantă istorie a gemologiei, călătorind cu închipuirea de la vremea romanilor care foloseau cinabrul pentru culoarea-i vie la riurile noastre de munte în care strălucesc „ochii pisicilor", nimic altceva decît foiţele lucitoare de mică. Tot documentarea, interesul profund, de substanţă pentru subiectul tratat au fost evidente şi în episodul filmat de Constantin Chelba la Muzeul de Artă al R.S.R. în faţa pînzelor semnate, inconfundabil, Nicolae Grigorescu. Într-o alternanţă bine gîndită a luminilor, reci, albăstrui, eterate pentru planul de ansamblu cu lumina caldă pusă pe fascinantele portrete, ori prin efectul repetitivităţii (reluarea obsesivă a imaginii ochilor din toate portretele grigoresciene), acest filmuleţ ne convingea tot de documentarea obstinată a operatorului (cunoscut pentru pasiunea sa veche faţă de arta plastică românească), documentare care a premers acest act de respect faţă de arta românească. De altminteri **Teleenciclopedia** (redactori Cornelia Radulescu, Ioan Ionel) este o emisiune de aleasă ţinută, furnizînd informaţii valide, frumos puse în pagină, filme de montaj demne de interesul tuturor spectatorilor. **Teleenciclopedia** este acum ceea ce se cheamă o emisiune pentru toată lumea care ne impresionează plăcut prin tot felul de schimbări (numai în bine !) de la cele de substanţă, documentare, alegerea sumarului la mici efecte de grafică, muzică, voce, care dovedesc o preocupare demnă de toată lauda pentru înnoire, pentru o densitate întîmpinată cu bucurie de telespectatori.

O pasiune mai veche a poetului George Chirilă, aceea faţă de teatru, l-a dus se pare, înacest an aniversar Eminescu la cîteva piese elaborate cu mare drag şi devotament faţă de imaginea poetului naţional. Una dintre acestea, anume **Porni Luceafărul...** s-a şi transmis pe posturile noastre de radio în regia lui Titel Constantinescu şi beneficiind de o prestigioasă distribuţie (Adrian Pintea, Valeria Seciu, Mihai Mereuţă, Tatiana Iekel, Eugenia Bosînceanu, Constantin Dinulescu, Corado Negreanu). Interesantă într-o astfel de piesă este maniera de mixare a documentului cu închipuirea plauzibilă. Efortul dramaturgului-poet este acela de-a realiza un text posibil, evocator şi în concordanţă cu pagina arhivei, dar şi un text viu, cu dialoguri animate, interesante, posibile din punct de vedere... teatral. Celebra **ladă de zestre** provenind de la mama poetului, Raluca Jurăscu, purtătoare a manuscriselor eminesciene, ajunge în viziunea autorului depozitara „sufletului poetului", investită cu dimensiune de simbol, cu valenţe metaforice. „Porni Luceafărul"... îmbină poezia cu documentul pentru a obţine un teatru omagial, de bună factură literară. Piesa lui George Chirilă face parte dintr-un îndelung şi stimabil efort al Teatrului radiofonic de-a evoca în fel de fel de chipuri personalitatea atît de complexă a poetului, începînd cu acel memorabil 18 iunie 1929 cînd George Vraca, R. Bulfinski, V. Valentineanu şi Lili Popovici interpretau **Luceafărul**.

Au mai fost transmise pe undele radio fragmente din piesele **Bogdan-Dragoş, Mureşanul, Decebal, Amor pierdut-viaţă pierdută, Emmi,** dramatizările **Înger şi demon** după **Bălăuca** de Eugen Lovinescu, **Cezara, Geniu pustiu, Făt-Frumos din lacrimă,** precum şi piese de teatru evocînd momente din viaţa poetului.

Cleopatra Lorinţiu

film

f

„Vacanţa cea mare"

● Povestea meşterului Neagu se desfăşoară sub semnul unei devize ce se poate aplica multor eroi din filmele lui **Andrei Blaier** — „a trăi pentru cei din jur". Modestia existenţei, demnitatea acţiunii, constiinţa plenitudinii în fiecare fapt dedicat semenilor caracterizează tot atît de bine personaje din **Apoi s-a născut legenda,** din **Trepte pe cer,** din memorabilul serial tv. **Lumini şi umbre** sau din mai recentul **Fapt divers.**

Andrei Blaier surprinde în recenta premieră a Casei de filme patru — **Vacanţa cea mare** — o nouă ipostază a unui tip uman devenit laitmotiv în creaţia sa. Originala construcţie a scenariului (semnat tot de regizor) nu impune în primul plan al epicii cinematografice pe adevăratul erou, dimensiunile condiţiei sale umane lăsîndu-se întrezărite prin ricoşeu, prin mărturiile celor apropiaţi sau ale celor doar întîlniţi întîmplător. Universul şantierului, căruia cineastul i-a mai dedicat nu o dată sensibile investigaţii, viaţa unui inginer specialist în construcţii hidrotehnice aflat după patru ani de muncă încordată la primul concediu, în aparenţă ratat din cauza plecării inopinate a tatălui constituie fundalul unei poveşti în care adevărurile transpar dintr-un autentic mozaic al relaţiilor umane, din frînturile unor căutări, din păcate nu întotdeauna justificate dramaturgic.

Concediul tînărului inginer este doar în aparenţă ratat, căutarea tatălui său devenind nu numai o analiză a relaţiilor între generaţii, ci şi o perfect justificată descoperire de sine.

Re-evaluarea propriilor dimensiuni morale, operaţie declanşată de materializarea responsabilităţilor faţă de părinţi, se face pentru fiul meşterului Neagu sub presiunea unor acumulări de detalii revelatoare, a unor adevăruri greu cucerite şi, de aceea, nu totdeauna uşor de acceptat.

Viaţa semnifică pentru meşterul Neagu o permanentă luptă cu lăsitatea şi cu inerţia, un refuz ferm în faţa orgoliului şi indiferenţei, o înţelegere tolerantă şi înţeleaptă a celor din jur. Acolada temporală propusă de autor prin refugiul bătrînului, căutat cu tenacitate de fiul său, la nepot, poate căpăta valori de parabolă, ce sugerează fără note emfatice posibilitatea perenităţii valorilor umane şi a transmiterii firesti a lor, dincolo de contingentul cotidian, generator de uitare sau regretată pasivitate.

Fără a apela la locurile comune care au minat estetic atîtea pelicule construite cu multe bune intenţii, deşi unele clişee se mai lasă uşor întrezărite, **Andrei Blaier** conferă discursului cinematografic o mare acuratete, marcată de precizia detaliilor de atmosferă, de simbolica gesturilor minore, de grija continuă pentru evidenţierea farmecului discret al omenescului.

Andrei Blaier a beneficiat de aportul a doi înzestraţi actori — **Tamara Creţulescu şi Marcel Iureş** —, care au conferit tînărului cuplu Neagu firesc şi credibilitate într-o zonă a vieţii de familie, traversată de numeroase uitări, de proiecte mereu amînate, de împliniri nu lipsite de fireşti umbre. În rolul meşterului Neagu un debut remarcabil prin laconism şi expresivitate, actorul timişorean **Victor Odile-Cîmbru.** Lor li se alătură cu dezinvoltură în cîteva roluri secundare **Dorina Lazăr, Virgil Andriescu, Valentin Mihail, Maia Indries, Vasile Grădinaru.**

Imaginea este asigurată de unul dintre cei mai buni operatori ai cinematografiei noastre, şi anume **Doru Mitran,** capabil să susţină pregnant atît partitura documentară a investigaţiei, cît şi inteligenta şi sensibila analiză a trăirilor protagoniştilor. Compozitorul **Dan Dimitriu** şi autoarele ambianţei plastice, creatoarea costumelor, **Doina Levinţa,** şi autoarea decorurilor, **Magdalena Mărăşescu** întregesc o operă cu reale rezonanţe umane şi artistice.

Călin Stănculescu

în ultima clipă. Asta a fost atunci. Dar acum? Acum poate că-și amintise de ceva urgent și n-a mai apucat să-i spună.

★

Mașina roșie a doctorului sclipea, proaspăt spălată, în lumina vie a soarelui. „M-a costat și asta o pălărie de bani", se trezi Dupcea gîndindu-se la fii-su. Pe urmă își zise că și Toma pusese treișcinci de mii și-l rugase numai să-l împrumute cu restul, așa că-i trecu repede supărarea. Îi dăduse și Ilenii bani de casă, asta cînd s-a măritat, și acum stătea la bloc, în oraș. Cu Gelu a fost mai greu, pe vremea cînd era student la Cluj, că nici el nu uita să scrie cît îi este de dor de casă și cît de mult s-ar bucura dacă i-ar trimite trei sute că, adăuga Gelu, acum începe sesiunea și trebuie să mănînce bine, să aibă putere la învățat. Într-o zi însă s-a urcat în tren și s-a dus la cel mic. De la cămin i s-a spus să-l caute la restaurant, că fii-su cînta acolo, seară de seară, să mai scoată un ban. „Na, își spunea el bocănind cu plachiurile pe caldarîmul străzii, am ajuns să am și lăutari în familie, că numai asta îmi mai lipsea !". A intrat la **Continental**, s-a tras mai spre un colț și a cerut o sticlă cu vin. Gelu era cocoțat pe estradă, stătea pe un scaun și dădea cu mîna peste corzile unei chitare. Erau vreo patru inși, toți îmbrăcați aiurea, parcă scăpați recent de la un circ. A stat ce a stat, și-a băut vinul în liniște, a plătit ce era de plătit și, la urmă, și-a luat straița de jos — era grea, că Maria i-o umpluse cu de toate, să aibă ce mînca băiatul, să nu se anemieze de atîta învățat — și a pornit spre podiumul acela. Cînd l-a văzut, Gelu a rămas cu gura căscată, ca năuc, dar Dupcea n-a așteptat să se trezească din buimăceală, nici să priceapă lumea din jur despre ce este vorba, a scos din buzunar o hîrtie de o sută, a scuipat pe ea și a lipit-o pe fruntea chitaristului.

— Să-mi cînți, la toamnă, melodia aia : **Dă mamă cu biciu-n mine, că n-am ascultat de tine...**

În anul acela Gelu a rămas repetent, dar pădurarul s-a ferit să-i spună ceva Mariei, să n-o amărască. Nevastă-sa se tot mira de ce nu mai vine băiatul pe acasă că, se plîngea ea, să nu i se fi întîmplat ceva. Dupcea o liniștea mereu: ba îi zicea că o fi plecat în practică, ba că precis este într-o tabără pentru studenții străluciți la învățătură. Asta pînă într-o seară cînd s-au trezit cu el la ușă. Dupcea n-a scos o vorbă, nici la salut nu i-a răspuns, de parcă nu venise încă și-i mai era dor de el. Maria însă s-a bucurat și, ca să nu-i strice bucuria de mamă, a ieșit din casă de și-a făcut de lucru pe afară pînă noaptea tîrziu.

Gelu a stat trei zile, a încercat să-i vorbească, dar el se scula în zori și pleca la treburile lui, și abia în ultima dimineață, cînd toți dormeau și pădurarul ieșise deja pe poartă, a apărut și băiatul.

— Plec azi, l-a auzit în spatele lui.

S-a uitat la fii-su cum stă lipit de tocul ușii, era cu picioarele goale și în maieu, că abia reușise să-și tragă pantalonii de doc pe el ; crescuse Gelu, se înălțase bine, își răsese și barba aia de popă pe care o avea cînd l-a văzut cu chitara în brațe. A vrut să-i spună copilului ceva, acum nu-și mai amintește ce anume, dar n-a putut, i se pusese un nod în gît, și a plecat grăbit.

Seara, cînd s-a întors de la parchetul din munte, nu l-a mai găsit ; Gelu plecase, dar a văzut chitara lipită de perete și a înțeles că, totuși, băiatul lui nu-și rătăcise definitiv drumurile, că-i venise pînă la urmă mintea la locul ei. „Păi nu, se mira acum pădurarul, ori se ține de carte, ori zdrăngănim la mandoline! Ei, fi-ar să fie !..." Și se trezi rîzînd.

★

Doctorul a scos capul pe fereastră și a aruncat o privire spre mașina parcată la intrare, a spus ceva unei persoane aflate înăuntru și, cînd a vrut să tragă perdeaua din tifon la loc, l-a zărit pe taică-su și a amuțit.

Dupcea se uita la Toma încruntat — uitase de grijile cu Gelu, mai ales că băiatul se însurase și acum era la casa lui, inginer la Galați — și își aminti de drumurile tot mai dese ale lui fii-su pe aici, pe șantier. Ungureanu strigă ceva spre el, venea dinspre baraca administrației, își legăna, vioi și victorios, servieta într-o mînă și chiar o ridicase în sus, să o vadă și celălalt și să priceapă că o găsise pînă la urmă. N-a avut răbdare să ajungă pînă acolo, că i-a și strigat că-l păcălise pe Sofronie, chit că ăla se ținea mereu de prostii și i-o tot ascundea pe unde nici cu gîndul nu gîndești.

Pe ușa barăcii numărul patru l-a văzut pe Toma ieșind grăbit, o trăgea după el pe Flavia, fata alerga în urma lui, dar stătea cu capul întors spre taică-su și-i tot spunea ceva, nu se înțelegea ce anume, însă nici Ungureanu nu pricepuse mare lucru, așa se pare, pentru că s-a răstit la ea :

— Ce tot vrei, domne ? Ce tot vrei ? Hai, uscheală d-aici, că faci praf !

Flavia a dat din mînă și l-a lăsat în plata domnului. Continua să alerge, tîrîtă de mînă de Toma, spre prefabricatele pe care stătea Dupcea.

— Tată, se opri doctorul gîfîind, vreau să-ți spun ceva !

Pădurarul ridică privirea, dar soarele, neașteptat de luminos pentru ziua aceea de iarnă, îi arse ochii și întoarse capul spre Ungureanu. Șeful de echipă tocmai se așeza gemînd alături. A deschis servieta și a scos borcanul cu zacuscă.

— Adică, ce-și zicea Sofronie, că-s prost și n-o găsesc pînă la urmă ? pufni disprețuitor pe nas. Ia și mănîncă, îl îmbie pe pădurar.

— Tată, îl auzi iar pe Toma, dar nici el nu mai continuă.

Ungureanu unse niște felii de pîine, îi întinse fiică-sii una, apoi lui Toma, iar Dupcea și-o luă singur. Pădurarul mestecă încet, cu gîndul dus la ciuta aflată în adăpostul din pădure. Trebuia să cheme totuși un veterinar că, își zicea, chiar dacă rana nu mai supura, de închis nu se închisese încă, și nu era bine deloc. Înălță capul și îi văzu pe ceilalți mestecînd : Toma și Flavia în picioare, Ungureanu proptit cu cotul în genunchiul piciorului stîng, dus cu gîndul cine știe pe unde ; și își spunea că acum totul este bine. Atunci cînd a luat-o pe Maria a sprijinit și el nu știu cîte nopți la rînd poarta lui socru-su, de-a venit omul într-o seară în locul fetii și l-a poftit în casă. Adică l-a luat pe după umeri și i-a zis să nu mai stea ca prostul proptit în gard, că i-l surpă și-l pune la plată.

Își mai unse o felie de pîine și închise ochii. Soarele încălzea de parcă, într-adevăr, venea primăvara...

(Fragmente de roman)

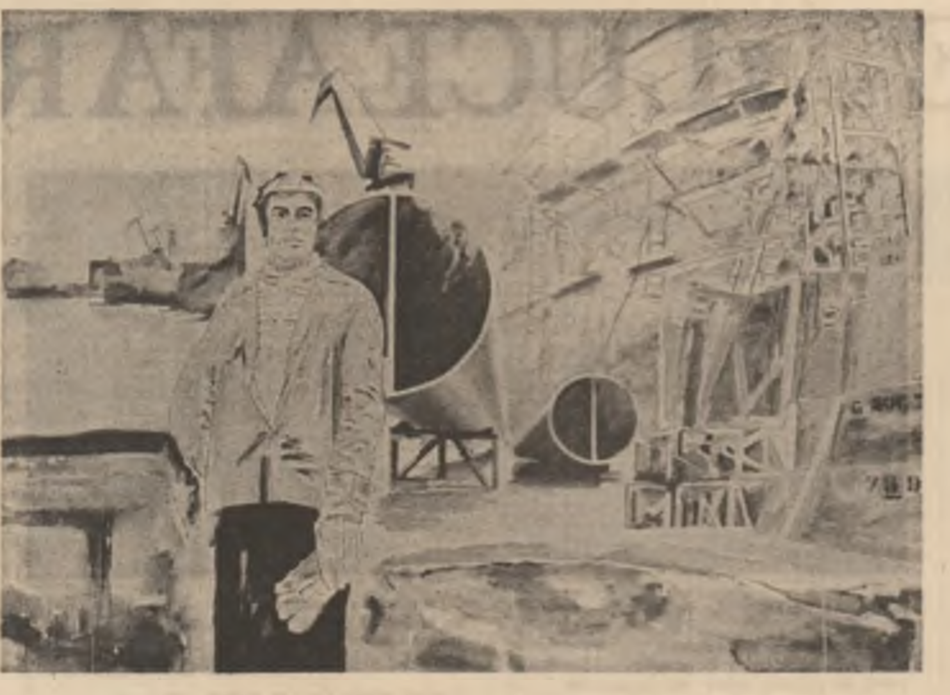

Vladimir Șetran : „Șantier naval"

dumitru udrea

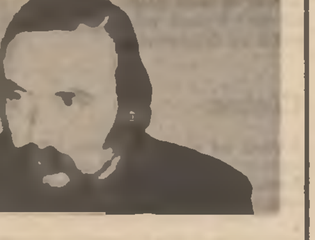

Zburătorul

Icarul luminii coboară peste
aerul îmbătat cu
albastru pe cînd lianele se torc în
luminări lungi iar
iubirile aud cîntecul lebedei într-o
adiere pură a
zorilor ce mișună dincolo de
timp și
picură pe lespedea clipei înverșunată de
dragoste și așteptare.

Zorile

Prin albastra mare a
timpului picură clipele pe
stîncile din vise iar
noaptea se lasă jefuită de
întuneric peste care se
așază a limpezire a
gîndurilor și mersul alene al
zorilor privind țintă către
orizont pecetluiesc curgerea luminoasă a
încă unei zile lungi
preaplină cu dragoste.

Amurg

Albastrul spațiu prelins peste
timp ca o draperie sub care
iubirea așteaptă un
zvon primăvăratic păstrează locul
neprihănit al unui
suflet bîntuit aiurea cu
false imagini de lumină ce
vin estompate prielnic spre
visul de-ntuneric al amurgului din
curgerile repezi ale
obositei firi.

Presentiment

Un vis albastru presărat cu
stînci lunare și-un animal fabulos persistă
peste
ideea de lume a unei iubiri păgubită de
sentimente ce așteaptă în van
înflorirea timpului prin care
să mijească ochii de stele al
preabunului și stingherului suflet rătăcitor
prin
bolțile de cenușă ale
unui spațiu pustiit de
lucrarea fragilă a inimii.

Spații albastre

Prin catedrala albastră de
aer cu stalactite uriașe din
lacrimile de iubire ale
cerului trec două ființe angelice călare pe
niște animale fabuloase ce
calcă iarba gîndurilor înaltă pînă
la crupă ducînd cu ele o
paletă din piatră cu munți în
miniatură semănînd a
relief primordial de
viață și perpetuare.

vasile andronache

Limba română

În frumusețea limbii române
Suflet al meu temple poți să zidești
Turle semețe ogive coloane
Zugrăveli neperechi de icoane

Sunetu-ți catifelat plasticizează
Perfect pe ideea ce scînteiază
Cuprinzi în tine tot ce-i pur
Limbă română limpede susur

Ești simfonia lumii românești
Pe care o aud interior
Luceferi nasc în tine și-i rotești
Nu le pălește rugul orbitor

Ca-n luminișul bolții

Nu te-am întrebat niciodată
Dalta mea cînd începe să bată
Adaosul de marmoră și frig
Dacă arsurile ei umerii îți frig

Dacă ritmurile în rafală
Dau ecou dureros sub fruntea-ți pală
Curba de ou șlefuită
Sinul tău fidel o imită

Te-am încărcat cu platina și brumă
Sa nu oxideze dorul alba-ți humă
Conturul ți-e perfect și n-am mai vrut să fac
Sufletu-ți și aripi să-i desfac

Soră cu marmora din care ai ieșit
Te-am mărmurit pe-un soclu poleit
Regină pe nemoartea mea stelară
Ca-n luminișul bolții luceafărul de seară

Mi-e chipul greu de somnul tău lumină

Mi-e chipul greu de chipul tău lumină
De frigul mineral acum mi-e dor
Să simt cum fruntea-mi naltă se combină
Cu ființa unui nor rătăcitor

Pe-un alt tărîm de-aș fi pe-o altă stea
Făptura-mi care este n-ar putea
Mai verticală în lumină ca să stea
Raze nemărginirilor să dea

Ca distilări enorme de lumină
Lăuntric gîndul sorii cînd și-aprinde
Tumultul n-are nici o pantă lină
Nici somnu-n noaptea asta nu mă mai
cuprinde

Sînt ca un astru adunat în sine
Pe rugul meu cu tîmpla fremătînd
Urechea prinde șoapta care vine
Din inima veciilor urcînd

Dintr-o retortă cosmică-a ieșit
Trupul acesta să-mplinească-un rit
Atomii lui sînt plini numai de dor
De flama unui fulger orbitor

Rozmină

Mi-a răzbit în rădăcină focul
Trupul desfrunzindu-mi-l de somn
Aripa-ți de înger mi-umple scocul
Nu mai pot în mine să mă-ntomn

Noaptea asta nimănui n-o dărui
Ochi ei închide strigătu-mi de frig
Numai pentru tine întunerici vărul
Luciferic visla în vecii o-nfig

A murit fereastra zidul ochi de var
Pîlpîie în umbră ca un pal contur
Marmora-ți prin ușă-mpinge un altar
Și se face-n mine sufletul mai pur

Cum s-a desprins de tine alcătuirea mea

Cum s-a desprins de tine alcătuirea mea
Zidită din neliniști pe-o gură de abis
Atomii mei asemeni cu-atomii dintr-o stea
De ce i-ai încărcat cu-atîta dor și vis

Catapeteazma-i ruptă altarul prăbușit
Și spiritul din aripi mai bate solitar
Peste-un tipar subțire ce nu se vrea murit
Cîntînd ca-ntr-o pustie din argile-i de var

Așteaptă-o răsărire un corn ce va suna
Să se retragă norii din cer interior
Și clipele ferice-n veci s-or aduna
Iluminate de-astrul stelarului meu dor

Subțire lemn de sănii

Rusare-acum în lume subțire lemn de sănii
Pămîntul e-o mireasă sub maldăr de zăpezi
Și focuri albe duc în bot dihănii
Purtînd în ele dorul crîngurilor verzi

O marmoră cu focuri de platină-i străpunsă
Izvoarele în gură de întuneric tac
De albe miredenii mi-e nalta frunte unsă
Cînd brațele-ți deasupra-mi cu foșnet se
desfac

Ascult vîslirea lebedei din sînge
Prelungă cum o clapă de clavecin astral
Cum solitară-n noaptea asta plînge
Sub varul frunții-ngîndurat opal

Și în fereastră cuiburi de diamant să fie
Clopotul odăii lovindu-l într-o dungă
Și-n lemnul vechi din ușă pădurea să învie
Zidindu-ne-n smaralde în noaptea asta lungă

Despletită ca un cînt

S-a înfășurat pe tine
Vrejul nopții greu să-ntine
Lujer curb sub flori de-opal
Brațul șlefuit și pal

Împletirile de umbră
Lunecă spre glezne-n lut
Nimbul frunții nu ți-adumbră
Și e pur ca la-nceput

Și cum stai cu fața-ntoarsă
Chip sculptat în lemn de dor
Pui în mine dureroasă
O neliniște de nor

De-ți ating conturul scaperi
Ca un lac mișcat de vînt
Și de brațul meu te aperi
Despletită ca un cînt

Umani și puri

Numai arderea înaltă pură
Inima-n cadență de vecie
Cîntecul o flacără pe gură
Opresc norii-n inimi să nu-nvie

Lujerul din calcare stelare
Aripa și-o arcuiește sus
Eclipsîndu-mi clipele polare
Ce iubesc nu va cunoaște-apus

Albul nimb al pomilor în floare
Umbrelor le pune strai lunar
Șiroind miresme și visare
Elegii nocturne dăltuind în var

Statuie au în sufletele noastre
Cuvîntul clar și legile morale
Umani și puri pleca-vom către astre

Ion Musceleanu : „Flori și fructe"

mariana pândaru

Munte de sare

Fiecare privea
cu ochi somnoroși
muntele acela de sare.

Nu ne iubeam
dar trandafirul înflorise
în inima noastră,
și trebuia să urcăm împreună
spre singurătate.

Pasărea albă ca varul
întruna juca înainte-ne.

Drumul lăsat prin arini

După nume
nu te cunosc
dar după drumul
lăsat prin arini
te aflu oriunde

Lasă-mă în voia cuvîntului
și-ți voi pune
întotdeauna sub picioare
pămîntul

Căci nu te cunosc
dar drumul lăsat prin arini
te destăinuie.

Portret pe sticlă

Pe aeroportul fierbinte
erai pasăre
sau numai umbră
de pasăre

Cu ochi de bazalt
priveam chipul tău
fericit să cunoască
gheara
superbului vultur

Tăcerea
împietrea
cuvintele
— toate.

Timpul ca lama unui cuțit

Între ceea ce sînt
și ceea ce nu sînt
se petrece timpul
ca lama unui cuțit.

Chiar și trupul încet
se supune
chiar și incendiul
de necuvinte

totul devine mai mic
tot mai mic.

Fulgerat de copilărie

Dintr-odată
cerul căzut
în inima munților

Dintr-odată
gîndul meu
fulgerat de copilărie

Și vîntul care neliniștește
Și singurătatea
fiecărui cuvînt.

Jocul pietrelor

Aproape mi-am zis
că pietrele migrează ușor
spre apele calde

cînd, din inima lor
a țîșnit dragostea
ca un fruct
abia pîrguit.

plastică

Zestrea de inteligență

● La prima expoziție personală în Capitală (Galeriile „Căminul artei"), dar a cincea în biografia artistului, dacă ținem seama de cele două de la Baia Mare, 1978, și Miercurea Ciuc, 1981 și alte două în Italia, la Olegio (1982, 1984), Mircea Bochiș ni se prezintă ca un artist format, cu un limbaj propriu precis definit și apt să se diferențieze de orice „isme" clasabile (clasificabile). Artistul trăiește nu întîmplător într-un puternic centru artistic, Baia Mare și nu întîmplător a cîștigat Concursul internațional de acuarelă de la Roma, 1984.

Spirit intelectual viu, bonom și ironic, de o cuceritoare, molipsitoare inteligență, artistul va împrumuta picturii sale, fără ca fereastra deschisă prin inteligență să abroge pictura ori să afecteze datele de expresie prin sterilitate, cerebralitate, aceste elemente luminoase descoperind **semn și sens** în obiectele selectate pînă într-atît încît fiecare pînză devine o fabulă, un gînd neliniștit, o dramatică întrebare. Ceea ce surprinde în cele 32 de simeze este tocmai această unitate de spirit, ideistică și expresivă, concomitent cu unicitatea fiecărei imagini stabilindu-se, pentru spectator, o reală pace între harul artistului cultivat și inteligența sa.

Mircea Bochiș, artist lucid cu o privire malițioasă la toate experimentele plastice, de la suprarealism la cele post-impresioniste, preia și validează unele date topindu-le în aerul subtil care se lasă descifrat în forța imaginii, a concreteței și picturalității ei, sporind tocmai prin asta valențele picturii sale, scoțînd-o din aria locurilor comune. Obiectele sale sînt de aer, plutesc într-un incert echilibru dintre ambiguitate și o continuă neliniște. O pasăre policromă taie cerul de un albastru ultramarin, o pasăre nedefinită la frontiera dintre plajă și mare, singurătate și absență, sentimente tutelare izvorînd dintr-o mare gamă de tonuri ale aceleiași culori esențiale (**Vis**), incintele sale sînt fragmente de zid ori ziduri albe, gălbui de vreme, rînduieli fără ferestre, sintagme plastice nepăsătoare, interpuse între vegetația bănuitei grădini de dincolo și ochiul privitorului, zone vidate în care veghează asemenea zidului — temei și certitudine — ochiul vieții pe un lacăt, incintă în care s-a născut **Lada cu vis**, motiv drag artistului, izvorît din tradiționala ladă de zestre, lăzi în care visele prind contur vag, lăzi pe plajă printre alte obiecte uitate. Artistul degajă un aer tonic prin modul în care surprinde realul, exploziva vegetație în lumină (**Mon Jardin**) ori **Club de dans** ori lumina însăși subiect în **Marină** ori **Vama Veche** ori în cele trei pînze intitulate **Vis** și care tutelează întreaga expoziție.

Pentru Mircea Bochiș lucrurile cele mai banale au valoare plastică. O fereastră obișnuită ne pune în relație cu un cer prevestitor de întunecată furtună, o bicicletă vorbește cu un zid, niște ferestre ogivale într-un patrat tulburat de alb-ocru sînt urme venețiene.

Noutatea pe care ne-o propune Mircea Bochiș stăruie în raportul dintre pictură și privitor, dintre obiectele tratate cu nonșalanța celui care le stăpînește cu mijloacele sale artistice, înzestrîndu-le cu valori moral-intelectuale și în același timp lăsîndu-le în deplina lor rostire plastică, el este un desăvîrșit reporter cu o inteligență socială aparte înregistrîndu-le existența le dă și dreptul la ființare. Hermeneutica așternerii culorii este deplină. Artistul trăiește realitatea cu o dezinvoltă bucurie și ne propune cu fiecare imagine un dialog între ceea ce se vede și ceea ce este între ceea ce pare a fi și ceea ce este în realitate cu o uluitoare forță de expresie. Relația imagine-sens este prioritară în pictura sa. Din acest raport artistul Mircea Bochiș iese victorios, iar arta sa de o profundă originalitate se anunță ca un reper esențial al plasticii românești contemporane.

Ion Iuga

muzică

Eminescu și muzica

● Inaugurînd ciclul de manifestări desfășurate în cadrul anului Eminescu sub genericul „Eminescu și muzica" la Muzeul Literaturii Române, simpozionul ce a avut loc la sfîrșitul lunii februarie a urmărit reliefarea unor aspecte privind, pe de o parte, poezia eminesciană ca sursă de inspirație în muzica românească, iar pe de altă parte, aportul muzicii și al slujitorilor ei la popularizarea liricii eminesciene peste hotare.

Reluînd, în preambulul intervenției sale, cîteva idei enunțate într-o precedentă Rotondă 13, muzicologul Viorel Cosma s-a oprit asupra circulației unor celebre romanțe pe versuri eminesciene ce au facilitat, la sfîrșitul veacului trecut, cunoașterea creației marelui poet în cele mai diferite pături sociale, precum și la interpretarea peste hotare a unor lieduri pe versurile sale traduse în limba germană sau engleză, muzica devenind astfel mesager al versului eminescian pe meridianele lumii, înainte ca literații să treacă la traducerea operei sale în alte limbi. Oprindu-se apoi la poemul „Luceafărul" ca suport literar în muzică, Viorel Cosma a punctat cîteva lucrări de referință abordînd cele mai diverse genuri, de la lied la balet, de la operă la simfonie, aparținînd unor compozitori români, dar și străini, precum poemul coregrafic cu cor „Luceafărul" de compozitorul Eugeniu Doga, lucrare prezentată la Teatrul Mare din Moscova în 1983 în versiune cîntată în limba română.

Comunicarea susținută de Georgeta Bacioiu s-a oprit la ciclul de lieduri compuse de Mansi Barberis pe versuri de Eminescu, în care melosul de certă inspirație folclorică, desfășurat în mișcări lente, conferă imagini sonore unor poezii din diferite etape de creație ale poetului, culminînd cu „Luceafărul", piesă ultimă către care converg cele nouă miniaturi ce compun ciclul.

Incitantă și oarecum surprinzătoare, paralela făcută de Marin Marian sub titlul „Eminescu-Cuclin între asemănare și identitate" a pus în evidență posibile similitudini spirituale între cei doi reprezentanți ai culturii românești, sub aspectul erudiției și umanismului, al vastității creației și al proiectelor titanice care i-au caracterizat în aceeași măsură, autorul considerîndu-l pe Dimitrie Cuclin un posibil continuator spiritual al marelui poet în veacul XX. În planul relației concrete între cei doi autori au fost menționate traducerile în limba engleză a versurilor eminesciene realizate de Cuclin la un nivel unanim apreciat și cunoscuta sa piesă corală „Ce te legeni codrule".

Este posibil un raport Eminescu-muzică ? Fără a nega bunele intenții ale unor creatori de valoare ai muzicii românești, prof. univ. Al. Piru și-a exprimat totuși rezerva în ceea ce privește tălmăcirea în muzică a versului eminescian, considerînd că Eminescu este unic, irepetabil, orice speculații sau preluări sub alte forme fiind hazardate. Eminescu a iubit muzica, personajele sale din „Geniu pustiu" sau „Sărmanul Dionis" fac referiri directe la pagini muzicale celebre, ba mai mult, Eminescu scrie poezia intitulată „Cînd se juca Luiza Miller"; versul său este prin excelență muzical, elemente muzicale apar frecvent în poeziile sale, dar, pornind de la modul diferit de exprimare — poezia prin cuvînt și muzica prin note — Al. Piru a afirmat incompatibilitatea unei colaborări de valoare, muzica, spunînd d-sa, fiind sublimă doar în formele sale pure.

Dacă este așa sau nu, o vor dovedi argumentele pe care muzicologii le vor aduce în următoarele simpozioane. Oricum, o controversă în plan ideatic este totdeauna stimulatoare.

Un program de lieduri pe versuri de Eminescu a încheiat inspirat seara, frumusețea paginilor tălmăcite cu har de Irina Săndulescu-Bălan și Georgeta Stoleriu, acompaniate la pian de Ilinca Dumitrescu, devenind suprem argument valoric.

Anca Florea

ÎNTÎLNIRILE «LUCEAFĂRULUI»

MARAMUREŞ

Argument

Din Maramureş au plecat scriitorii Augustin Buzura, Nicolae Breban, Ioan Groşan, Vasile Igna, Ion Pop, Pop Simon, Tiberiu Utan, Laurenţiu Ulici, A. I. Brumaru, Valentin Hossu-Longin, etc. şi au rămas să scrie în hotarele judeţului în forma unei lame de cuţit romantic poeţii Ion Bogdan, Ion Burnar, Gheorghe Chivu, Gabriel Georgescu, Doina Iordănescu, Ioan Moldovan, Augustin Botiş, Vasile Morar, Petru Dunca, Mircea Petean, Vasile Latiş, Iuri Pavliş, Ileana Zubaşcu, Gheorghe Ţiplea, Mircea Pop, Gheorghe Pârja, Viorel Mureşan, Vasile Radu Ghenceanu, Gheorghe Mihai Bârlea ori prozatorii Horia Ursu, Mircea Marian, George Maria Banu, Gheorghe Buzatu, Vasile Gogea, Nihailo Nebeleac, Vasile Dragomir, Victor Iancu, Vasile Gaftone, Marius Jucan, Valeriu Sabău, Marian Ilea. Au rămas în Maramureş, acasă, să se ocupe de lumina spirituală a prunciilor, eseişti, etnografi şi folclorişti de ţinută ca Petre Lengel Izanu, Francisc Nistor, Mihai Dăncuş, Nicolae Iuga, Gheorghe I. Pop. Şi printre ei un personaj de tip renascentist-romantic, o bibliotecă ambulantă de poezie, pictorul şi sculptorul Mihai Olos, un obsedat al întrebărilor dificile şi un discret scormonitor al fiinţei umane. Toţi sînt prieteni buni şi împreună alcătuiesc peisajul cultural, viu, creator; împreună caută şi sondează o nouă expresivitate culturii locurilor dinspre profunzimea nostalgică a cîntecului anonim, din arderea trecerii şi pe-trecerii prin lume sub umbra porţilor împărăteşti păstrîndu-şi totdeauna pentru coconi un obraz de duminică.

Scriitorii care trudesc şi trăiesc alături de minerii şi ţăpinarii nordului transilvan au semnat numai în ultimele două decenii peste 75 cărţi de poezie şi proză, peste 20 de culegeri de folclor, studii etnografice, albume şi studii muzicale ori lingvistice. Semnează în toate revistele ţării de la **România literară** şi **Luceafărul** la **Familia** ori **Convorbiri literare**, dar la Baia Mare, ori Sighetu Marmaţiei nu există o revistă social-politică şi culturală, nici cel puţin un cenaclu al Uniunii Scriitorilor, dar există atmosfera unei autentice emulaţii, a unei reale cetăţi literare. Şi nu-i puţin lucru... în noua geografie literară a ţării.

Sînt nume şi valori autentice care au ieşit de mult din hotarele Maramureşului şi mulţi dintre ei sînt cunoscuţi şi mai departe.

Ion Iuga

Secvenţe din destinul unui oraş din nord

Se pare că destinul fiecărui om trebuie traversat de un Oraş. În copilărie, cînd ştiam bine de existenţa Oraşului de acolo, din geana satului, în serile lungi de iarnă, pe vremea colindelor ascultam cu răsuflarea tăiată poveştile unui bătrîn hitru care bătuse Europa cu valul istoriei şi cu o certă superioritate inventa o întîmplare de care era foarte mîndru. Sau chiar nu o inventa. Zicea bătrînul care a străbătut Europa, că ştie el un om, cam pustnic în felul lui, care nu a coborît niciodată din satul lui din crelerul munţilor, deşi lumea se deschisese mult. Cică l-ar fi întrebat un nepot, umblat în lungul şi în latul ţării, de ce nu coboară în oraş. Omul ar fi răspuns: apoi dragă nepoate, mă tem să nu mi se toceasca opincile. Povestea hitrului m-a urmărît mult, ca un ochi magic, transfocator, ascuns în munţii Guţîiului.

Satul a fost şi va rămîne spaţiul existenţei mele, dar un duh magnetic, de origine necunoscută, mă ispitea să cobor pe valea Marei la cel mai apropiat Oraş, ori să trec munţii pentru a întîlni cel mai mare Oraş din apropierea satului meu. În primul, cu asta am numit Sighetu Marmaţiei, intram în zorii dimineţilor de miercuri, cînd era tîrg sau mărturie cum îi mai ziceau oamenii din satul bunicii la tîrg — legănat într-un car cu fîn. Al doilea, trebuie să recunosc, m-a găzduit mult mai tîrziu. De atunci Baia Mare — căci despre acest oraş din nord este vorba — mi s-a descoperit încetul cu încetul.

ORAŞUL DIN ZAREA ISTORIEI

Eu cred că Baia Mare s-a născut oraş dintr-o dată. Nu a fost nicicînd sat. Dacă înscrisurile cancelariilor îl datează în urmă cu mai bine de şase secole, fundamentele lui trebuie căutate în începuturile mileniului I e.n. Din vechime această aşezare a avut şi o viaţă subpămînteană, de altfel, minerritul fiind raţiunea înfiinţării oraşului.

În prima jumătate a secolului al XIV-lea Baia Mare este atestat documentar ca oraş liber regal. Este trecut în toate înscrisurile vremii ca un centru economic capabil nu numai să asigure cele necesare traiului populaţiei şi achitării obligaţiilor faţă de stăpînii feudali, ci şi multe produse destinate schimbului de mărfuri. Pe lîngă strălucirea bogăţiilor la care au rîvnit regii unguri, dezvoltarea lui o atribuim şi faptului că era aşezat la răscruce de drumuri pe aici trecînd şi negustorii greci şi armeni spre Polonia.

Un document din 1329 prin care se acordă judelui primar al oraşului Baia Mare dreptul de a folosi teritoriul împădurit existent între Baia Mare şi Baia Sprie, pentru a dezvolta minerritul în această zonă, pomeneşte prima denumire oficială a celor două oraşe: „Corrardus Judex civitatis Rivuli Dominarum et de Monte Medio". Deci Civitas Rivuli Dominarum în traducere însemnînd Cetatea Riul Doamnelor, este prima denumire a oraşului de pe malul Săsarului.

An de an, deceniu după deceniu, în jurul acestei aşezări gravitează o viaţă palpitantă, oraşul este în scena din faţă a istoriei. Cînd cetate de apărare, cînd prilej de dispută pentru nobilii atraşi de mirajul metalelor preţioase, cînd adăpost pentru cei iubitori de dreptate. Cine nu ştie de isprăvile lui Grigore Pintea Viteazul, cel protejat de cămaşa de zale, dar şi de iarba fiarelor cu care şi-a pansat rănile. Dar nu a fost apărat de vicleşug şi trădare.

De data aceasta nu mă voi lăsa legănat de superba horă a lui Pintea, nici de sutele de poveşti auzite în copilărie despre viteazul Grigore Pintea, ci voi consemna laconic, despovărînd realitatea de mister: Pintea a fost împuşcat mortal, căzînd în faţa porţii, la intrarea în oraşul Baia Mare. Procesul verbal încheiat la 14 august 1703 de magistratul oraşului Baia Mare trece cu vederea numele asasinului lui Grigore Pintea. Acesta era Deszi Istvan, avînd funcţia de preconsul în magistratura oraşului, prin urmare făcea parte din rîndurile nobililor care nu-l aveau la inimă pe Pintea.

După cum reiese din cercetarea profesorului Ioan I. Cădariu, principele nu pedepseşte fapta criminală a ucigaşului lui Pintea, ci o laudă. Mai mult, cu un an mai tîrziu Deszi Istvan este ales în cea mai înaltă funcţie din magistratura cetăţii aceea de „Judex primarius". O variantă a baladei despre haiduc spune, de altfel, „Un cîine de boier mare / Tot în el ţinea puşcare".

Sînt multe şi ispititoare momentele din istoria acestui oraş. Veacurile au fost darnice cu întîmplări care au rămas pietre de hotar în devenirea oraşului dar şi cu rezonanţă naţională. În plan cultural amintim că aici a fost o vastă activitate tipografică, gimnazii cu biblioteci unde puteau fi întîlnite operele lui Voltaire şi Rousseau, deci ideologia iluministă. Problemele de limbă sînt prezente prin apariţia unor dicţionare şi a unor gramatici. Mulţi tineri băimăreni urmează studiile înalte la universităţile din Praga, Cracovia, Viena unde i-au contact cu marile curente culturale şi ştiinţifice ale vremii. Astfel în 1410 printre numele studenţilor de la Universitatea din Cracovia figurează şi cel al unui student băimărean Iacobus din Rivuli Dominarum. Asta pînă în 1764 cînd guvernul austriac a retras dreptul tineretului ardelean de a studia la universităţile din Apus.

OCHII PĂMÎNTULUI

Din zarea istoriei mă privesc ochi nenumăraţi. Ca o puzderie de stele pe cerul senin. Ochi blînzi, ori ochi însingeraţi. Ochi senini ori tulburători ca sclipitul de sabie purtat de Iancu de Hunedoara şi la Baia Mare. Dar aici, în aşezarea de sub Dealul Florilor, te urmăresc ochii pămîntului. Sînt privirile celor care lucrează sub pămînt.

Cu un prilej, un vestit miner al Maramureşului, Nicoară Grec-Horincă de la mina Burloala, îmi spunea că el are două perechi de ochi. Şi fără nici o pretenţie la metaforă zicea că are ochii pămîntului — cei cu care lucrează pe cărările subterane şi ochii de zi — eu aş zice ai luminii — cei cu care priveşte lumea de pe suprafaţa pămîntului. Nu ştiu cine crede ori nu crede, dar eu, profanul, după ce am stat o zi în mină, i-am dat crezare omului.

Din minele bazinului băimărean — Săsar, Nistru, Herja ori Ilba — în fiecare zi ies la lumină mii de tone de minereu. Băimăreanul a fost şi va rămîne miner. Aici minerritul se moşteneşte, se lasă meseria din tată în fiu. Cînd n-ai feciori îţi iei gineri mineri şi aşa aşchia nu sare departe de trunchi. Întocmai a făcut şi vestitul miner Gheorghe Prunduş de la mina Herja. Cînd s-a apropiat de pensie omul era tare supărat. Supărat din cale afară. Dintr-un om vesel, larg la inimă a devenit un taciturn. Nici ochii luminiţi nu-l mai ajutau. Un bun ortac — în persoana inginerului Liviu Pop, directorul minei — a cutezat să-i cerceteze necazul. Atunci omul s-a răcorit la suflet: cum să nu fiu necăjit, că uite eu plec la vatră şi nu las pe nimeni în urmă. N-am feciori, am două fete, ce să fac?

În mintea directorului a încolţit ideea salvatoare: ia-ţi doi gineri. Aşa s-a întîmplat. Cei doi gineri ai lui Prunduş, azi mineri, şefi de brigadă de frunte la Herja: Grad Ioan şi Doru Şerban.

ORAŞUL MARILOR CONSTRUCŢII

Sute şi mii de mari meşteri mari, calfe şi zidari s-au pus sub steaua tutelară a lui Amfion — constructorul şi au durat un oraş să fie cu pomenire peste vreme. Tradiţia breslelor era renumită în Rivulu Dominarum. Deci şi cea a constructorilor. Mărturie stă centrul vechi al municipiului Baia Mare, un complex de arhitectură, cu o piaţă în centru unde se ţineau tîrgurile şi mărturiile. Aici la nr. 18 este clădirea Huniade, zidită de Iancu de Hunedoara pentru soţia sa Elisabeta. Alte clădiri au fost sediu pentru gimnazii, monetarii, primărie, hanuri. Centrul vechi bine conservat este monument istoric.

Baia Mare este un oraş nou. În urmă cu două decenii cîţiva elevi plecam din gara din Baia Mare la tabăra naţională de literatură de la Gilma-Pietroşiţa din judeţul Dîmboviţa. Pe atunci gara se afla chiar în inima oraşului de astăzi. O sală de aşteptare mică, cu geamuri joase de puteai sări strengăreşte afară prin ele.

Este cu adevărat oraşul marilor construcţii. Acum, la cota acestui an, putem zîmbi cu subînţeles de povestea hitrului de pe Valea Marei. Nonagenarii de prin sate mai coboară în marele oraş şi se retrag sfios sub umărul dealurilor natale. Ar fi interesant să ştim ce gîndesc, cum ne colorează realitatea cu limbajul lor extraordinar de expresiv. Promitem această mică aventură. Chiar despre Baia Mare căruia acum se priveşte de minune adjectivul Mare.

Gheorghe Pârja

Mărturisire

Să-ţi mai fac o mărturisire:
aş fi vrut să alegem locul unic
acolo să recităm, oricît de lamentabil
ar pare;
„cînd mari poemul nu se scrie
cu cerneală, ci cu sînge"
şi apoi să decupăm sunet cu sunet
muzica emoţiei victorioase —
tu să fii tot mai îngrijorată
eu tot mai răcoros
tu tot mai vie
eu tot mai... (cine ştie
dacă se poate) fericit
şi ca doi magneţi bătrîni
să inspirăm degajaţi puţinul aer visător
şi ascultînd pînă departe
să nu ne mai dorim salvaţi
de nici o rană oricît de muzicală,
oricît de friguroasă.

Cîntec

Aruncă cu o piatră dintre cele grele
apoi urneşte galul peste ele
numai cu privirea. Fără disperare
vom asculta amurgul sosind pe coridoare
cît o mîngîiere trupul va cînta
va cădea şi masca silicioasă, da,
îi-vom fiecare celelalte nume
ca-ntr-un nimb de slove sculptate de genune.

Cîndva, cîndva pe sub tăciunii graşi
vom fi noi nisipul măturat de paşi
fi-vom noi uitarea, dorul şi pustiul
nu vei fi la urmă, nu voi fi întîiul.

Luna

A tuturora
şi-i deasă ca piatra
are vederea lungă
şi un straşnic viitor
ca pe vremea bonapartiştilor
şi a pîndarilor
cînd se dansa rigodonul —
alunizezi în fotoliul voltaire
tu, bărzăunule,
într-o vecinătate ideală
foşnetul timpanelor
şi grimasa aceea
călărind ecoul
îţi ţine ochii deschişi spre ea
cea deasă ca piatra.

Augustin Botiş

PREMIUL REVISTEI „LUCEAFĂRUL" LA FESTIVALUL NAŢIONAL DE POEZIE „VASILE LUCACIU" 1988

Vis forestier

Surîsul tău incendia pădurea
Şi nu era cărare înapoi
ne tatua cu gust de frunze toamna
şi nu era cărare înapoi

ne-nconjura cu freamătul pădurea
în foşnetul elementar de ploi
şi ne roteau din întuneric lupii
cei coborîţi din basmul despre noi

dar nu te teme: îmblînzim pădurea
şi fiarele mirate sînt de ploi

Nu

Nu-mi privi
chipul meu, nu mai este al meu
acum e rotund şi frumos
ca o orbită de zeu
m-opasă lumina
albastră şi grea
nici toamna ce cade în frunze
nu mai este a mea

Descîntec

Tu te-ai născut dintr-un pămînt ciudat
(eşti dintr-un lut rostogolit de lună)
De-aceea uneori în sînge-ţi sună
o goană hăituită, de vînat
eu numai cu pădurile te-aud
beau apă din fîntîna pentru cerbi
să-ţi fiu şi răsărit şi nord şi sud
şarpe de cîntec răsărit în ierbi

cînd fibrele de toamnă trec prin noi
te-aud cu palma-ntinsă către vînt
cu iarba fiarelor te-nchid în ploi
şi-nclin spre tine glontele de-argint

Aşteptare

Te mai aştept în amurg
cu privirea
de două ori albastră
incendiat sufletul meu
din greşeală de tine
oar, doamne, ce pot să mai aştept
cînd starea normală a ochilor mei
e frigul?

Drumeţul orb

Cu mîinile-ntinse încerc să desluşesc
semnul copacilor
mă-nconjoară tăcut lupii
cu guri de ger
păzind graiul zăpezii
albastru se rotesc în cerc
ferindu-se ca de foc
cu mîinile mele
fosforescente.

Diana Bolcu

Ars poetica

lui Nichita Stănescu, în memoriam

Dar trebuie ucis de-acum poemul:
cuvîntul va fi
liber asemeni florilor de cireş
în primăvara cînd se naşte, abia.

Poetul să fie
fără scăpare
înlănţuit cu lumina din stea
— singuratică asemănare.

Poem închinat memoriei românilor din Ip

a fi liber poate fi ca o trezie
dintr-un coşmar în care fiinţa
nu mai există decît în afara de sine şi
în zadar încearcă să se reîntrupeze

sau cum din sîngeratul pămînt
de la Ip
ca un copil încă nenăscut şi ucis
în lacrămile de sînge ale sinilor
de mamă
rămaşi în ţărînă roşii sori

ca bărbaţii fără bărbăţie
ori limbă fără de grai grăind
cum de la Ip te-ai ridica asemeni unei
umbre
şi ai merge spre lume

fără de braţe
fără paşi cu două ferestre pustii
ochii tăi albaştri privind minunea
ce se cheamă existenţă

ori aşa deodată ţi-ai da seama
că poţi să gîndeşti că ştii să gîndeşti
şi să fii cum n-ai mai fost niciodată

pentru o clipă avînd iluzia adevărului
distinsă iluminare
prin timpul ce-şi poartă însingurarea
asemeni cuvîntului înspre lumea de
azi şi de mîine

ori poate că a fi liber înseamnă pace
împăcare cu sine a lumii ori
o altfel de limită
mai pe a inimii noastre măsură

Steaua

ea este neîntinată steaua dintotdeauna
din capătul celălalt al razei îvindu-se
ea este la începutul vieţii şi necuprinsului

noi sîntem doar inima deschisă pentru
lumina ei săgetătoare
închidem ochii şi o vedem
întindem mîinile şi nu o atingem

ca într-un vis cu în sine ştiutele imagini
ori ca o iluzie a blîndă şi
neiertătoare iluzie pămîntesc de
statornică şi plină de farmec

ni se relevă abia acum la lumina cea
stîntă şi biruitoare
pod de argint în inimă închipuind
să se reîntrupeze

Spaţiu posibil (II)

drumurile au devenit la fel de egale
nenumărate şi înspre oricare parte de cer
aşa cum aplecarea înspre ce este grav poate
izbucni fără motiv sau cum
un cuvînt poate să ne definească deplin
deşi nu este el cel adevărat

mi-e dor de iubita mea cu ochii aprinşi
de iluzii
de trupu-i înflorind în
liniştea braţelor mele necuminţite destul
cine ar putea să creadă că sîntem
destul de puternici pentru o dăinui
doar întru bucuria ototbiruitoare
precum înţeleptul
în preajma muntelui
înţelegînd umilinţa şi o gîndului măreţie de
nestrămutat

port în mine emoţia fiecărui cuvînt
al fiecărui gest şi mă bucur
că e vie încă inima mea iar în clipa
cînd se încumetă aprigă noapte
steo de veghe rămîne cuvîntul
singur
să discearnă căile lumii.

Ion Bogdan

Reprezentarea unui vis

Mihai Panfil este unul dintre tinerii artişti ai Maramureşului care vin cu vitalitate şi forţa talentului către spaţiile artei. Absolvent al Institutului de arte plastice „Nicolae Grigorescu" din Bucureşti, membru activ al cenaclului „Atelier 35" el este prezent la numeroase expoziţii naţionale.

Desigur, Panfil nu este altceva decît un artist care îşi justifică deplin demonstraţiile plastice desfăşurînd într-un limbaj specific, adevăruri şi stări reprezentative din structurile fireşti ale realului, un artist care crede în artă, fără prejudecăţi, dincolo de canoanele impuse de limitele unor opţiuni deja clarificate. Nu întîmplător lucrările lui spun: lumea este mereu alta, bucuraţi-vă de acest miracol! Mereu un alt chip al lumii, un chip total, în care puritatea şi dramatismul sînt locuri ale unei radicale transfigurări. Aceste exerciţii de semnificare, eforturi de a reda lumii şi cosmosului încrederea în gesturile rituale ale artistului, ne trimit la originile artei — o iubire a lumii, a fenomenalului. Totul este tradus în semn. O lume de semne poate ascunde întreaga dinamică a fenomenalului la fel ca şi în iconografiile orientale în care principiile cosmice funcţionează latent şi plenar. Este studiat principiul imaginii, veşmîntul ei, forma şi intensitatea.

Plastica lui Panfil devine tehnica de a învia conceptele, de a le reda capacitatea lor organică: orice semn îşi are metabolismul propriu. O energie spectaculoasă reîncepe totul.

Artistul, cum spune Mihai Olos, mai are curajul „de fapt înţelepciunea, de fapt rafinamentul de a proiecta doar în negru pe negru, alb pe alb".

Naraţiunile lui abstracte preschimbă într-un anumit fel definiţiile despre spaţiu şi despre culoare. Sensurile nu se menajează, ci îşi manifestă şi mai mult abundenţa. În acest spectacol este mereu un dincolo care nu poate fi epuizat.

Cum ai putea reprezenta un vis, mai mult, energia lui? Desigur pare un proiect curajos, încărcat de o anume dimensiune eroică. Analizele visului ne redau o fermecătoare respiraţie coloristică. Sînt „note de drum" ale unui tuşeu imaginar, o transparenţă coregrafie, o ritmică emblematică a miraculosului, realizată cu talent, atestînd maturitatea unei vocaţii.

Dacă privim desenele lui Panfil ele redau caractere, tipologii, chipuri de ţărani, de tărănci, priviri calde, priviri profunde, apoi alte personaje şi stări, totul încărcat de forţă: goluri populate de personaje fabuloase. Pînă la urmă în acest tratat de fizionomie artistul îndrăzneşte să releve, printr-o anume simbolistică, însăşi chipul abstract al conceptului.

Lucrările amintesc despre o călătorie („Drumuri", „Firul Ariadnei", „Străpungere"), ele vorbesc despre seducţia unui topos („Satul meu", „Scrisoare de la Hokusai", „Via Apia", „Tapae", „Arheopterix", „Hiroshima, dragostea noastră", „Undeva, într-un port", „Atlantida la răscruce").

Lucrările cuprind ascetice segmente de dreaptă care apoi se dezvoltă şi edifică o altă lume, o lume diversă şi insolită. Lumea îşi stabileşte cadrele, apoi totul ca sub o ploaie de toamnă tîrzie, primeşte alt contur, altă semnificaţie. Poţi să crezi că te afli în rada unui port îndepărtat cu maluri de abia conturate cu atîtea construcţii lacustre ciudate şi cu speranţa că de aici încep deschiderile cîmpiei, dar în acelaşi timp se construieşte o altă imagine a portului cu păsări şi peşti imaginari. Undeva către cer se deschide o lume şi jos strada pustie cu umbre, foarte multe umbre şi apa ce şiroieşte peste pavajul transparent. Dincolo clădirile aliniate riguros. Apoi, interiorul unei case. O fereastră sau poate un zid. Se zăresc flăcări. În transparenţa străzii, ele strălucesc. Acest punct se poate privi de foarte departe. Lucrurile îşi au forma lor: clădirile, oamenii, orice, aproape totul. Undeva, liniştea lucioasă ca o piele de monstru marin.

Panfil reda astfel freamătul intern al lumii, această lume, mereu în transformare, „un foc veşnic viu care se aprinde şi se stinge după măsură..."

Petru Dunca

NUME ROMÂNEŞTI

Premise

Mai multe nume româneşti au la bază tema **tot**, existînd înregistrat şi un nume de familie scris şi pronunţat ca atare: **Tot**.

În al său **Dicţionar al numelor de familie româneşti** (DNF), Iorgu Iordan îl lămureşte pornind de la cuvîntul maghiar **tót**, cu sensul de „slovac", etimologie de altfel unanim acceptată şi întru totul valabilă dar incomplet explicată, or tocmai în evoluţia sensului găsim aspectele celé mai interesante. **Dicţionarul onomastic românesc** (DO) adaugă şi un **Tot** provenit din adjectiv cu sensul de „întreg" (la minte), „în toată firea", opus lui **netot**, dar şi pentru acesta indică raportarea la etimonul maghiar stabilit.

În legătură cu numele de familie derivate din această temă trebuie notat în primul rînd faptul că ele sînt foarte vechi şi răspîndite, atît pe teritoriul Moldovei, cît şi al Ţării Româneşti. Sub forma **Tăutu** îl găsim la celebrul logofăt din vremea lui Ştefan cel Mare despre care Ion Neculce credea că a fost primul român care a băut cafea. Apare în documente ca pisar şi grămătic între 1464 şi 1472, pentru ca, de la 1475, să devină logofăt, funcţie pe care o va deţine timp de 35 de ani (**Cf. N. Stoicescu, Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova**, Bucureşti, 1971). Un **Voico al lui Tatu**, fiul lui **Tatu**, face parte din sfatul Ţării Româneşti, între 1480 şi 1481, pe vremea lui Basarab cel Tînăr (Ţepeluş). Documentele în care apare menţionează: „fiul lui Tatu Sîrbul" (potrivit dicţionarului citat mai sus), ceea ce adaugă un sens neexplicat de lingvişti. Dacă **tot** însemna „slovac", de unde „sîrb"?

Regăsim tema şi în **Totea** (pentru care DNF indică numele bulgăresc **Tote**, deşi se admite că „ar putea fi" **Tot** cu sufixul **-ea**, aducîndu-se în sprijin şi comparaţia cu toponimicul **Totea**), o regăsim şi în **Totu** (pentru care DNF indică simplu bg. „**Toto**"!) şi în **Tot(ţ)a** (tras, desigur, în DNF din... bg. **Tota**!), unde grafia cu dublu **t** nu trimite neapărat la un nume străin.

Comparaţia cu toponimicele ne aduce informaţii interesante. Întîlnim în Transilvania multe localităţi cu numele derivat de la **tot** devenit în româneşte **tot** şi **tăut**: **Tăuţii de Sus** (Baia Sprie) şi **Tăuţii Măgheraş** (Baia Mare), **Tăut**, **Tăuteu** şi **Tăutelec** (**telek** cu sensul de „loc de casă" în maghiară) şi **Totoreni**, în Bihor, **Tăuţi** şi **Tothaza** (vechea denumire a satului **Crişeni**, cu **haza** — „patrie", în maghiară), în zona Clujului; spre centru, în Alba **Toteşti**, **Totoi** şi **Tăuţi**; mai spre sud, **Toteşti** şi **Totia**, în Hunedoara. Făcînd un pas peste munţi vom găsi **Totea** (comuna Licurici), în Gorj. În Moldova, pornind din nord, avem **Tăuteşti** în Botoşani şi Suceava, **Totoeşti** şi **Tăuteşti** în Iaşi, **Totoleşti**, în Neamţ.

Pe de o parte, lucrurile sînt perfect explicabile pornind de la faptul că este vorba de aşezări de slovaci la origine, unii dintre ei ajungînd în ţările române graţie atmosferei de toleranţă deosebită de cea din Transilvania dominată de unguri.

Pe de altă parte, toponimele de acest fel au fost considerate de către E. Janitsek „nume topice pseudomaghiare", pentru că „au la bază apelative româneşti de origine, de provenienţă maghiară cu condiţia ca ele să se afle pe un teritoriu unde nu locuieşte, şi nici în trecut, de la data creării sistemului actual de denominaţie, n-a locuit o populaţie maghiară" (**Nume topice româneşti de origine maghiară**, în „Studii şi materiale de onomastică", Bucureşti, 1969, p. 76). Această idee ne dă dreptul să considerăm într-o fază mai veche a limbii române un apelativ **tăut** care a stat la baza numelui propriu. El nu desemna neapărat un „slovac", ci un localnic urmas al populaţiei slavo-române din Transilvania, numit ca atare de maghiari la venirea lor pe acest teritoriu. Presupunerea este susţinută de o observaţie a aceluiaşi cercetător citat mai sus: „La început, în limba română şi maghiară, apelativul **tăut**, pluralul **tăuţi** şi, respectiv, **tót**, forma veche maghiară **tót**, îi denumea pe toţi slavii fără vreo altă precizare etnică" (**idem**, p. 191).

Numai acceptarea acestei premise poate explica de ce în documentul din secolul al XV-lea în care apare **Voico al lui Tatu** acesta este „Fiul lui Tatu Sîrbul" şi nu „Slovacul".

Derivatele sînt în număr covîrşitor formate româneşti cu sufixe tipice: **Totan**, **Totea**, **Toteanu**, **Totescu**, **Totoiu**, **Totoianu**, încît nu avem nevoie să căutăm originea acestui nume în alte limbi, ci îl putem considera românesc vechi.

Cezar Tabarcea

REMEMORĂRI

Întîmplări bizare

1.

Bătrînul mongol în furta căruia am dormit, nesilit de nimeni, două nopți, avea un vultur imblînzit pe care-l ținea într-o imensă colivie de sîrmă. Ziua îl scotea în fața iurtei și vulturul, după ce vîntura din aripile-i imense de cîteva ori, se îndrepta liniștit spre locul unde păștea un cîrd de iezi.

El era paznicul iezilor și nu le îngăduia să se depărteze prea mult de un anume punct marcat de cîțiva pari bătuți în pămînt.

De cînd sosisem începuse să dea semne de neliniște și agresivitate privindu-mă curios și nu prea binevoitor cu ochii săi somnoleți.

Nu mai vroia să înopteze în iurtă „din pricina mirosului meu de european", zicea bătrînul mongol și toată noaptea îl auzeam strigînd iritat în liniștea deplină a nopții de vară.

De cîte ori mă prindea în raza privirii sale își zburlea penele gata-gata să se repeadă la mine, astfel că a trebuit să-l închidă în urîata sa colivie de sîrmă. Înainte de-a urca în mașină, m-am apropiat de locul captivității lui preventive. Și-a deschis aripile începînd să lovească împletitura de metal. Nu s-a liniștit decît după ce am plecat din fața custii. Am urcat. Bătrînul mongol a deschis ușa coliviei. Mașina a pornit și întorcîndu-mă să fac semne de bun rămas am observat cum uriașa acvilă fugea în urma autovehicolului cu un aer războinic pînă cînd distanța s-a mărit și el a rămas un punct pierdut în imensitatea Podișurilor înalte.

2.

Actorul Ion Lucian mi-a povestit cum a murit marele om de teatru și regizor român Soare Z. Soare. În 1944, în timpul războiului, împreună cu un bun prieten, general de armată, au pornit cu mașina spre zona pădurii Băneasa unde se aflau trupele românești menite să apere Capitala. Ajunși la o încrucișare de drumuri, o sentinelă a făcut semn de oprire. Regizorul, mirat și vrînd să-și necăjească probabil prietenul i-ar fi zis: „Bine mă, ditamai general și te lași oprit și controlat de un soldat?"

Generalul, rănit în amorul propriu, a ordonat șoferului să nu oprească.

Sentinela, conform ordinului, părîndu-i-se suspectă comportarea echipajului a tras un foc de avertizare. Glonțul a ricoșat din asfalt (mașina fiind decapotabilă) și l-a rănit mortal pe regizorul care stătea în dreapta generalului...

3.

Cu peste zece ani în urmă la mica grădină zoologică din Bușteni s-a petrecut o întîmplare dramatică. Îngrijitorul celor cîtorva urși pe care-i hrănea zilnic și le făcea curățenie intrînd în custiile zăbrelite fără frică, a făcut imprudența, iritat de lăcomia unei ursoaice care de altfel era preferata lui și de-o blîndețe neobișnuită, s-o lovească peste bot cu piciorul. După două sau trei luni, timp în care uriașul mamifer nu dădea semne de schimbare a comportamentului, într-o zi, intrînd ca de obicei să-i dea de mîncare, ursoaica s-a repezit pe neașteptate la el culcîndu-l la pămînt și începînd, furioasă, să-l sfîșie cu ghearele ascuțite ca niște pumnale. Toate intervențiile celorlalți îngrijitori au fost inutile. Pînă a sosit un vînător la fața locului să împuște animalul deslănțuit, imprudentul îngrijitor decedase. Ursoaica n-a uitat lovitura primită, poate, pe nedrept...

Mircea Micu

CUMPĂNA

Așchii

● **Răspunsul criticului.** Lanțul silogistic (dar să nu-i spun lanț, mai degrabă-i spunem funie) mi s-a părut interesant. Înțeleg că voi, poeții, aveți o rică pe bieții critici și uitați în ce situație ingrată se află ei. Presupunerea, și nu ne este greu, existența a o sută de poeți în viață în spațiul limbii române. Spune-mi măcar unul din ei care vrea să fie al cincizecelea, al șaizecilea. Cînd s-ar înfățișa la mine unul să-mi comunice că vrea să fie ultimul în tabloul de valori pe care, ca orice critic, îl alcătuiesc, aș rămîne multă vreme pe gînduri. Toți vor să fie „primul", cred că și tu. Eu m-am împăcat cu această idee și vă privesc ca pe niște victime ale ideii teoretice de proprietate. Nu vrea fiecare să aibă stilul lui, universul lui inconfundabil? Noi criticii arătăm că lucrurile sînt puțin mai complicate, nu aplicăm ștampila valorii pe tot ce se scrie pentru că ni s-ar toci ștampila și autoritatea, am face scurtă la mînă după un asemenea efort.

Voi, în primul rînd, vreți să fiți unii superiori altora iar pe noi, criticii, ne lasă indiferenți atare pretenții, de multă vreme nu ne mai interesează autorii (decît sub forma agreabilă a divertismentului), ci literaturile. Capacitatea noastră de cuprindere este fenomenală. Cine vede cultura în amploarea ei triumfală, pe decenii și secole, pe țări și continente în expansiune planetară? Noi, criticii! E drept că o asemenea viziune ne contaminează spiritul cu dimensiunile ei și ne credem diriguitorii din umbră ai panoramei artistice, dar oameni sîntem, e firesc să avem și cîteva din vechile sentimente zeiești. În al doilea rînd, uneori secret, alteori evident (așa cum se poate deduce din articolul precedent) credeți în superioritatea actului poetic. Boala superiorității, de sorginte romantică, face ravagii printre poeți. Criticii, îndeobște, sînt de o modestie liniștită, chibzuită, tenace și sociologică. E firesc să sufere de o jubilație profund umană atunci cînd văd un poem prost. Eram martor cînd doi poeți se bucurau că cel de-al treilea, absent de la masă dar prezent cu versuri într-o revistă literară, scrisese niște texte costelive. Nu este nici o răutate aici, e un sentiment comun, la îndemîna oricui și orice critic îl trăiește săptămînal. Criticul incapabil de un asemenea sentiment nu are acces la sensibilitatea estetică și trebuie să se apuce de altceva. Credeți voi, poeții, că e lucru ușor? Știți voi ceva despre durerea cu care un critic se desparte de literatură pentru vecie? Noroc că rămînem destui să avem grijă de conștiința literară a momentului.

În altă ordine de idei, recunosc că e mai multă vocație decît voință în destinul vostru și că este mai multă voință decît vocație în destinul nostru, dar hai să unim acești termeni și să constatăm, chiar dacă în mod sigur este vorba despre altceva, existența unei vocații a voinței și a unei voințe a vocației. Vouă, poeților, vi se cere spontaneitate, naturalețe, har, o bună cunoaștere a limbii. Noi știm mai bine ce vi se cere vouă, că noi vă cerem, noi criticii, cititorii avizați ai cărților voastre. Voința noastră nu este schopenhauriană, nu ne transcende și ne comandă, ci este propria noastră voință; vocația voastră nu are la bază un har divin, ci este propria voastră vocație, propriul vostru har. Este aici o formă elevată a ideii teoretice, de proprietate. Cine dintre voi are impresia că ar fi mandatarul vreunei misii extrapersonale, se înșeală și supără un cititor evoluat. Cînd un poet devine prea grandoman, avem noi oreion pentru destinul lui (de la grandoare la grandomanie e doar un pas), cine îl protejează printr-o uitare temporară de un public exigent? Noi, criticii!

Voi, poeții, așa cum ai zis, puteți fi oricînd și critici, noi criticii sîntem doar critici. În acest **doar** se află, pentru o minte atentă, forța noastră reală, modestia noastră, echilibrul nostru, o insuficiență benefică, secretul tenacității noastre, micul mister al controlului sociologic de care dispunem. Dragostea pentru critică de dragul literaturii, dragostea pentru literatură de dragul criticii, dragostea pentru critică de dragul criticii — care este cea mai potrivită? Fiecare critic optează pentru una sau pentru alta sau, dacă se crede în stare (printr-un surplus de voință în care se amestecă foarte puțină vocație), pentru toate la un loc. Iată cîte variante are el la dispoziție! Poetul are doar o singură șansă: dragostea pentru literatură de dragul literaturii; în acest **doar** este forța lui. Iată că și voi poeții aveți de-a face cu un **doar**. Sînt mulți poeți care scriu poezie de dragul criticii. Au scrîntit-o, în sensul că în vocație presară prea multă voință. Trebuie să recunosc că am momente de psihologie diavolească și sînt încîntat, deși știu bine că n-am dreptate, cînd poeții scriu după rețetele propuse de mine ca să-mi cîștige laudele — și le cîștigă. Cineva pierde și o tristețe trecătoare mă încearcă gîndindu-mă la limitele firești ale ființei umane. Sînt și poeți, e drept — puțini, care scriu literatură nici măcar de dragul criticii, ci așa, numai să se afle în treabă sau în treburi europene. Cînd mă voi manifesta ca sociolog, voi vorbi mai pe larg despre această chestiune.

George Alboiu

De cîte ori...

De cîte ori gîndesc la mine
Mă uit la frunzele ce cad
Prea blînd și pe ocelași vad
Al toamnei cu lumini străine

Și timpul crește-n serpentine
Noaptea cînd geru-n trunchi de fag
Plesnește coaja cu arțag
De intră spaima în jivine

Spre dimineață numai rămîi
Pădurea plînge neștiută
Ca o bătrînă mare mută
Transcedentală de la vămi;

Ci totuși încă mă mai chemi
Ca și cum nu am sta sub vremi

Gheorghe Pituț

CONFABULE

***

Cînd este primăvară
și se aprind luminile ziua și noaptea
iar copacii înfloresc adevărat
cînd inima plutește
sub un munte de gheață
cînd lacrimile — multă vreme înghețate
în ochi — se topesc torente
și se scutură cerul de zăpadă
cînd este primăvară și eu
singur cu umbra mea alerg pe malul
mării
de marmură
deasupra pescărușilor.

Iulian Neacșu

Efigiile viitorului

Urmare din pag. a 3-a

moșească. Aici, la sat, și-au amenajat cuibul modern, utilat cu de toate, acești tineri muncitori și copiii lor, fără să încerce nici o clipă tentația orașului, și abia acum înțeleg că de aici au plecat la Pitești, „la bloc", Mama Maria și soțul ei... Lupoaica Elma, dezlegată din lanț, amușină vigilentă musafirii, după care pornește glonț spre culbare, să se bucure de vreun ou proaspăt. Ghițele protestează respectuos, în surdină, ca toate ghițele pe-ntuneric, iar în spate, în „casa" lui, porcul dă semne de bucurie, că au venit stăpînii. Urmează ritualul focului, miroase a fum adevărat, Titel aduce lemne din curte, ni se prezintă casa — plină de minunății —, după care ieșim și, sub jumătatea de lună și sub cerul spuzit de stele, vizitam casa veche, casa bunicilor, unde toate au rămas așa cum erau din vechime. Fără să ne înțelegem, tăcem cu toții, o clipă, ca într-un lăcaș. Mirosea a ceva cunoscut, de altădată și dintotdeauna în odăile vechi se strecoară respirația pămîntului arat din grădină, Titel face planuri de viitor, povestește ce-o să însămînțeze — și-mi dau seama, într-o străfulgerare, că această Casă Strămoșească va dăinui, atrăgînd ca o lumină aprinsă de la un foc sacru, generații lungi de nepoți și strănepoți, care vor viețui aici „fericiți și pînă la adînci bătrînețe", împărtășind, ca în versul lui Blaga, nemurirea vetrei românești...

POEȚI ȘI CENACLURI

Plouă

Din orizontul mihnit și tăcut
Picură amar stropi de tristețe
Pe obraji de porțelan,
Pe obraji de lut
Plouă cu urmele pașilor ce-au trecut.
Plouă.
Magnolia și caișii...
Trupul lor — ființa lumii.

Mădălina Ceaușu

Înălțime de vară

Amintirea tăcerii din părinți în părinți
la Ghizdăvești, mă aleargă, mă caută.

De unde, mamă, atîtea cuvinte?
Tată, de unde atîtea gînduri?

Trupul de iarbă în joaca de iezi
ferestre deschise, copacul în seară
grele poveri de griuri, cîrezi
înălțime de vară spre munții de sare.

O pasăre văzduhul

Eu cred în timpul nopții, timp astral
Încrucișare a somnului cu luna.
Văzduhul e o pasăre pe val
Și aripa nervură e, tatuna.

Orbita se desparte de amiezi
Iar țărmu-apare amplu pe tulpini,
Păduri tăcute cît te vezi, mă vezi
Ploale din frunte arcuită-n pini.

Eu cred, ce inimă să mă dezmintă?
Paharul s-a decolorat pe buze.
Memoria zăpezile-și alintă
Luceferi transferați în călăuze.

Florea Florescu

REVISTA STRĂINĂ

● **„MAESTRUL ȘI MARGARETA", CUNOSCUTUL ROMAN AL LUI MIHAIL BULGAKOV** (1891—1940) va fi adaptat pentru televiziune. Filmul, care va cuprinde patru episoade, și va purta numele romanului, va fi realizat pentru televiziunea din R.P. Polonă de către regizorul Maciej Wojtyszko. Rolurile principale au fost încredințate actorului Gustav Holoubek și respectiv, actriței Anna Dymna, frumoasa fată a doctorului din pelicula poloneză „Vraciul".

● **MANUSCRISUL UNUI ROMAN NEPUBLICAT AL LUI GRAHAM GREENE**, unul dintre cei mai mari romancieri englezi contemporani, a fost descoperit recent, din întîmplare, într-o arhivă de la Hollywood. Este vorba despre romanul „Al nouălea bărbat", care relatează întîmplările a treizeci de prizonieri francezi în timpul celui de al doilea război mondial.

Romanul a fost editat recent de casa editorială „Rowohlt" din Hamburg, R.F. Germania.

● **MUZEUL FRIEDRICH SCHILLER A FOST REDESCHIS LA WEIMAR** cu prilejul împlinirii a 230 de ani de la nașterea marelui poet romantic german. Muzeul este adăpostit de casa în care poetul și-a petrecut ultimii trei ani de viață.

Printre numeroasele obiecte care au aparținut lui Schiller sînt expuse exemplare ale aproape tuturor lucrărilor lui Schiller traduse în întreaga lume.

● **PENTRU IUBITORII DE POEZIE SOCIETATEA BRITANICĂ PENTRU TELEFOANE** a introdus un nou serviciu: formînd, contra cost, un anume număr de telefon, la capătul celălalt al firului răspunde un actor care recită versuri. Durata unei audiții este de 5 minute. Primul poet care se bucură de această neobișnuită difuzare este John Heath-Stubbs.

● **O BIOGRAFIE A LUI JOSEPH HAYDN** (1732—1809) a fost publicată de editura pariziană Fayard cu prilejul împlinirii a 180 de ani de la moartea marelui compozitor. Autorul volumului este Marc Vignol, care se ocupă de studiul vieții și operei lui Haydn începînd din anul 1856. El este de părere că apariția acestei cărți va face să crească interesul dirijorilor, al muzicienilor în general și al melomanilor față de creația și personalitatea lui Joseph Haydn.

● **A APĂRUT RECENT, LA EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ", ÎN VERSIUNEA ROMÂNEASCĂ A SANDEI TOMESCU BACIU**, romanul „Copii ai timpului lor" de Knut Hamsun. Din păcate, volumul nu este însoțit de o prefață, măcar de unele date sumare referitoare la viața și opera acestui scriitor, care, deși laureat al Premiului Nobel pentru literatură (pe anul 1920) este prea puțin cunoscut la noi și aiurea.

Prozatorul, dramaturgul și poetul norvegian Knut Hamsun, pe numele adevărat Knut Petersen, a trăit între anii 1859—1952. A scris o literatură pătrunsă de un pronunțat caracter de critică socială. Bibliografia lui cuprinde un număr impresionant de lucrări. A debutat în anul 1890 cu romanul „Foamea", o radiografie a lumii sărace a societății norvegiene de la sfîrșitul secolului trecut. Pînă la 1900 a mai publicat încă șase romane cel mai cunoscut fiind „Victoria", povestind o întîmplare de dragoste.

La începutul secolului nostru, Hamsun îmbrățișează în romanele sale tema călătoriului plecat în lume în căutarea unui loc mai cald sub soare. Regăsim acest mediu în trilogia „Sub steaua toamnei" (1906), „Ultima bucurie" (1912). Romanul „Copii ai timpului lor" a fost publicat în anul 1913. În volumul „Orașul", apărut în 1918, Hamsun abordează pentru prima dată tematica mediului muncitoresc. Punctul culminant al creației lui Knut Hamsun este romanul „Pămînt binecuvîntat", apărut în anul 1917, un imn închinat muncii pentru care scriitorul a fost distins cu Premiul Nobel pentru literatură.

● **O NUVELĂ TULBURĂTOARE — „MORȚII NU AU NEVOIE DE LOCUINȚĂ"** — a publicat recent, la Wilhelm Heyne Verlag din München, scriitorul Michael Melsner din R.F.G. Autorul reia o temă din lucrările sale anterioare „A doua recunoaștere a lui Leo Koczyk" și „Și — apoi am tras..." potrivit căreia sentimentul înstrăinării intense din copilărie lasă urme adînci în psihicul celui în cauză, care pot duce pînă la crimă. „Trăim într-o societate în care omul obișnuit al muncii nu este recunoscut.. Dacă acesta nu poate ajunge undeva sus, nu poate face carieră, el încearcă să atragă atenția asupra sa prin acte de violență", spune unul dintre eroii nuvelei din urmă.

Realitatea nuvelei „Morții nu au nevoie de locuință" o formează lumea tipică a marilor aglomerări umane occidentale unde proprietarii marilor ansambluri de locuințe, în goana după cîștiguri cît mai mari, execută așa zise lucrări de modernizare a fondului locuibil, în pofida intereselor chiriașilor. Firma „Interbau" din München angajează un individ a cărui misiune este de a-i obliga pe chiriași să se mute în vederea executării lucrărilor de modernizare. Evident, pentru fiecare reușită — și reușește aproape în toate cazurile — el încasează din partea firmei prime frumușele. În cazuri de opunere, merge pînă la crimă. Astfel, el aruncă în apă și neacă pe un copil care văzuse involuntar cum acesta îl omorîse pe un chiriaș care se împotrivise mutării. Pentru el, ca și pentru celălți, modernizarea însemna mărirea substanțială a chiriei. Dar cum pe lume toate se plătesc, individul cade el însuși victimă unui chiriaș care nu vrea să se miște, o fostă stea a boxului profesionist...

Eroii săi au trăit o perioadă a copilăriei prin orfelinate pentru a-și lăsa mamele să-și refacă viața. Nu este lipsit de importanță faptul că autorul face vinovate de aceste realități principiile etice ale societății occidentale de consum, inechitatea socială în defavoarea celor săraci și a emigranților, din rîndul cărora se recrutează cei mai adesea oameni-problemă. Oameni care, în alte realități sociale, nu ar fi ajuns în această ipostază.

● **DUPĂ „THE CHANT OF JIMMY BLACKSMITH"** (Cîntecul lui Blacksmith) și savuroasa comedie „Roxanne" regizorul Fred Schepisi a terminat un demult un nou film, intitulat „A Cry in the Dark" (Un strigăt în întuneric). Eroina filmului este Linda Chamberlain — interpretată magistral de Meryl Streep — o mamă acuzată de uciderea propriului copil. Linda nu a săvîrșit însă o astfel de crimă, filmul arătînd acest lucru chiar de la început, în secvența în care Linda și soțul ei văd ieșind din cortul, în care lăsaseră pruncul de numai două luni, un cîine dingo mare...

Fapt este că copilul nu a mai fost găsit. Și cu aceasta începe drama soților Chamberlain. Cu toate că femeia este absolvită de vină prin sentință judecătorească, intră în scenă mijloacele de informare în masă care răspîndesc cele mai aberante calomnii și zvonuri despre Linda, care, în plus, începe să fie sicită și de poliția locală. Cazul Lindei Chamberlain, membră a unei secte adventiste, riscă să provoace un scandal religios de proporții, în cele din urmă evitat.

Lipsită de puterea de a se apăra de reporterii televiziunii, Linda este acuzată că urmărește să-și facă popularitate ieftină, lăsîndu-se fotografiată pentru a apare pe primele pagini ale revistelor. În felul acesta ea devine cunoscută și invidiată, un fel de vrăjitoare modernă. În cele din urmă procesul este repus pe roi, aducîndu-se multe „dovezi științifice", care fac ca Linda să fie în final condamnată.

„Un strigăt în întuneric" nu este o dramă din sala pașilor pierduți. Regizorul a folosit acest caz de scandal pentru a crea un portret complex al provincialismului australian. Fred Schepisi reușește să prezinte mecanismul distrugerii personalității umane, a familiei într-o țară în care dreptul mijloacelor de informare de a spune orice este nelimitat. Asemănat cu Steven Spielberg, Schepisi este însă, cel puțin în „Un strigăt în întuneric", mai complex și mai credibil în abordarea problemelor.

SPORT

Plini de noroc și de nenoroc

Miercuri, zi tulburător de blondă, cu lumina izvorîtă din arome și din mesteceni însoțind plutirj de lebede. Steaua a învins pe Dinamo cu 2—1 și a preluat șefia clasamentului. Partea de sus, unde nu mai e nimic de împărțit, se încheie; mierea ascunsă-n topaze, culcuș inecînd în el o frunză de laur, se-ngină pe buzele celor care-au trudit s-aducă-n iarba casei lor teribila iubire de triumfuri. A fost un meci aspru, țesut pe cele mai înalte culmi ale ambiției, ca totdeauna cînd se-ntîlnesc două mari formații, nervii unor jucători au cedat, dînd, din păcate, cărare deschisă insultei (Mircea Lucescu, marele specialist în a asmuți ciinii!), greu de condus, frumos în răsucirile rasate, plin de noroc și de nenoroc, un joc strigat în carnea speranței și a vanității care pustiește, un joc de străvechi rivalități. De la un cap la altul, Steaua s-a dovedit mai bună, atît în plan tehnic, cît și-n plan tactic. (Oricît m-ar injura un cumnat al meu, Steaua e mai bună cu cel puțin o clasă). Jucătorii Stelei gîndesc cu o fracțiune de secundă mai repede, iar lucrul acesta este esențial în fotbalul modern, în vreme ce dinamoviștii, aruncîndu-se asupra adversarului cu ochii roșii de furie (vezi și meciul de la Cremona), ajung la mintea românului de pe urmă atunci cînd e prea tîrziu.

Coborînd de pe terasa unde se văd munții și arde-n paharul cu vin misterioasa lor chemare, vorba mi se mihnește. Singura bucurie pe care-o resimt (am rămas același fiu de țăran, cu trei crenguțe de pelin în buzunarul pentru garoafă sau orhidee) e faptul minunat că s-a pornit, de joi, să fulgere peste magnolii și că înflorește încet mult așteptata ploaie de primăvară, (ați băgat de seamă că tunetul încă n-a spart cerul, anul ăsta?). În rest, de acum înainte, vom asista la o luptă crîncenă, purtată între cei puțin douăspe formații pentru rămînerea în diviza A. Ceea ce înseamnă o plictiseală cu lux opalin. Toate candidatele la un loc lipsit de posteritate umblă prin tarcul fricii, c-un obraz trandafiriu și altul palid ca moartea. Partida România — Italia, care se va desfășura, miercuri, la Sibiu, (vom fi în Dumbravă, ne e dor de arini și de Mărginime) le lasă destul timp la îndemînă pentru a-și scoate din trup sîngele bolnav, prin cele trei metode clasice: crestarea frunții cu briciul, (felceri din popor recomandă și tăierea sub limbă), ventuze plimbate pe spinare, de la sala gîtului pînă la ultima vertebră, numită și noadă, și aplicarea de lipitori flămînde pe toată suprafața pielei, mai cu seamă pe picioarele cotonoage.

Ceea ce uimește (și irită la culme) bunul simț al fiecăruia dintre noi, al acelora care mai pricepem ceva din socotelile lumii, este poziția pe care-o ocupă Universitatea Craiova. Dacă echipa unei mari iubiri (primaii) se va duce de-a dura în B, ne vom mai putea privi în ochi fără să ne fie rușine obrazului? Stau și mă uluiesc și nu aștept răspuns. Adevărul sîngerează-n gura lui Lung, Ungureanu, Cămătaru etc.

Fănuș Neagu

MIHAIL BULGAKOV

JURNALUL DOCTORULUI BORMENTAL

Zgomot de apă pe țevi. Apoi zgomot de apă curgînd prin robinet. Filip Filipovici fortă ușa. Cu fața schimonosită și încinsă, Daria Petrovna apăru în pragul bucătăriei. Geamul de la baie, care dădea în bucătărie și se afla chiar sub tavan, plesni cu zgomot. Mai întîi căzură două cioburi mari, iar apoi, un motan imens, tărcat ca un tigru, cu o fundă albastră la gît, semănînd cu un sergent de stradă. Ateriză drept pe masă, într-un platou lung, crăpîndu-l în două; de pe platou, jos, apoi, întorcîndu-se pe trei labe, și cu a patra ridicată ca pentru un dans, se strecură fulgerător într-o crăpătură îngustă care ducea spre scara de serviciu. Crăpătura se lărgi, și în locul motanului își făcu apariția mutra unei bătrînici cu broboadă. Fusta cu buline albe a bătrînei pătrunse în bucătărie. Își șterse gura ofilită cu degetele arătător și mare, își roti ochii iscoditori, cam umflați, prin bucătărie și rosti curioasă:

— Isuse Cristosse!

Filip Filipovici traversă palid bucătăria și întrebă sever:

— Ce doriți?

— Sînt curioasă să văd sățeluța vorbitoare, răspunse bătrîna sfîrșit, făcîndu-și cruce.

Filip Filipovici păli și mai mult, se apropie de bătrînă și șopti cu un glas sugrumat:

— Afară din bucătărie! imediat!

Bătrîna se dădu-ndărăt spre ușă și spuse pe un ton de om jignit:

— De ce chiar așa de necuviincios, domn' profesor?!

— Afară, îți spun! Afară! repetă Filip Filipovici, și ochii îi deveniră rotunzi ca de bufniță. Trînti cu mîna lui ușa neagră după bătrînă. Daria Petrovna, ..., v-am rugat doar...!

— Filip Filipovici! răspunse disperată Daria Petrovna, strîngîndu-și pumnii mîinilor suflecate. Ce pot să fac? Toată ziua-bună ziua ne asaltează lumea. Îți vine să lași totul baltă!

În baie, zgomotul apei suna înfundat și amenințător, dar nu se mai auzea nici o voce. Intră doctorul Bormental.

— Ivan Arnoldovici, vă rog foarte mult... Hm... cîți pacienți sînt?

— Unsprezece! răspunse Bormental.

— Concediați-i pe toți! Astăzi nu mai primesc pe nimeni!

Filip Filipovici ciocăni în ușă și strigă:

— Binevoiți să ieșiți imediat! De ce v-ați încuiat?

— U-u! U-u! se auzi stins și trist vocea lui Șarikov.

— Ce dracu?! Nu aud, închideți apa!

— Ham! Ham!...

— Închideți apa odată, cînd vă zic! Nu înțeleg ce-a putut să facă acolo..., strîga Filip Filipovici ajuns la disperare.

Zina și Daria Petrovna priveau din ușa întredeschisă a bucătăriei.

Filip Filipovici lovi din nou cu pumnul în ușă.

— Uite-l! strigă Daria Petrovna din bucătărie.

Filip Filipovici se repezi într-acolo. În geamul spart, de sub tavan, apăru, spînzurată spre bucătărie, mutra lui Poligraf Poligrafovici. Era schimonosit, cu ochii plini; de-a lungul nasului avea o zgîrietură proaspătă, sîngerîndă.

— Ați înnebunit? întrebă Filip Filipovici. De ce nu ieșiți de acolo?

Trist și speriat, Șarikov se uită în jos și bîigui:

— M-am încuiat!

— Deschideți broasca! Ca, n-ați văzut niciodată o broască?

— Nu se deschide, afurisita! răspunse speriat Poligraf.

— Doamne! A scăpat piedica, strigă Zina, pocnindu-și mîinile.

— Uitați-vă, acolo e un fel de nasture! strigă Filip Filipovici, străduindu-se să acopere zgomotul apei. Apăsați-i în jos...! În jos!... Apăsați!

Șarikov dispăru, apărînd în geam, din nou, peste puțin timp.

— Pe dracu, nu se vede nimic! lătră el în geam, disperat.

— Aprindeți lumina! A turbat!

— Afurisitul de motanoi a făcut țăndări becul, răspunse Șarikov. Cînd am vrut să-l prind pe ticălosul ăla de picioare, am deschis robinetul și acum nu pot să-l mai nimeresc.

Toți trei dădură din mîini, rămînînd pur și simplu blocați.

După vreo cinci minute, Bormental, Zina și Daria Petrovna stăteau unul lîngă altul pe covorul ud, făcut sul lîngă ușă, împingîndu-l cu fundurile spre crăpătura de sub ușă. Feodor portarul, cu luminarea de cununie a Dariei Petrovna, aprinsă, se urcă pe o scară de lemn spre ferăstruica de aerisire. Fundul pantalonilor săi gri, în carouri mari, apăru pentru o clipă spînzurînd în aer, apoi dispăru dincolo de ferăstruică.

— Du... hu-hu... Furia apei nu lăsa să se înțeleagă ce striga Șarikov.

Se auzi vocea lui Feodor:

— Filip Filipovici, oricum va trebui să deschidem. Să se împrăștie! O vom pompa din bucătărie!

— Deschideți! țipă supărat Filip Filipovici.

Cei trei se ridicară de pe covor, împinseră ușa de la baie și apa năvăli în coridor. Valul se împărți în trei suvoaie: drept înainte — spre toaletă, la dreapta — spre bucătărie, la stînga — spre sala de așteptare. Sărind și pleoșcăind, Zina se repezi să închidă ușa spre sala de așteptare. Cu picioarele în apă pînă la glezne, Feodor ieși din baie, zîmbind. Era ud leoarcă.

— Abia am închis, presiunea e mare! explică el.

— Unde-i ăsta? întrebă Filip Filipovici și ridică, blestemînd, un picior.

— I-e frică să iasă! explică Feodor zîmbind prostește.

— Mă bateți, tatăle? se auzi din baie vocea plîngăreață a lui Șarikov.

— Dobitocule! răspunse scurt Filip Filipovici.

Zina și Daria Petrovna, cu fustele suflecate pînă la genunchi, cu picioarele goale, Șarikov și portarul, desculți, cu pantalonii suflecați, pleoșcăiau cîrpele ude de podeaua bucătăriei, storcîndu-le apoi în găleți murdare sau în chiuvetă. Plita uitată huruia. Prin ușă, apa se scursese pe palierul scării și de acolo cădea la subsol.

Stînd în vîrful picioarelor, într-o băltoacă mare de pe parchetul sălii de așteptare, Bormental purta discuții prin ușa întredeschisă, ținută de un lănțișor.

— Astăzi nu sînt consultații! Profesorul este bolnav. Fiți amabili, degajați ușa, ni s-a spart o țeavă...

— Și atunci, cînd vor fi consultații? nu se lăsă o voce de după ușă. Aș dori numai un minut...

— Nu pot! Bormental își schimbă poziția de pe vîrfuri pe tocuri. Profesorul e în pat și, în plus, ni s-a spart o țeavă. Vă rog, mîine! Zina! Draga mea! Începeți și ștergeți de aici, altfel se prelinge pe scara principală.

— Cu cîrpele nu mai dovedesc!

— O s-o scoatem cu cănile! spuse Feodor. Acușica!

Soneria nu mai contenea. De acum, Bormental stătea cu tălpile picioarelor complet în apă.

— Cînd o să fie operația? nu se lăsă vocea, încercînd să se strecoare prin deschizătura ușii.

— A plesnit o țeavă..

— M-aș folosi de galoși...

Siluete sinilii se perindau dincolo de ușă.

— Nu se poate, vă rog, poftiți mîine!

— Dar sînt programat?!

— Mîine! E o catastrofă, nu alta, cu conducta asta de apă!

La picioarele doctorului, într-un adevărat lac, Feodor se sucea și se răsucea scoțînd apa cu cana. Șarikov, zgîriat, inventase o metodă nouă. Cu o cîrpă imensă, făcută sul, întins pe burtă, împingea apa din sala de așteptare înapoi spre toaletă.

— Afurisitule, de ce naiba împrăștii apa prin tot apartamentul? striga supărată Daria Petrovna. Vars-o, dracului, în chiuvetă!

— Ei, în chiuvetă, răspunse Șarikov, încercînd să prindă apa murdară cu mîinile. Fuge spre intrarea principală.

Din coridor, își făcu apariția cu zgomot un scăunel; spînzurat pe el, Filip Filipovici cu ciorapi albaștri în dungi, îl balansa și îl răsucea cînd într-o parte, cînd într-alta.

— Ivan Arnoldovici, lăsați, nu mai răspundeți! Treceți în dormitor! Luați de la mine o pereche de pantofi.

— Nu-i nimic, Filip Filipovici! Un fleac!

— Puneți-vă galoșii!

— Nu face nimic! Oricum m-am udat la picioare!

— Ah, doamne! se necăjea Filip Filipovici.

— Ce creatură infectă! se auzi deodată glasul lui Șarikov, ce-și făcu apariția stînd pe vine cu o farfurie de supă.

Bormental închise ușa. Nu rezistă și izbucni în rîs. Nările lui Filip Filipovici se umflară, ochelarii au început să-i strălucească.

— Permiteți-mi să aflu, despre cine vorbiți? îi luă el de sus pe Șarikov.

— Despre motan! Un ticălos! răspunse Șarikov cu ochii fugindu-i în toate părțile.

— Știți ceva, Șarikov? replică Filip Filipovici venindu-și în fire. Nu mi-a fost dat să văd o ființă mai impertinentă ca dumneata.

Bormental chicoti.

— Sînteți pur și simplu un bădăran! continua Filip Filipovici. Cum vă permiteți să vorbiți așa?! Ați provocat toate astea și vă mai permiteți să... A, nu! E prea de tot!

— Șarikov, spuneți-mi, vă rog, intervenit Bormental, cît timp o să mai fugăriți pisicile? Să vă fie rușine! E revoltător. Sălbaticule!

— Nu sînt sălbatic! răspunse ursuz Șarikov. Nu sînt deloc sălbatic. E imposibil să-l suporți în apartament. Nu caută decît să sterpelească ceva. I-a sterpelit carnea tocată Dariei. Am vrut să-i dau o lecție.

— Dumitale trebuie să ți se dea o lecție! răspunse Filip Filipovici. Uitați-vă în oglindă, ce față puteți să aveți!!

— Era să-mi scoată ochiul, răspunse ursuz Șarikov, pipăindu-și-l cu mîna udă și murdară.

Cînd parchetul, înnegrit de udătură, se zvîntă puțin, toate oglinzile se aburiră, iar sonerile încetară să mai sune. Filip Filipovici, în papuci de marochin roșu, era în sala de așteptare.

— Pentru dumneata, Feodor!

— Mulțam frumos!

— Schimbați-vă imediat hainele! Și încă ceva: mergeți pînă la Daria Petrovna, să vă dea o votcă!

— Mulțam frumos! Feodor șovăi, apoi spuse: Știți, ar mai fi ceva, Filip Filipovici. Îmi cer iertare, mi-e de-a dreptul rușine! Dar, geamul de la apartamentul 7... Cetățeanul Șarikov a aruncat cu pietre...

— În motan?! întrebă Filip Filipovici, întunecîndu-se ca un nor.

— Tocmai ala e, că în stăpînul apartamentului! A amenințat că vă dă în judecată!

— Drace!

— Șarikov a strîns-o în brațe pe bucătăreasa lor, iar stăpînul acesteia l-a fugărit. Ei, și din asta s-au certat!

— Pentru Dumnezeu, totdeauna să mă informați imediat despre asemenea lucruri! Cît trebuie?

— O rublă cincizeci!

Filip Filipovici scoase trei monede strălucitoare, de cincizeci de copeici fiecare, și le înmînă lui Feodor.

— Să plătiți o rublă și jumătate pentru un asemenea ticălos! se auzi în ușă o voce surdă. Păi, ăsta...

Filip Filipovici se întoarse, își mușcă buzele și fără să spună nimic îl împinse pe Șarikov în sala de așteptare, încuindu-l cu cheia. Imediat, Șarikov începu să bubuie cu pumnii în ușă.

— Să nu care cumva să îndrăznești! exclamă cu o voce vădit suferindă Filip Filipovici.

— Ei, asta întrece orice măsură! rosti cu înțeles Feodor. Un asemenea porc n-am văzut în viața mea!

Bormental apăru ca din pămînt.

— Vă rog, Filip Filipovici, calmați-vă!

În românește de George G. Potra și Paraschiva Bădescu

(continuare în numărul viitor)

PREŞEDINTELE NICOLAE CEAUŞESCU — strălucit promotor al vocaţiei de pace şi colaborare a poporului român

Într-o impresionantă unitate de voinţă, gînd şi faptă, ţara îşi omagiază preşedintele. Atmosfera de vibrant patriotism, de plenară angajare a întregii naţiuni în ampla şi eroica operă de transpunere în viaţă a hotărîrilor Congresului al XIII-lea şi Conferinţei Naţionale ale partidului, a ideilor, tezelor şi orientărilor de inestimabilă valoare teoretică şi practică formulate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu, pentru a întîmpina cu noi şi mari izbînzi marcarea a 45 de ani de la Actul istoric de la 23 August 1944 şi Congresul al XIV-lea al partidului, această înălţătoare atmosferă, deci, este aureolată, în acest sfîrşit de martie, de o aniversare cu profunde reverberaţii în istoria nouă a poporului român: la 28 martie 1974, prin voinţa unanimă a naţiunii noastre, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a fost ales întîiul preşedinte al României socialiste. Un act care, înscris în succesiunea măreţelor trepte ale Epocii inaugurată prin Congresul al IX-lea al partidului, semnifică sporirea valenţelor ce conferă strălucire prestigiului în lume al României, recunoscută acum ca o ţară în plină dezvoltare, preocupată, concomitent cu propria propăşire, de soluţionarea marilor probleme ale omenirii. Firesc, nutrim legitima mîndrie că năzuinţele poporului român — de pace, înţelegere şi colaborare, ce definesc însăşi raţiunea sa de a fi — au în preşedintele Nicolae Ceauşescu exponentul cel mai fidel şi, totodată, cel mai reprezentativ. Astfel, vocaţia paşnică a poporului nostru nu numai că este continuată dar, prin contribuţia directă a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, este sinonimă, pe toate meridianele globului, cu voinţa şi hotărîrea de a fi mereu în primele rînduri ale militanţilor, ale celor ce acţionează — practic şi constructiv — pentru ca lumea în care trăim, pentru ca lumea viitoare să fie mai bună şi şi mai dreaptă, să nu mai cunoască urgia războaielor sau ameninţarea permanentă a armelor — clasice, bazate pe forţa atomului sau implicînd ultimele cuceriri ale geniului uman —, să nu mai cunoască flagele ce umbresc comorile de civilizaţie şi progres la care omenirea a ajuns, prin concretizarea puterii de creaţie, acum, în preajma întîlnirii cu mileniul trei. Sîntem mîndri că, astăzi, pretutindeni pe Terra, cuvîntul România este însoţit de cuvîntul pace. Dar, în acelaşi timp, sîntem conştienţi că o asemenea relaţie, cu deplină acoperire în realitate, are ca fundament ideile, tezele şi activitatea susţinută a preşedintelui statului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

Pe baza unei profunde analize, cel ce ne conduce destinele a ştiut şi ştie să desprindă sensul şi esenţa marilor prefaceri de pe mapamond. Cu viziune revoluţionară, preşedintele României socialiste a orientat politica noastră externă în direcţii care exclud poziţii şi acţiuni conjuncturale, conferindu-i atribute ce ţin de umanism şi principialitate, de constanţă, de caracterul profund constructiv. Este evident că unul din marile adevăruri puse în lumină, cu puterea argumentului de netăgăduit, este cel potrivit căruia caracteristica politicii externe româneşti a constituit-o, o constituie şi o va consitui participarea activă, formularea diferitelor propuneri şi acţionarea fără preget în direcţia contribuţiei la destindere şi securitate, la amplificarea cooperării, la înfăptuirea măsurilor şi programelor vizînd dezarmarea generală, în primul rînd dezarmarea nucleară, eliminarea tuturor mijloacelor de distrugere din existenţa întregii omeniri, afirmarea şi respectarea drepturilor fundamentale ale omului. În spiritul adevărului pe care-l slujim, sîntem mîndri să afirmăm ceea ce, de fapt, se bucură de o largă recunoaştere internaţională. Nu au existat, în anii ce au trecut de la istoricul Congres al IX-lea, — perioadă în care sînt şi momente şi probleme importante ale Europei, ale lumii în care România socialistă să nu fi participat activ, să nu fi contribuit la abordarea, la soluţionarea acestora. Stim aceasta şi, tocmai pentru că sîntem receptivi la lecţiile istoriei, ne afirmăm adeziunea la concluzia că, în ceea ce am întreprins, am pornit întotdeauna, aşa cum sublinia întîiul fiu al naţiunii, „de la ceea ce am considerat că răspunde intereselor de pace, de colaborare ale tuturor popoarelor, ale întregii omeniri". Adică, de la convingerea că interesele celor ce trăiesc în vecinătatea Dunării şi Carpaţilor coincid — în ce priveşte pacea, colaborarea, asigurarea unei lumi fără arme şi războaie pe planeta noastră — cu interesele tuturor celor ce trăiesc pe Terra, hotărîţi ca în viitor să cunoască în exclusivitate binefacerile progresului şi păcii.

PROFUND SPIRIT NOVATOR ÎN ABORDAREA ŞI SOLUŢIONAREA MARILOR PROBLEME ALE OMENIRII

Prin promovarea şi concretizarea idealurilor de pace, libertate şi progres, scumpe poporului român, preşedintele ţării noastre a îmbogăţit politica externă românească cu un element de esenţă constînd în spiritul novator. Un spirit novator în acţiune, urmărind constant abordarea revoluţionară, militantă, constructivă a marilor probleme ce confruntă omenirea. Întotdeauna scopul urmărit şi mijloacele folosite — acestea diferind în funcţie de situaţia concretă, dar avînd mereu locul între cele exclusiv paşnice — se înscriu în perimetrul dorinţei de a contribui la formularea răspunsului la noile probleme şi realităţi, la oferirea unei perspective clare, progresiste, democratice în dezvoltarea generală a umanităţii. De aici, aportul major la extinderea dialogului dintre state, la sporirea încrederii reciproce şi acentuarea cursului destinderii, la cristalizarea unor documente cu vocaţie regională, continentală sau mondială vizînd dezarmarea, la afirmarea şi respectarea de către şi faţă de toţi a noilor principii, democratice, ale relaţiilor dintre state, la edificarea unei Europe unite, a păcii, securităţii şi înţelegerii, la înfăptuirea noii ordini internaţionale, soluţionarea pe căi paşnică a oricăror diferende dintre ţări, utilizarea cuceririlor geniului uman numai şi numai în scopuri paşnice. Enumerarea, nu este, se înţelege, limitativă şi nici ierarhizantă; ea oferă, însă, şi aşa, repere ale continuităţii în privinţa iniţiativelor şi acţiunilor României socialiste, ale preşedintelui Nicolae Ceauşescu, ca şi ale amplei palete a demersurilor politicii externe româneşti, subordonate, toate, participării constant constructive la abordarea şi soluţionarea, în mod democratic, a tuturor problemelor de care depind pacea şi progresul omenirii.

Într-un astfel de cadru, legăturile politice, economice, tehnico-ştiinţifice cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială au cunoscut o extindere fără precedent. În prezent, ţara noastră desfăşoară relaţii diplomatice, economice şi în alte domenii cu 155 de state, realizînd, astfel, o largă conlucrare internaţională. Grăitoare prin sine însăşi, dinamica legăturilor internaţionale ale ţării noastre — cu un curs deosebit de ascendent începînd cu anul 1965 — oglindeşte, implicit, participarea activă la schimbul mondial de valori materiale şi spirituale. Coroborată cu prezenţa şi contribuţia activă la dezbaterile din forumurile internaţionale, avem imaginea anvergurii activităţii constructive pe care diplomaţia românească — avînd ca fundament concepţia preşedintelui Nicolae Ceauşescu — o desfăşoară pentru descoperirea şi valorificarea tuturor resurselor păcii şi conlucrării echitabile dintre state, a tuturor elementelor şi căilor care pot facilita înţelegerea, securitatea, respectarea atributelor naţionale, edificarea unei lumi fără arme şi fără războaie. În numele marilor comandamente ale lumii contemporane, activitatea directă, nemijlocită a secretarului general al partidului, şeful statului român, s-a distins, în timp, prin continuitate şi spirit de iniţiativă, prin acţiuni de prestigioasă amploare şi perspectivă, dialogul la nivel înalt înregistrînd noi şi noi momente, cu adevărat istorice, în dezvoltarea raporturilor de conlucrare şi solidaritate ale partidului, ale României cu ţările socialiste, cu statele în curs de dezvoltare şi nealiniate, cu toate ţările, fără deosebire de orînduire socială, cu toate forţele revoluţionare, antiimperialiste, democratice şi progresiste, cu toate popoarele. Într-o perioadă cînd înghetul politic, confruntarea sterilă, tensiunea, rigiditatea coercitivă şi politica de forţă se manifestau, uneori din plin, în viaţa internaţională, preşedintele României socialiste a fost printre cei dintîi oameni de stat care, a pus, practic, în evidenţă virtuţile dialogului la nivel înalt. Înţelegerile şi documentele convenite în cadrul unor asemenea întîlniri au contribuit nu numai la promovarea legăturilor bilaterale ale României, dar, totodată, la instaurarea, în premieră istorică, a unor fertile puncte de contact, de convergenţă şi acţiune comună, angajată, în efortul de soluţionare, pe baze noi, a problemelor cardinale ale lumii contemporane. Sub impulsul gîndirii novatoare a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, România are o notabilă contribuţie la procesul de normalizare a relaţiilor politice şi diplomatice între state cu orînduiri sociale diferite. Într-o vreme cînd ideea de for european avea în faţă reţineri, împotriviri şi neînţelegeri, România a fost printre primele ţări care i-au susţinut, cu argumente de mare forţă de convingere, nu numai necesitatea ci şi posibilitatea. Marile dosare ale dezarmării, conceptul de nouă ordine economică şi, în ansamblu, problematica păcii şi războiului în epoca nucleară sînt toate revelatoare pentru investiţia de idei prin care preşedintele României şi-a înscris, definitiv, numele în galeria marilor personalităţi politice ale lumii.

Avînd la bază filozofia materialist-dialectică, principiile socialismului ştiinţific, raportate permanent la condiţiile specifice, interesele şi orientările, la vocaţia paşnică a poporului român, concepţia preşedintelui Nicolae Ceauşescu, care determină direcţiile prioritare ale politicii externe a României socialiste, se distinge printr-o abordare principială, militantă, a problematicii, prin optimismul realist ce generează încrederea în capacitatea popoarelor de a asigura, prin acţiuni unite, progresul, pacea, prefacerile innoitoare atît de necesare în lumea contemporană. Larga perspectivă istorică ce-şi are locul în gîndirea şi acţiunea şefului statului român porneşte de la considerarea socialismului ca singura cale pentru dezvoltarea liberă a umanităţii şi a procesului revoluţionar mondial ca factor determinant al înnoirilor cerute de înseşi legităţile evoluţiei istorice. În acelaşi timp, în concepţia preşedintelui Nicolae Ceauşescu, pacea este scopul suprem comun al tuturor popoarelor, dreptul la pace, la viaţă constituind — într-o epocă în care puterea distructivă a armelor nucleare, chimice, convenţionale, a tuturor mijloacelor de distrugere în masă poate lichida orice urmă de viaţă pe Terra, poate trimite în neant însăşi planeta — dreptul suprem al fiinţei umane.

O astfel de concepţie, o astfel de politică întruneşte o largă adeziune pe plan internaţional, se bucură de stima, respectul şi preţuirea tuturor forţelor iubitoare de pace, ataşate progresului şi înnoirilor sociale, dreptăţii şi libertăţii. Ceea ce semnifică deplina validare de către viaţa însăşi a înaltei valori şi eficienţe a gîndirii revoluţionare, novatoare a preşedintelui Nicolae Ceauşescu, a politicii externe româneşti, angajată constant şi ferm în slujba noului, a intereselor poporului român, a intereselor de pace, colaborare şi prosperitate ale tuturor popoarelor.

DEZARMAREA — PRIORITATEA PRIORITĂŢILOR

Constituie meritul de necontestat pe plan internaţional al României socialiste, al preşedintelui Nicolae Ceauşescu faptul că, din multitudinea de imperative ce aşteaptă împlinirea în lumea contemporană, a afirmat şi reafirmat axioma potrivit căreia problema fundamentală a umanităţii constă în eliberarea acesteia de coşmarul de posibilitatea izbucnirii şi desfăşurării unui nou război mondial. Un război după care n-ar mai exista nimic. Nici învingători, nici învinşi. Nici viaţă. Şi, poate, nici Terra. În concepţia poporului român o astfel de eliberare poate deveni efectivă în primul rînd prin dezarmare. Aşa cum a subliniat constant secretarul general al partidului, sînt multe argumentele care pun în evidenţă valoarea unei asemenea concepţii. Iar, dintre acestea, nu poate lipsi cel din virtutea căruia interesele supreme ale fiinţei umane, ale omenirii, în ansamblu, converg spre neprecupetirea nici unui efort care ar putea concura la garantarea celui dintîi drept al omului: dreptul la viaţă, la pace. Sub conducerea preşedintelui Nicolae Ceauşescu, România a demonstrat şi demonstrează că la o asemenea finalitate — mai mult decît necesară şi care, pentru salvgardarea vieţii pe Terra, nu suportă alternativa — este imperios necesar să participe toate statele, indiferent de orînduire social-politică, de apartenenţă la vreo alianţă, de mărime, situare geografică, potenţial economic sau militar. Cursa înarmărilor, un eventual război mondial afectează şi ar afecta toate statele. Repercusiunile economice, politice, sociale nu ocolesc nici o ţară. Aşa cum efectele unei conflagraţii a cărei putere de distrugere ar fi ridicată la puterea armelor nucleare n-ar face nici o alegere între cel ce a purces la „prima lovitură", cel ce a fost atacat sau cel ce s-a menţinut, iniţial, într-o... iluzorie neutralitate. Cauza păcii este comună, a subliniat, în repetate rînduri, preşedintele Nicolae Ceauşescu, relevînd cu putere dorinţa ca, în interesul tuturor, toţi să contribuie la eliminarea de pe planeta noastră a mijloacelor ce ar putea trimite Terra în neant. „Toţi" însemnînd, în accepţia avansată de România socialistă, de preşedintele ei, în accepţia validată de istorie, de viaţă, toate statele, toate forţele iubitoare de pace, toţi locuitorii globului conştienţi că reţeta supravieţuirii „fiinţei gînditoare" nu poate veni din afară; esenţa şi reuşita ei constă în unirea voinţei şi hotărîrii de acţiune a tuturor popoarelor. Cum este cunoscut, România a prezentat, în ultimii ani, un cuprinzător program de dezarmare. Consecventă acestei politici, a trecut, pe baza hotărîrii exprimate de întregul popor, la reducerea armamentelor, efectivelor şi cheltuielilor militare, poporul român, demonstrînd, astfel, voinţa şi hotărîrea sa de a acţiona neabătut pentru dezarmare şi pace.

Tablou de Ion Şulea-Gorj

În mod firesc, dat fiind accentul constant pus de tovarăşul Nicolae Ceauşescu pe necesitatea apariţiei aportului ştiinţei şi tehnicii în asigurarea progresului lumii contemporane, politica externă a României socialiste reliefează dezideratul utilizării cuceririlor ştiinţei şi tehnicii moderne exclusiv în interesul omului, al dezvoltării omenirii. Prin preşedintele său, ţara noastră a adresat şi adresează chemarea ca izbînzile geniului uman să nu servească proliferării şi sofisticării armelor, iar cei ce-şi desfăşoară activitatea în cercetare să-şi pună talentul, pasiunea şi eforturile numai şi numai în slujba îmbogăţirii tezaurului de civilizaţie al umanităţii. Se impune a fi relevat, în acest generos context, aportul oamenilor de ştiinţă români la propăşirea patriei, la accelerarea progresului general al omenirii. Comitetul naţional „Oamenii de ştiinţă şi pacea", în fruntea căruia se află tovarăşa Elena Ceauşescu, apelurile lansate de savanţii români tuturor celor ce lucrează, în lume, pe tărîmul ştiinţei, învăţămîntului şi culturii, poartă, în fapt, girul marilor iniţiative şi acţiuni de pace ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

IMPERATIVUL SOLUŢIILOR EXCLUSIV PAŞNICE

Una din direcţiile în care acţionează ţara noastră pe plan internaţional este afirmarea şi concretizarea cerinţei ca toate conflictele şi problemele litigioase dintre state să fie soluţionate numai pe căi paşnică, prin tratative. În politica externă românească, sublinierea unor astfel de deziderate, contribuţia la împlinirea lor se înscriu ca expresii directe, propuneri şi iniţiative cu un larg ecou în viaţa internaţională, multe dintre ele aflîndu-se la baza unor documente adoptate de forumuri regionale, continentale sau mondiale, inclusiv în cadrul Conferinţei general-europene şi al Organizaţiei Naţiunilor Unite. Valoarea şi actualitatea poziţiei României, a acţiunilor şi iniţiativelor ţării noastre circumscrise acesteia, rezidă, în primul rînd, în actualitatea sa. Cum este cunoscut, din 1945 omenirea nu a mai trecut prin pîrjolul unui război mondial. Dar, din păcate, în anii ce s-au scurs, n-a existat pace în adevăratul înţeles al noţiunii, pace deplină şi universală. Şi aceasta din cauză că, în diferite puncte ale globului, au izbucnit şi s-au desfăşurat — unele se mai desfăşoară — ceea ce a intrat în limbajul uzual drept războaie locale sau regionale. Astfel de conflicte au avut şi au loc în Orientul Apropiat, în Africa, în Asia, în America Centrală. Nici alte zone n-au dus şi nu duc lipsă de momente de tensiune, de stări de încordare care au riscat şi riscă, uneori, să se transforme în ciocniri militare. Ceea ce pune şi mai mult în lumină imperativul tratativelor pentru stingerea tuturor focarelor de tensiune şi încordare, indiferent de natura sau forma de manifestare a acestora, de cauza care le-a generat, de locul unde se produc. Tratative care, în concepţia românească, trebuie să implice, între altele: participarea tuturor părţilor interesate, răbdare, perseverenţă, contribuţie activă. Şi, mai ales, să excludă cu desăvîrşire amestecul în treburile interne ale altor state, pornindu-se de la respectarea dreptului inalienabil al popoarelor de a-şi hotărî de sine stătător calea de evoluţie, de a se dezvolta libere şi independente.

În concepţia românească, tratativele nu constituie o modalitate, ci singura modalitate, fără alternativă, de soluţionare a stărilor conflictuale sau de tensiune dintr-o zonă sau alta a lumii. Reafirmarea unei asemenea poziţii dă expresie convingerii naţiunii noastre că fiecare popor, şi umanitatea, în ansamblu, îşi poate făuri destinele potrivit propriilor dorinţe numai într-o lume din care sînt excluse focarele şi motivele de încordare şi în care se manifestă în exclusivitate dorinţa şi voinţa de pace, de colaborare echitabilă, de dialog politic.

ECHITATEA, CA DEZIDERAT AL DEZVOLTĂRII PE GLOB

Un loc distinct ocupă, în politica externă românească, promovată sub conducerea preşedintelui Nicolae Ceauşescu, problematica ce ţine de situaţia economică mondială, care continuă să se înrăutăţească, de agravarea stării ţărilor în curs de dezvoltare, ale căror datorii externe depăşesc cu mult un trilion de dolari. Pornind de la realitatea că asemenea probleme nu pot fi rezolvate numai de cîteva ţări, că efectele negative afectează, practic, toate statele, România socialistă a prezentat numeroase propuneri care, în esenţă, dovedesc, şi ele, ferma hotărîre a ţării noastre de a contribui activ la soluţionarea tuturor chestiunilor ce ţin de depăşirea crizei economice mondiale, de reluarea generală a activităţii economice şi de soluţionarea problemelor complexe economico-financiare şi sociale ale lumii contemporane, în spiritul echităţii, al imperativului dezvoltării pe glob. Aceasta, considerînd că noua ordine economică internaţională constituie, împreună cu dezarmarea şi pacea — într-o relaţie directă, interconditionată: dezarmare = dezvoltare — factori hotărîtori pentru noi relaţii, democratice, între state, pentru progresul fiecărei naţiuni, pentru realizarea unei lumi mai drepte şi mai bune pe planeta noastră. Dobîndeşte, în acest cadru, o deosebită importanţă sublinierea cu putere a faptului că procesul dăunător al înarmărilor — în care, din motive şi motivaţii diferite, sînt integrate toate statele — este profund dăunător şi în timp de pace, datorită îngrenării unor uriaşe resurse umane şi materiale. Se desprinde concluzia că dezarmarea constituie, trebuie să constituie condiţia necesară a destinderii, securităţii şi păcii internaţionale. Dar, în egală măsură, şi a dezvoltării tuturor popoarelor. Stoparea cursei înarmărilor, înghe ţarea cheltuielilor militare, trecerea la dezarmare, acordînd întîietate dezarmării nucleare, reducerea fondurilor destinate sectorului militar — toate aceste imperative subliniate de doctrina paşnică românească reprezintă, în fapt, căi, modalităţi prin care ar fi posibilă reîntoarcerea la destinaţia firească a unor importante resurse ce ar putea, ar trebui să fie folosite pentru progres, pentru îmbogăţirea tezaurului de civilizaţie al umanităţii.

GLOBALITATEA PROBLEMELOR IMPUNE CONTRIBUŢIA TUTUROR STATELOR LA REZOLVAREA LOR

Supunînd unei analize profunde fenomenele, procesele şi tendinţele din lumea contemporană, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a pus în lumină concluzia potrivit căreia, cu toate că în viaţa internaţională se menţin mari pericole la adresa vieţii şi a păcii, cu toate că situaţia economică mondială continuă să se agraveze, preocuparea tot mai activă a multor state, a popoarelor în sensul găsirii şi aplicării de soluţii menite să depăşească actuala stare de lucruri face să se întrevadă posibilitatea opririi agravării cursului periculos al evenimentelor, schimbarea acestui curs spre o nouă politică internaţională. Exprimînd acest optimism realist, preşedintele României releva, însă, că, pentru ca finalitatea urmărită să fie atinsă, este necesară o nouă gîndire care să urmărească şi să determine acţiuni de natură a elimina total şi pentru totdeauna politica de forţă şi dictat, de amestec în treburile interne ale altor state. Totodată, releva tovarăşul Nicolae Ceauşescu, „trebuie subliniat că problemele complexe ale lumii contemporane nu se pot soluţiona numai de cîteva ţări, oricît de mari ar fi ele. Pentru a se ajunge la dezarmare, la pace, la noile relaţii democratice, este necesară angajarea, cu toată fermitatea, a tuturor statelor şi popoarelor, în marea luptă pentru o nouă politică internaţională, de pace şi colaborare". Este relevată, astfel, convingerea poporului român că înfăptuirea obiectivelor vizate nu are loc de la sine şi nu se produce prin simpla evidenţiere a imperativelor. Ajungerea la soluţia dorită, timpul în care se parcurge drumul de la deziderat la posibilitate şi, în sfîrşit, la certitudine are ca unitate de măsură gradul de participare, de angajare al popoarelor, a statelor la opera menită să traducă în fapt dorinţa şi hotărîrea ca de pe glob să fie eliminate practicile ce ţin de politica de forţă şi dominaţie, de spoliere, de impunere a punctelor de vedere prin „argumentele" armelor. Unei asemenea politici România socialistă îi opune însăşi logica şi raţiunea evoluţiei prezente şi viitoare a omenirii, care cere, în numele vieţii, excluderea tuturor formelor, mijloacelor, căilor incluse în „panoplia" mijloacelor de distrugere. În concepţia românească, numai astfel poate fi garantată viaţa locuitorilor de azi şi de mîine ai Terrei, numai în acest fel se vor afirma şi vor putea fi respectate, de către şi faţă de toate statele, principiile deplinei egalităţi în drepturi, respectului independenţei şi suveranităţii naţionale, dreptului fiecărei naţiuni de a-şi alege calea dezvoltării pe care o doreşte, fără nici un amestec din afară, numai aşa fiecare popor şi omenirea, în ansamblu, îşi va putea concentra eforturile, resursele umane şi materiale exclusiv în direcţia progresului.

Aşa cum a relevat România socialistă în repetate rînduri, pentru ca aceste deziderate să se împlinească este necesar ca toate statele, să manifeste o înaltă răspundere, să dovedească voinţa politică necesară pentru depăşirea obstacolelor existente, pentru atingerea scopurilor generale propuse şi acceptate. Şigur, de la deziderat la realitate drumul nu este, nu poate fi uşor. Pentru ca omenirea să fie unită sub semnul dorinţei de a împlini deziderate, respectîndu-se diversitatea şi specificul fiecărei naţiuni, se cer eforturi susţinute din partea tuturor ţărilor.

Propunerile României, ale preşedintelui Nicolae Ceauşescu, ilustrează tocmai calea care duce de la idee la faptă, pornind de la convingerea că globalitatea problemelor, interdependenţele dintre diferite fenomene ale lumii contemporane implică, cu necesitate, globalitatea participării la găsirea soluţiilor. Istoria a judecat, judecă şi va judeca activitatea fiecărui guvern, a fiecărui conducător politic, a fiecărui popor nu după vorbe sau intenţii, ci după criteriul faptelor, după acţiunile concrete, după aportul real la soluţionarea marilor deziderate ale omenirii. Cum s-a dovedit, în prezent problemele de interes general şi cu implicaţii generale, nu-şi pot găsi o soluţionare justă şi viabilă numai prin acţiunile cîtorva state. Iată de ce România, preşedintele Nicolae Ceauşescu, consideră că în abordarea relaţiilor internaţionale trebuie să se pornească de la această realitate, de la necesitatea de a asigura participarea activă a tuturor statelor la rezolvarea, în spiritul păcii şi în interesul legitim al popoarelor, a tuturor acestor probleme. Fără îndoială, asigurarea participării reale şi egale a tuturor statelor la soluţionarea dezideratelor majore ale lumii contemporane presupune democratizarea vieţii politice mondiale, un imperativ al timpului, care impune, înainte de toate, recunoaşterea necondiţionată a dreptului fiecărui popor de a-şi alege liber destinul, a dreptului de a dispune de resursele proprii. Astfel, într-o perioadă în care marea majoritate a ţărilor îşi caută, îşi defineşte şi îşi consolidează propria personalitate, politica externă a României socialiste, la baza căreia se află tezele, iniţiativele şi activitatea laborioasă a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, reafirmă cu putere unul din marile imperative ale vieţii internaţionale, a cărei împlinire este absolut necesară pentru asigurarea păcii, securităţii şi conlucrării echitabile în lume.

●

Prin întregul său conţinut, politica externă promovată de România socialistă, sub conducerea preşedintelui Nicolae Ceauşescu, ilustrează ceea ce secretarul general al partidului sublinia de la tribuna Marelui forum democratic din noiembrie 1968: „Trebuie să facem totul ca popoarele să intre în mileniul al treilea cu o perspectivă mai bună, în vederea lichidării depline a armelor nucleare, a dezarmării, în lichidarea subdezvoltării şi realizarea noii ordini economice, în stabilirea unor relaţii de colaborare, deplină egalitate între toate naţiunile lumii. Numai aşa vom răspunde năzuinţelor popoarelor, vom asigura viitorul lor liber, independent, mai bun!". Acum, cînd, într-o puternică emulaţie patriotică, exprimăm un fierbinte omagiu tovarăşului Nicolae Ceauşescu, cel mai iubit fiu al naţiunii, nutrim sentimente de înaltă stimă faţă de un mare Erou al poporului român, faţă de un mare Erou al păcii, care a făcut ca, în lume, România socialistă să fie preţuită ca o patrie a păcii. Este încă un puternic temei ca întregul popor român să exprime deplina adeziune la politica internă şi externă promovată de România socialistă, de preşedintele ei, care a ridicat România pe înalte trepte de progres şi prestigiu internaţional, spre binele naţiunii, al cauzei păcii, colaborării, progresului şi socialismului în lume. Astfel se dă glas, de fapt, hotărîrii de a susţine şi a promova în continuare, într-o strînsă unitate în jurul partidului, al secretarului său general, preşedintele Republicii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, o politică ce exprimă fidel voinţa, interesele şi idealurile naţiunii noastre în epoca cea mai bogată în înfăptuiri din existenţa poporului român.

Ion Stoica

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTA
ROMÂNIA

Redactor şef: Nicolae Dan Fruntelată
Mihai Ungheanu (redactor şef adjunct), A. I. Zăinescu
(secretar responsabil de redacţie)

REDACŢIA: Bucureşti, Piaţa Scînteii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAŢIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 96
Tiparul executat la:
COMBINATUL POLIGRAFIC
CASA SCÎNTEII